

LETNO POROČILO 2018

Kočevje, marec 2019

Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost, Ljubljanska c. 38, 1330 Kočevje, tel.: **01 8938 170**, fax: 01 8938 184,
hydrovod@hydrovod.si, www.hydrovod.si, TRR: SI56 0232 0001 9840 967, ID za DDV: SI50590049

Družba je vpisana pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, osnovni kapital: 1.350.000,00 EUR, matična številka: 5073251000

KAZALO VSEBINE

1	Uvodni del s poudarki	3
1.1	<i>OSNOVNI PODATKI O PODJETJU.....</i>	3
1.2	<i>KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE.....</i>	3
1.3	<i>ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA</i>	3
1.4	<i>OSNOVNA NALOGA PODJETJA.....</i>	3
1.5	<i>LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA.....</i>	4
1.6	<i>KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA</i>	4
1.7	<i>ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU.....</i>	6
2	Uvodna predstavitev poslovanja direktorja družbe.....	9
2.1	<i>OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2018.....</i>	15
2.1	<i>KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE.....</i>	25
3	Povzetek dogajanj v letu 2018	27
3.1	<i>INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI.....</i>	34
3.2	<i>OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLJUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ.....</i>	44
3.3	<i>KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO, SUHOKRANJSKI VODOVOD</i>	47
3.4	<i>DRUGI POUKARI POSLOVANJA</i>	49
4	Kako naprej	64
5	Zaključek	65
6	Poslovno poročilo	69
6.1	<i>ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2018.....</i>	69
6.1.1	<i>Prihodki in njihova struktura</i>	71
6.1.2	<i>Odhodki in njihova struktura</i>	72
6.2	<i>IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO</i>	80
6.2.1	<i>Prodaja pitne vode.....</i>	80
6.2.2	<i>Odjemna mesta.....</i>	84
6.2.3	<i>Okvare na vodovodnem omrežju.....</i>	86
6.2.4	<i>Cena vode</i>	87
6.2.5	<i>Kvaliteta pitne vode</i>	91
6.3	<i>ZAPOSLENI</i>	93
6.4	<i>NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA</i>	95
6.5	<i>SODELOVANJE Z JAVNOSTJO</i>	96
6.6	<i>RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST.....</i>	97
6.6.1	<i>Oskrba s pitno vodo</i>	97
6.6.2	<i>Predvidene novosti v poslovanju in organizaciji družbe</i>	98
7	Računovodski izkazi	101
7.1	<i>IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA</i>	101
7.2	<i>BILANCA STANJA.....</i>	102
7.3	<i>RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM</i>	103
7.3.1	<i>Izkaz poslovnega izida</i>	103
7.3.2	<i>Bilanca stanja</i>	106
7.3.3	<i>Druga razkritja.....</i>	108
7.4	<i>VLAGANJA V INFRASTRUKTURO.....</i>	109
7.5	<i>RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV</i>	109
8	PREDLOG SKLEPA.....	111
9	SEZNAM TABEL, GRAFIKONOV, PRILOG.....	112

1 UVODNI DEL S Poudarki

1.1 OSNOVNI PODATKI O PODJETJU

Logotip:	
Ime podjetja:	<i>Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost</i>
Naslov:	<i>Ljubljanska c. 38, 1330 Kočevje</i>
Telefon:	<i>(01) 8938 170</i>
Spletna stran:	https://www.hydrovod.si
Šifra dejavnosti:	<i>36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode</i>
Matična številka:	<i>5073251</i>
ID za DDV:	<i>SI50590049</i>
Transakcijski račun:	<i>SI56 0232 0001 9840 967</i>

1.2 KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE

Kontaktne podatke podjetja so naslednji:

Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost,
Ljubljanska cesta 38, 1330 Kočevje

centrala:	 (01) 8938 170
reklamacije:	 (01) 8938 176
soglasja:	 (01) 8938 182
kvaliteta vode:	 (01) 8938 185
fax:	 (01) 8938 184
dežurna služba:	 (051) 319 800
elektronski naslov:	hydrovod@hydrovod.si

1.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA

Delovni proces v podjetju je organiziran v naslednjih sektorjih:

- v splošnem sektorju, ki ga vodi direktor družbe,
- v tehničnem sektorju, ki ga vodi vodja tehničnega sektorja ter
- v finančno-računovodskem sektorju, ki ga vodi vodja finančno-računovodskega sektorja.

Vsi trije sektorji so locirani na sedežu družbe, na naslovu Ljubljanska cesta 38, Kočevje.

1.4 OSNOVNA NALOGA PODJETJA

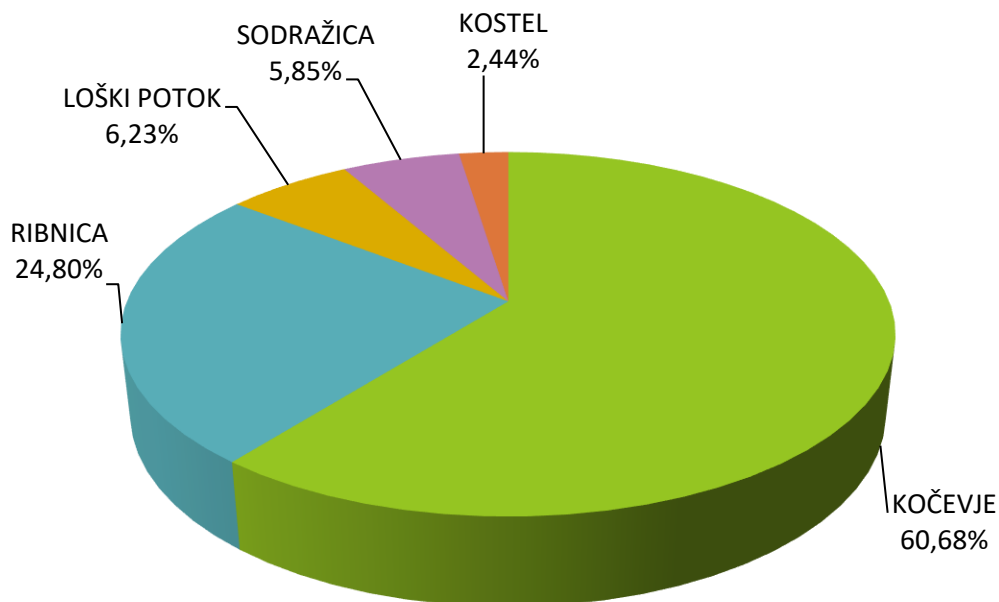
Osnovna naloga javnega podjetja Hydrovod d.o.o. ostaja nespremenjena vse od ustanovitve. Tako ima podjetje še vedno poslanstvo, da skrbi za izvajanje gospodarske javne službe oskrbe

s pitno vodo na območju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (dejavnost 36.000 – zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode).

1.5 LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA

Lastniški deleži posameznih družbenikov v osnovnem kapitalu javnega podjetja so v primerjavi s prejšnjimi leti ostali nespremenjeni in znašajo:

- delež Občine Kočevje	60,68%,
- delež Občine Ribnica	24,80%,
- delež Občine Loški Potok	6,23%,
- delež Občine Sodražica	5,85%,
- delež Občine Kostel	2,44%.

1.6 KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA

Podjetje Hydrovod d.o.o. je v 100 % lasti občin, na področju katerih opravlja javno gospodarsko službo. Osnovni kapital družbe znaša 1.350.000,00 EUR in se v letu 2018 ni spreminjal.

V skladu z *Družbeno pogodbo o statusnem preoblikovanju javnega komunalnega podjetja Hydrovod Kočevje-Ribnica p. o. v Hydrovod d.o.o., družbo za komunalno dejavnost*, podjetje za občine ustanoviteljice izvaja gospodarsko javno službo:

- 36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode,

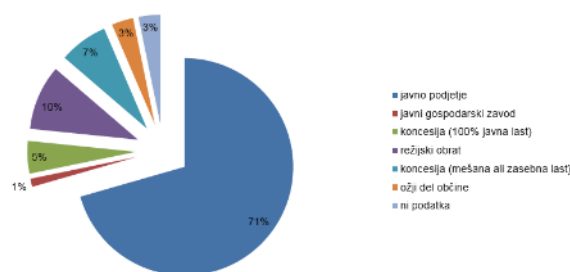
ki predstavlja osnovno dejavnost družbe. Torej je glavno poslanstvo podjetja redna in varna oskrba s pitno vodo vseh porabnikov, ki se oskrbujejo s pitno vodo iz vodovodnih sistemov, ki so v našem upravljanju. Gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo izvajamo tudi v delu občine Črnomelj – KS Stari trg ob Kolpi. Medsebojna razmerja z občino Črnomelj niso urejena in ta občina nas ne navaja v svojih odlokih kot upravljavca vodovoda. Do občine Črnomelj nimamo vzpostavljenih nobenih obveznosti iz naslova

Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine (v nadaljnjem besedilu: javne dobrine) kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvajanje v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija (v nadaljnjem besedilu: republika) oziroma občina ali druga lokalna skupnost (v nadaljnjem besedilu: lokalna skupnost) zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu.

infrastrukture.

Izvajanje javne službe po oblikah izvajanja

Javno podjetje Hydrovod d.o.o, skladno z ustanovitvenim aktom ter v skladu z 12. členom Zakona o gospodarskih javnih službah, opravlja za občine ustanoviteljice še naslednje naloge:

- strokovno tehnične, organizacijske in razvojne naloge,
- izdajanje soglasij oziroma dovoljenj za priključitev na javno vodovodno omrežje,
- določanje pogojev in izdajanje soglasij k dovoljenjem za poseg v prostor, če le-ti zadevajo komunalno infrastrukturo.

V skladu s 3. členom Družbene pogodbe, zaradi racionalnejšega in gospodarnejšega izvajanja obvezne gospodarske javne službe oziroma v interesu zagotavljanja javne dobrine, opravljamo še naslednje dopolnilne (tržne) dejavnosti:

- gradnja in rekonstrukcije vodovodnih objektov in naprav,
- izdelava novih vodovodnih priključkov in
- izdelava tehničnih rešitev ter tehnične dokumentacije.

Na podlagi odlokov občin ustanoviteljic podjetje poleg osnovnih dejavnosti izvaja še druge storitve, ki so neposredno povezane z osnovno dejavnostjo. Te dopolnilne storitve obsegajo: vzdrževanje hidrantnega omrežja, storitve po pooblastilih občin, storitve načrtovanja in vodenja investicij na komunalni infrastrukturi, priprava razvojnih programov in projektov, odvzem vzorcev in analiza le-teh v priročnem laboratoriju (hitri testi), razna poročanja, itd.

Področje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, med katerimi ima oskrba s pitno vodo posebno mesto, ker (poleg vseh ostalih področij uporabe) vsakemu porabniku dobavlja živilo, brez katerega ni življenja, opredeljuje in ureja obsežna zakonodaja, ki je sistemsko urejena in usklajena z evropskim pravnim redom. To področje v Republiki

Sloveniji urejata Zakon o gospodarskih javnih službah in Zakon o varstvu okolja ter na podlagi tega sprejete uredbe in pravilniki, ki določajo standarde za doseg ciljev operativnih programov in predpisujejo obvezna ravnanja. Ker Hydrovod d.o.o. izvaja oskrbo s pitno vodo (kot eno od javnih služb varstva okolja) na območju petih oziroma celo šestih občin (še del Občine Črnomelj), je pri svojem delovanju in poslovanju dolžan upoštevati tudi občinske operativne programe in občinske odloke za to področje, pri izvajanju investicij v komunalno infrastrukturo pa še veljavno zakonodajo s področja urejanja prostora in gradnje objektov. Voda ne pozna občinskih meja, zato je še posebej pomembna naloga Hydrovoda tudi medsebojno usklajevanje vseh občinskih potreb, in sicer na način, da je oskrba s pitno vodo najbolj racionalno zastavljena in imajo vsi porabniki zadovoljiv standard oskrbe s pitno vodo, pri tem pa so vsi partnerji zadovoljni, ker celoten proces poteka pregledno in transparentno.

Na gospodarsko-finančnem področju se podjetje ravna tako po splošnih predpisih (Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o javnem naročanju, Slovenski računovodski standardi) kot posebnih predpisih in njihovih podzakonskih aktih, ki urejajo izvajanje in poslovanje gospodarskih javnih služb (Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o kontroli cen, Zakon o javno-zasebnem partnerstvu, Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev (ta je veljal do 1. 4. 2016), ipd.).

1.7 ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU

Tradicija oskrbe s pitno vodo na območju delovanja današnjega Hydrovoda sega nekaj stoletij nazaj, ko so prebivalci tega področja na razne načine poskušali približati to dobrino domovom. Najstarejše sledi kažejo, da so tedaj obstajali manjši vodovodni sistemi, po katerih je voda pritekala do končnih odjemnih mest. V uporabi so bile cevi iz različnih materialov - lesa, stekla, keramike in kovine. Nekaj od tega je shranjeno tudi v depojih različnih muzejev.

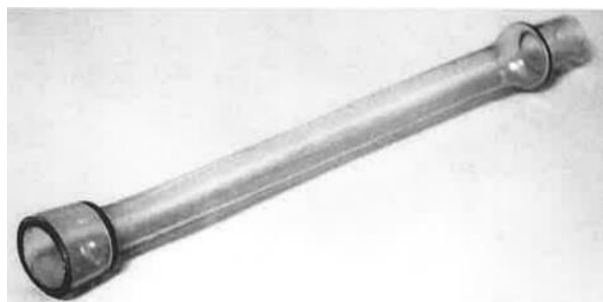
Vodovodna cev iz okolice Kočevja, les, okoli 1600. Hydrovod Kočevje-Ribnica.

Po razpoložljivih pisnih virih Kočevskega muzeja in Muzeja Miklove hiše sta bila prva dva prava vodovodna sistema na našem območju zgrajena ob koncu 19. stoletja in tako po letnici izgradnje sodita med prve vodovode na Kranjskem. Junija leta 1894 je bil zgrajen vodovod za Ribnico, ki se je napajal iz zajetja pod gričem Petelinjek pri Sv. Frančišku. Za razliko od tega, gravitacijsko in tehnično sorazmerno enostavnega vodovoda, je bil dve leti kasneje v Kočevju zgrajen tehnično dokaj zahteven vodovod z vodarno v Podgorski ulici, ta vodovod pa lahko po zahtevnosti in načinu delovanja primerjamo z današnjimi vodovodi. Voda je po njegovih ceveh pritekla v mesto natanko 19. novembra 1896, kar pomeni, da ima Kočevje že več kot 120 let organizirano oskrbo s pitno vodo. Po razpoložljivih podatkih je imel ta vodovod vrtino in vodohran s prostornino 400 m³, lociran 55 m višje od vrtine, iz katerega se je napajalo 4,5 km dolgo vodovodno omrežje premera 100 in 60 mm. Imel je dve batni črpalki, od katerih je lahko vsaka v 12 urah napolnila vodohran. Na

Izkop jarka za vodovodno omrežje v mestu Kočevje, 1896. Pokrajinski muzej Kočevje.

vodovodnem sistemu je bilo 8 javnih vodnjakov z medeninastimi pipami, 8 vodnjakov za napajanje živine, 37 gasilskih hidrantov, 38 vodnih zasunov za zapiranje in odpiranje posameznih vej vodovoda, 5 čistilcev vodnih usedlin, 2 odzračevalnika in 2 regulatorja pretoka. Kočevski in ribniški vodovod

Vodovodna cev iz vasi Mačkovec pri Kočevju, steklo, okoli 1910. Hydrovod Kočevje-Ribnica.

sta z manjšimi obnovitvami v tridesetih letih prejšnjega stoletja zdržala vse do konca druge svetovne vojne.

Prvi razpoložljivi zapisi o organiziranosti in upravljanju kočevskega vodovoda po drugi svetovni vojni segajo v leto 1952, ko je v okviru delovne organizacije Kovinar delovala Uprava mestnega vodovoda Kočevje. Po dostopnih virih sta po drugi svetovni vojni za vodovod Ribnica skrbela vodovodni odsek v sklopu kovinskega podjetja »Partizan« Ribnica ter občina Ribnica.

Tako v Kočevju kot tudi v Ribnici so imeli ob koncu petdesetih let prejšnjega stoletja veliko pomanjkanje vode. Zaradi fekalnega onesnaženja zajetij je v Kočevju v tem času prišlo celo do epidemije tifusa, kar je bil znak za alarm. Soočeni s temi dejstvi so odgovorni v Kočevju in Ribnici sprejeli zamisel o skupnem reševanju vodooskrbe v obeh občinah, kar bi bilo mogoče s skupnim upravljavcem in skupnim vodooskrbnim sistemom, ki bi se napajal iz skupnega črpališča v

ZGODOVINA

V odločbi o ustanovitvi predhodnice današnjega Hydrovoda, Vodne skupnosti Kočevje-Ribnica, ki jo je dne, 14. 7. 1959, izdala Uprava za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana, je bilo zapisano:

»NAMEN SKUPNOSTI JE VODNA PRESKRBA OMENJENEGA OBMOČJA, NADZOR NAD PRAVILNO UPORABO VODA IZ VODOVODA, SPOPOLNITEV IN RAZŠIRITEV VODOVODNIH NAPRAV TER POPRAVILO IN VZDRŽEVANJE ISTIH«

Blatah. Tako je bil imenovan pripravljalni odbor za ustanovitev Vodne skupnosti za vodovod Kočevje – Ribnica. Le-ta je s svojo vlogo z dne 9. 7. 1959 zaprosil Upravo za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana za ustanovitev vodne skupnosti. Zelo hitro, že 14. 7. 1959, je Uprava za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana pod številko 0815-575/1-59 izdala odločbo,

Ob 50 letnici uspešnega delovanja Hydrovoda smo svečano odprli delno prenovljeno poslovno stavbo Hydrovoda

sedanji obliki na področju sedanjih občin Kočevja, Ribnice, Loškega Potoka, Sodražice in Kostela izvaja že 60 let.

Leta 1975 je prišlo do spremembe imena podjetja, ki je od 20. 1. 1975 dalje delovalo pod imenom Komunalno podjetje Hydrovod Kočevje - Ribnica. Današnje organizacijsko obliko je

s katero je dovolila ustanovitev vodne skupnosti za obe občini. V odločbi je zapisano, da je »namen skupnosti vodna preskrba omenjenega območja, nadzor nad pravilno uporabo voda iz vodovoda, spopolnitev in razširitev vodovodnih naprav ter popravilo in vzdrževanje istih«. Vodna skupnost Kočevje-Ribnica je dejansko začela delovati z dnem 1. 11. 1959. To pomeni, da se oskrba s pitno vodo v

Hydrovod dobil leta 2000, ko je bila v skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah in Zakonom o gospodarskih družbah opravljena delitev lastniških deležev med občinami ustanoviteljicami Hydrovoda ter izvedeno preoblikovanje v družbo z omejeno odgovornostjo.

Vodna skupnost Kočevje -

Ribnica je leta 1959 začela opravljati svoje poslanstvo z upravljanjem takratnega kočevskega in ribniškega vodovoda, ki sta bila v dosti manjšem obsegu kot sta danes ter še z nekaterimi manjšimi vodovodi. Vsi ti vodovodi so bili v zelo slabem stanju in prva leta delovanja Vodne skupnosti so bila resnično težka. Začelo se je praktično z ničle. Zaradi visokih izgub je še posebej v sušnih obdobjih pogosto prihajalo do izpadov pri redni oskrbi s pitno vodo. V tistem času so se vrstile izredne seje na najvišjih nivojih s samo eno točko dnevnega reda: kako preživeti sušo. Podjetja so zmanjševala obseg proizvodnje

OPOZORILO

Velika suša zadnje čase zelo vpliva na izdašnost vodovodnih zajetij, ki nam dajejo čedalje manj vode. Na drugi strani pa opažamo ravno sedaj, v kritičnem času vodopreskrbe, da se zelo neracionalno troši pitna voda, nekateri zalivajo vrtove in celo njive, perejo avtomobile; na zidarskih gradbiščih se troši voda z vso brezobzirnostjo lid.

Opozarjamo vse prizadete, da občinski odlok o varčevanju s pitne vode še vedno velja z vsemi represalijami za storjene prekrške. Pozovno prepovedujemo vsako zlorabo pitne vode za zalivanje in podobno ter zahtevamo od posrtnikrov vodotesnost notranjih hišnih vodovodnih instalacij. Brezvestneže bomo predlagali za kaznovanje, določeni stanovanjski zgradbi pa bomo zaprli vodo za 1 teden. Če opozorilo ne bo doseglo svojega namena in se vremenske prilike ne bodo spremenile, bo sledila dnevna redukcija preskrbe z vodo. Opozorilo velja za vse vodovode v upravljeni Vodni skupnosti in za območje obeh naših občin.

VODNA SKUPNOST
za vodno preskrbo Kočevja in Ribnice
KOČEVJE

objavljeno: 9.8.1963

in imela zaradi tega velike težave in finančne izgube. Uvajale so se tudi različne oblike omejitev porabe pitne vode, kot tudi »stimulacije« v obliki denarne nagrade posameznikom, ki so našli mesto okvare in na ta način pripomogli k zmanjšanju vodnih izgub.

V prvih letih delovanja so bila vlaganja v nove cevovode dokaj intenzivna. Tako se je vodovodna infrastruktura postopoma dograjevala in s tem se je tudi povečevalo število porabnikov, ki so bili vključeni v sistem javne vodooskrbe. Pri tem je imel pomembno vlogo novozgrajeni vodovodni sistem Blate, na katerega so se postopoma priključevala vsa naselja okrog Kočevja in Ribnice ter še nekateri vaški vodovodi.

2 UVODNA PREDSTAVITEV POSLOVANJA DIREKTORJA DRUŽBE

Letno poročilo je prerez poslovanja podjetja v posameznem letu. Odraža pregledno in pošteno poročanje o vseh pomembnih dogodkih, ki so se zgodili v obravnavanem obdobju. S poslovnim poročilom tudi poslovodstvo predstavi svoje delo, svoje uspehe in neuspehe, uspešnost poslovanja ter vizijo prihodnosti.

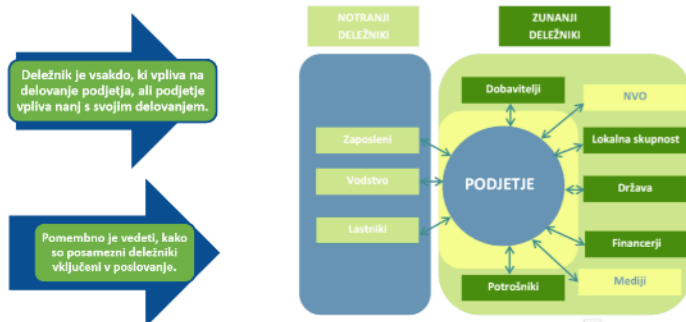
Oblika letnega poročila ni predpisana. Podjetje se samo odloči, kako ga bo sestavilo. Ne glede na obliko poročila pa je jasno, da z letnim poslovodstvom predstavi svoje delo lastnikom in

Temeljni namen letnega poročila izvajalcev GJS je predstaviti, kako podjetje opravljanja svoje poslanstvo tj. izvajanje gospodarske javne službe.

tudi širši javnosti. Zato mora biti letno poročilo sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida, vključno s prikazom računovodskih in finančnih kazalcev. Vse to smo poskušali predstaviti v poročilu, ki

UPORABNIKI LETNEGA POROČILA

Vsebina poslovnega poročila mora biti prilagojena potrebam in interesu uporabnikom - koncept deležnikov.

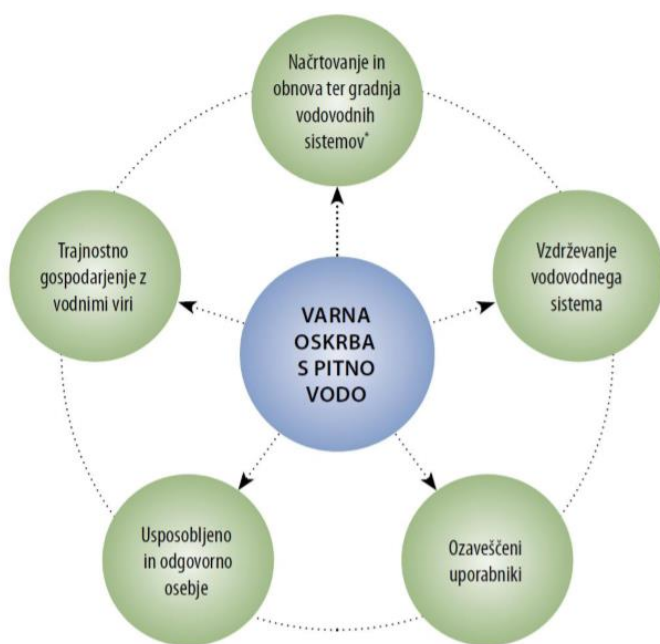

je pred vami, in se nanaša na poslovno leto 2018. Ocenjujemo, da je poročilo dovolj obsežno in bogato s podatki oziroma prikazom poslovnih in ostalih dogajanj v javnem podjetju Hydrovod d.o.o., še posebej zato, ker smo mala družba in nismo zavezani k reviziji poslovnega izida. Kljub temu je bilo poslovanje naše družbe, enako kot v minulih letih, revidirano s strani pooblaščenega

revizijske hiše, ki je naše poslovanje pregledovala tekom minulega leta in tudi po zaključku poslovnega leta. Strokovno mnenje pooblaščenega revizorja je priloga temu poročilu.

Kot mala družba, ki po zakonu ni zavezana k reviziji, bi lahko pripravili krajše poročilo, ki bi vsebovalo samo osnovne podatke, pa tega nismo želeli. Naše lastnike, pa tudi širšo zainteresirano javnost želimo seznaniti, enako kot predhodna leta, o vseh bistvenih dogajanjih v letu 2018, kot tudi o pomenu pitne vode za vse nas. Oskrba s pitno vodo je ena od najstarejših komunalnih dejavnosti in ena od najpomembnejših dobrin za blaginjo ljudi. Zato je pri nas pravica do pitne vode zapisana celo v ustavo. Da bi bila naša predstavitev čim bolj transparentna, smo poleg tekstualnega prikaza dogajanj poročilu priložili tudi vrsto foto gradiva, tabel in grafov, ki včasih veliko več povedo, kot sam tekst. Upamo, da bo prikaz dogajanj na ta način postal še bolj razumljiv in pregleden ter s tem tudi bolj sprejemljiv in zanimiv tako za tiste, ki že nekaj časa spremljajo naše delo, kot tudi za tiste, ki se z našim poročilom srečujejo prvič oziroma jim področje oskrbe s pitno vodo ni ravno blizu.

Hydrovod d.o.o. vse od ustanovitve izvaja enako dejavnost, ki je omejena oziroma zakonsko definirana, in enaka dela. Smo komunalno podjetje, ki je ustanovljeno zato, da nemoteno in trajno zagotavlja oskrbo s pitno vodo in pri tem odgovorno upravlja z javno vodovodno infrastrukturo. Zato je zelo težko pripraviti poročilo brez ponavljanja nekaterih dejstev, prikazov in podatkov iz prejšnjih poročil. Kljub temu je vsakoletno poročilo unikatno, je presek dogajanj v posameznem letu, ki ni nikoli enako prejšnjim letom, poleg tega pa je vsako poročilo vsebinsko še bogatejše od prejšnjih. Dejavnost, ki jo izvajamo, to je oskrba s pitno vodo, pa zahteva določeno spremljanje skozi več let, kjer se lahko opazijo določeni trendi dogajanj in gibanj, ki so nujno potrebni za načrtovanje bodočega razvoja. Vsi vemo, da brez vode ni življenja in ni razvoja na določenem področju.

Zato je tudi večletno spremljanje stanja nujno potrebno, ker gre za občutljivo dejavnost, ki je kapitalsko zelo zahtevna in ne dopušča stihijskega oziroma nenačrtnega izvajanja. Poleg tega je pitna voda po naši zakonodaji živilo in ponavljanje oziroma poudarjanje določenih dejstev, povezanih s pitno vodo, je nujno potrebno. To je tudi logično, ker vsi vemo, kakšne so lahko posledice, ko tako pomembno živilo postane neužitno ali neuporabno.

Dostikrat se ne zavedamo pomembnosti urejene oskrbe s pitno vodo, kot tudi ne kompleksnosti te dejavnosti. Urejen sistem oskrbe s pitno vodo je zelo zahteven in drag ter se

gradi, dograjuje in obnavlja tekom celotnega obdobja njegovega obratovanja. Za vzpostavitev vodovoda je potreben velik denarni vložek (zgolj za primerjavo: vrednost kohezijskih

projektov, ki se trenutno izvajajo na našem omrežju, znaša približno 30 MIO EUR, s temi sredstvi pa bo zgrajena približno petina cevodovodov na našem omrežju). Vendar ni dovolj samo zgraditi vodovod, miselnost, da smo s tem rešili oskrbo s pitno vodo na določenem območju za vedno, ni prava. Vodovod je potrebno vzdrževati in tudi skrbeti za njegovo nemoteno obratovanje, kar je zelo zahtevna naloga. Nekateri zahtevni vodovodni sistemi imajo tudi velike stroške vzdrževanja (obstaja ocena, da obnova in vzdrževanje vodovodnih sistemov na svetu stane do 200 milijard dolarjev letno). V svetu je povprečno do 50% vode, izgubljene med transportom zaradi slabo vzdrževanih vodovodnih sistemov. Zaradi visokih začetnih stroškov si veliko revnejših držav ne more privoščiti ustrezne vodovodne infrastrukture, zato ljudje v teh državah porabijo večji del svojih prihodkov za čisto vodo. Statistika kaže, da ljudje v najrevnejših deželah porabijo 10% svojega prihodka za vodo, ljudje v razvitih deželah pa samo 3%.

Ob teh dejstvih ter dejstvu, da voda ni enakomerno razporejena, je razumljivo, da je vodna kriza marsikje stalen spremljevalec življenja, marsikje pa utegne to kmalu postati, kar bo povzročilo različne konflikte in tudi vojne. In ker je količina vode na našem planetu

Svetovna vodna kriza na vidiku?

Kriza pomanjkanja vode že ali pa še vedno prizadeva precejšen del prebivalstva. Kot opozarjajo, je kriza v veliki meri zaradi slabega upravljanja z vodo.

nespremenljiva, ni pa tako s številom prebivalstva, se utegnejo obstoječe in napovedane vodne krize z rastjo prebivalstva in z rastjo njegovih

pričakovanj samo še zaostri. Tako se je po podatkih Svetovnega sveta za vode (World Water Council) prebivalstvo v zadnjem stoletju potrojilo, poraba vode pa pošesterila. V naslednjih 50-ih letih naj bi se po večini napovedi število prebivalstva povečalo še za 40 do 50 odstotkov, k temu pa je treba dodati še povečano breme industrializacije in urbanizacije in krize zaradi pomanjkanja razpoložljive pitne vode so na vidiku. Po podatkih ZN se danes z dnevnim pomanjkanjem pitne vode sooča že petina prebivalstva v 30 državah. Do leta 2025 naj bi se to število povzpelo na tretjino prebivalstva in na 50 držav. Do leta 2075 pa naj bi po nekaterih napovedih kronično pomanjkanje vode prizadevalo od tri do sedem milijard ljudi.

Ni dvoma, v prihodnjem svetu bo voda najpomembnejša surovina. Če se razmere za 2,7 milijarde ljudi, ki zdaj vsaj en mesec na leto občutijo pomanjkanje vode, še poslabšajo, se bodo začele množične selitve. Multinacionalke se tega dobro zavedajo in so že pokupile veliko vodnih virov po vsem svetu. Slovenija se je vsaj v tem primeru izkazala za dovolj razumno in svoje zlate dediščine ni razprodala.

Vse te številke potrjujejo že dolgo znano dejstvo, da bo voda bolj dragocena kot nafta (ali pa je že), da je strateško že zdaj zelo pomembna in bo v bodoče še bolj. Posledično temu so zelo pomembne tudi službe, ki skrbijo za izgradnjo, obratovanje in tekoče vzdrževanje vodovodne infrastrukture na določenem področju. Strokovnost in dobra organiziranost teh služb je nujen predpogoj, da se obvladujejo danes že zelo zahtevni vodovodni sistemi in vse bolj prisotne hitre spremembe v naravi in tudi nepredvidljiva dogajanja. Pa kljub vsej tehnologiji in vsej skrbnosti upravljavca, ki vsakodnevno skrbi za kondicijo posameznega vodovoda, vse to včasih ni dovolj za varno oskrbo s pitno vodo. Nepredvidljiva narava ima svojo moč in prinaša tudi presenečenja, poleg tega so tudi podnebne spremembe tako očitne, da jih tudi laiki opazijo. Pa kljub temu javnost, ki nas spremlja in opazuje, zna podati oceno vseh nas, ki smo odgovorni

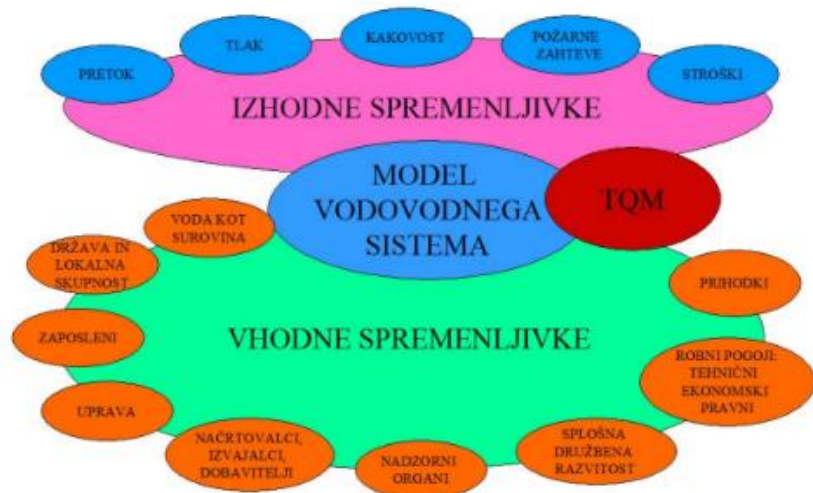
za urejeno oskrbo s pitno vodo (tako občin kot tudi Hydrovoda). Ocenjujemo, da je prisotno zaupanje v naše delo, ki je rezultat večletnega odgovornega dela. To je zelo pomembno in na to smo ponosni. Zato bomo naredili vse, da to zaupanje ohranimo. Enako je tudi stališče občin, naših lastnic. Pa vsepovsod ni tako, tudi v razvitem svetu ne, še posebej ne tam, kjer so vodna zajetja in vodna infrastruktura v zasebni lasti.

Človek preživi brez marsičesa, brez nafte in premoga, celo brez elektrike in denarja, tudi brez bank in politike, brez vode pa ne more. To je tisto, kar je v svojem bistvu dobra novica za Slovenijo, če bo le znala bolje poskrbeti za svojo vodo. Brezskrbno plavanje v čisti vodi, razvajanje v termalnih vrelicah in podobno utegne hitro postati pravo razkošje za velik del sveta.

Osnovni predpogoj za varno in stalno oskrbo s pitno vodo na kočevsko-ribniškem območju (in tudi drugod pri nas in po

svetu) je nadaljnji razvoj vodovodne infrastrukture in redni finančni vložki v obnovo in posodobitev le-te. Vsako razmišljanje v smeri, da vlaganja potem, ko je enkrat vodovod zgrajen, niso potrebna, je škodljivo in nevarno. Kljub temu, da je ta ugotovitev za veliko večino razumljiva in logična, jo je potrebno jasno in večkrat povedati, ker nekateri to pozabijo. Brez odgovorne strategije, ki vključuje skrb za investicijske vložke v obstoječe vodovodno omrežje, ni nobenih garancij, da bo vodooskrba tudi jutri potekala na način, ki ne bo oviral ne bivanja prebivalcev in tudi ne delovanja gospodarstva.

Potrebno je jasno povedati, da je dolgoletna zamrznitev cen pitne vode naredila veliko škode vodovodni infrastrukturi pri nas in se ne sme več ponoviti. Kot argument tej trditvi lahko navedemo podatek, da so glavni cevovodi še vedno iz azbest-cementnih cevi, nekateri od teh pa so stari tudi 60 let (večina teh cevovodov bo nadomeščena s cevovodi, ki se gradijo v okvirju projekta SORIKO). To pomeni, da so glavne žile vodovodnega telesa iz materialov, ki se več ne proizvaja, ki ga tržišče več ne pozna. Tudi preostala vrednost infrastrukture nam veliko pove: ker je ta infrastruktura sorazmerno stara, je tudi njena vrednost nizka. Imamo veliko samostojnih vodovodnih sistemov, ki imajo skupno cca. 446 km vodovodnega omrežja in več kot 120 različnih objektov (podatki niso dokončni, ker kataster še ni v celoti obdelan). Sedanja vrednost te infrastrukture znaša približno 12 MIO EUR, kar pomeni, da vrednost 1 km vodovoda, skupaj z objekti, znaša manj kot 28.000,00 EUR, kar ne ustreza niti vrednosti materiala za nadomestni cevovod.

Kompleksnost upravljanja z vodnim sistemom (Banovec in Šantl, 2003)

Na problematiko stare in že amortizirane infrastrukture opozarja tudi veljavni državni Operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje 2016 – 2021, ki na 89. strani podaja oceno stroškov menjave dotrajanega vodovoda v Sloveniji. Številke so res velike in zaskrbljujoče.

Po ukinitvi administrativne določitve cen oskrbe s pitno vodo poskušamo nadoknaditi zamujeno iz preteklosti in skupaj z občinami narediti največ, kar je mogoče. Žal samo z lastnimi

Tabela 31: Ocena stroškov menjave dotrajanega vodovoda v RS

Obdobje	Dolžina vodovoda s pretečeno amortizacijsko dobo (km)	Strošek menjave vodovoda (mio EUR)
do 2014	5850	876
2014	192	29
2015	330	50
2016	308	46
2017	230	34
2018	289	43
2019	285	43
2020	421	63
Skupaj 2014 - 2020	2055	308
SKUPAJ	7905	1183

sredstvi to ni mogoče, ker je stanje infrastrukture na mnogih vodovodnih sistemih nezadovoljivo. To pomeni, da so potrebe preprosto prevelike. Zato se danes soočamo s pogostimi okvarami na omrežju in posledično s povišanimi vodnimi izgubami in tveganji, povezanimi z izpadi redne oskrbe s pitno vodo ter

zagotavljanja kvalitete pitne vode. Glede tega nismo nobena posebnost v slovenskem prostoru, saj je podobno stanje v mnogih krajih naše države (priložena tabela to tudi potrjuje). Seveda ni mogoče vsega storiti čez noč in nikakor ne zgolj s svojimi finančnimi sredstvi, saj je zamujenih priložnosti preprosto preveč. Zato vse naše občine ustanoviteljice skupaj z nami že vrsto let intenzivno delajo na pridobivanju nepovratnih finančnih sredstev, s katerimi bi hitreje premagali razvojni razkorak (pri tem ne smemo pozabiti, da na našem področju deluje še nekaj vaških vodovodov, ki so že sedaj v zaskrbljujočem stanju in jih bo potrebno prej ali slej sanirati). Lahko se pohvalimo z mnogimi uspešno realiziranimi projekti, ki so bili sofinancirani bodisi iz državnega bodisi iz EU proračuna. Najboljši rezultati pri pridobitvi nepovratnih sredstev so se zgodili ob skupnem nastopu več občin, torej v primerih, ko so občine s partnerskim nastopom s sosednjimi občinami pripravile zelo kvalitetno in upravičeno prijavo oziroma projekt obnove omrežja.

Definitivno največji dosežek takšnega skupnega nastopa oziroma skupne prijave predstavlja projekt Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica-Ribnica-Kočevje (krajše: SORIKO). Celo več, lahko rečemo, da gre za največji projekt v zgodovini Hydrovoda pa tudi največjo finančno investicijo v teh treh občinah. Celoten postopek priprave tega projekta in prizadevanja za pridobitev nepovratnih sredstev je trajal gotovo 10 let. Sama realizacija projekta se je začela v letu 2016 in se mora zaključiti v letu 2019. Nekaj več o tem projektu smo zapisali v nadaljevanju poročila.

Po sedaj veljavni zakonski ureditvi je pitna voda v Sloveniji javna dobrina. Tako bo tudi ostalo, saj je bila v letu 2016 pravica do pitne vode zapisana v našo ustavo, kljub temu, da je bilo po mnenju večine strokovne javnosti to področje v naši zakonodaji primerno rešeno že pred vpisom pravice v ustavo. Tako sta način izvajanja kot tudi standard oskrbe porabnikov s pitno vodo delno urejena z državnimi predpisi in delno s predpisi lokalnih skupnosti. Skladno z veljavnim Zakonom o varstvu okolja sodi dejavnost oskrbe s pitno vodo med obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Po vpisu pravice v ustavo ta dejavnost postaja državna in država bi morala v 18 mesecih po uveljavitvi zapisa v ustavo urediti vso potrebno zakonodajo. Kako bo izgledala bodoča ureditev, nam ni znano, očitno pa ni znano tudi tistim, ki so se na vsak način zavzemali za vpis pravice do pitne vode v

»70.a člen
(pravica do pitne vode)

Vsakdo ima pravico do pitne vode.

Vodni viri so javno dobro v upravljanju države.

Vodni viri služijo prednostno in trajnostno oskrbi prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev in v tem delu niso tržno blago.

Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev zagotavlja država preko samoupravnih lokalnih skupnosti neposredno in neprofitno.«

II.

Zakone, ki urejajo vsebine iz novega 70.a člena ustave, je treba uskladiti s tem ustavnim zakonom v osemnajstih mesecih po njegovi uveljavitvi.

Ta ustavni zakon začne veljati z razglasitvijo v Državnem zboru.

Uradni list RS, št. 75/16 z dne 30. 11. 2016

7. KONFERENCA KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA

2017

Oskrba s pitno vodo - kako naprej?

- Prilagoditev predpisov v 18 mesecih po spremembi Ustave – oblikovanje izhodišč, ciljev na podlagi široke razprave / konsenza.
- Ureditev pogojev za zagotavljanje človekove pravice pitne vode v izjemnih primerih.
- Ureditev mehanizmov za boljšo dostopnost do pitne vode (affordability).
- Premišljeno uvajanje izboljšav sistema oskrbe s pitno vodo – evolucija in ne revolucija.
- Ne sprejemajmo nepremišljenih odločitev v izogib nehotenim (negativnim) posledicam.

ustavo. Rok za prilagoditev predpisov je iztekel, predlogov za spremembo predpisov pa še vedno ni. Potrebno pa je omeniti, da je zapisana oblika pravice do pitne vode še relativno »mehka« rešitev v primerjavi s prvotnim predlogom, po katerem bi država centralizirala oskrbo s pitno vodo (tega ni nikjer

na svetu), in bi za izvedbo le-te ustanovila posebno direkcijo (ta naj bi imela nekaj sto zaposlenih).

Dejstvo je, da kljub izjavam in obljubam ustavne komisije, da se na terenu ne bo nič spremenilo in bodo sedanji upravljavci delali po starem, torej enako kot pred vpisom, oskrba s pitno vodo v naši državi ne bo nikoli več takšna, kot je bila. Stara Vlada RS ni zmoгла ali ni znala pripraviti vse potrebne dokumentacije in zakonodaje, zdaj pa bo odprte in nedorečene zadeve morala reševati nova Vlada RS. Kako bo k temu pristopila in kakšno pot bo izbrala, ni znano. Upamo samo, da se dobro organizirana dejavnost ne bo podrla, na kar je jasno opozorila tako strokovna kot tudi laična javnost. Oskrba s pitno vodo mora biti čim bližje porabnikom. Na to opozarja tudi evropska direktiva o lokalni samoupravi. Primerno je, da za to dejavnost skrbi lokalna skupnost in ne država. Zato bi bilo najbolj modro ne preveč spreminjati sedanjega stanja oziroma sedaj veljavne zakonodaje, ki ureja oskrbo s pitno vodo. Upamo, da bo nova Vlada RS temu sledila in bo prepoznala pomembno dejstvo, da ni nemotenega bivanja in gospodarskega razvoja znotraj določene lokalne skupnosti brez urejene oskrbe s pitno vodo.

Zato mora ta skupnost odločati o tej dejavnosti, ker to lahko počne najbolj uspešno in najbolj racionalno, predvsem pa hitro, urgentno oziroma nemudoma za razliko od državnega urejanja, ki gre dosti bolj počasi in je centraliziran (tipičen primer so državne ceste, poplavna varnost itd., torej dejavnosti, ki jih uspešno ali pa neuspešno ureja država).

Vpis pravice do pitne vode v ustavo naj bi bil, po izjavah zagovornikov tega vpisa, nujen potreben, da zaščitimo naše vodne vire pred privatizacijo. Ali so ti viri zdaj resnično bolj varni kot prej, ostaja odprto vprašanje. Nekateri so mnenja, da to ne drži. Voda je preveč zanimiva za mnoge multinacionalke, ki jih zanima zgolj njihov profit. Pred leti je bil poskus določenih lobijev znotraj Evropske skupnosti, da bi pitna voda postala tržno blago, a je na srečo propadel. Pritisk javnosti je naredil svoje in Evropska komisija je bila prisiljena področje oskrbe s pitno vodo izvzeti iz predloga direktive o koncesijah. Javni interes je zaenkrat zmagal. Za koliko časa, je drugo vprašanje. Kapital se zaveda pomena pitne vode, ve, da brez nje ni življenja, pozna njen strateški pomen in zna izračunati finančne koristi, ki bi nastale, če bi prišlo do privatizacije vodnih virov. Zato pri njem želja po posedovanju vodnih virov ne bo nikoli ugasnila, tudi vpis pravice do pitne vode ne bo pomenil nepremostljive ovire. Še posebej zato ne, ker je razpoložljivega kapitala v svetu ogromno, pravih (varnih) priložnosti za vlaganje pa čedalje manj. Zato se bo hitro pojavila nova oblika (prisile, pobude ali »ponudbe«) za izvedbo »bolj ekonomične« oziroma »bolj vsečne« ali temu podobne oblike oskrbe s pitno vodo, kar pomeni isti cilj v nekoliko spremenjeni obliki (lepše »zapakiran«). Vsi primeri privatizacije vodnih virov po svetu so negativni (tudi v Evropi). Želja po dobičku velikih zasebnih družb je vsepovsod prinesla mnogo višje cene, slabše vzdrževanje vodovodne infrastrukture, slabšo kvaliteto vode na pipah porabnikov in slabšo dostopnost pitne vode za najbolj ranljive skupine porabnikov. Zato je zavedanje javnosti in pritisk različnih civilnih iniciativ največje zagotovilo, da bo oskrba s pitno vodo ostala javna.

Že te uvodne predstavitve nakazujejo, da je bilo poslovno leto 2018 za Hydrovod d.o.o. zelo razgibano, dinamično, zahtevno in hkrati uspešno. Naši vsakoletni cilji, zapisani v letnem programu, so vedno zelo ambiciozni in nas, ki smo relativno majhna ekipa (oziroma premajhna, glede na obseg terena, ki ga pokrivamo), vendar vsestranska in ne zazrta zgolj v vzdrževanje vodovodne infrastrukture, sili v maksimalno zavzetost, če želimo realizirati sprejeti letni poslovni načrt. Narava dela nas sili v nenehna prilagajanja, ki so pogojena spremembam na terenu in novo nastalim potrebam porabnikov, ker je jasno, da porabniki ne smejo ostati brez redne vodooskrbe. Mislimo, da je nepotrebno ponavljati, da je naša dejavnost tako nepredvidljiva, da je težko načrtovati vse podrobnosti in vse zahteve, ki se pojavljajo. Zato je potrebno biti dovolj prilagodljiv in samo na ta način je možno odgovoriti na vse izzive, ki jih dogajanja postavljajo pred nas. Glede na to ugotovitev in naše posebnosti, si resnično ne predstavljamo, kako bi izgledala oskrba s pitno vodo našega območja, če bi bila ta organizirana oziroma vodena centralizirano, npr. iz Ljubljane. Pa ne pozabiti, takšen predlog za zapis v ustavo je bil pripravljen.

2.1 OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2018

Po veljavni zakonodaji sistem za oskrbo s pitno vodo predstavlja sistem elementov vodovoda (cevi, črpališča, vodohrani, čistilne naprave, individualni priključki, hidranti, ipd.), s katerim upravlja en upravljavec in pretežni del rednega obratovanja deluje kot samostojen sistem, hidravlično ločen od drugih vodovodnih sistemov.

V letu 2018 smo oskrbo naših porabnikov s pitno vodo izvajali z obratovanjem naslednjih vodovodnih sistemov:

- regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica pokriva največji del potreb po pitni vodi v občinah Kočevje, Ribnica in Sodražica,
- vodooskrbni sistem Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Kočevje in del porabnikov s področja občine Črnomelj,
- vodooskrbni sistem Ravni Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Ribnica in del porabnikov s področja občine Sodražica,
- vodovod Smuka – Stari Log je del vodovodnega sistema Globočec, ta pa oskrbuje s pitno vodo poleg porabnikov v občini Kočevje tudi porabnike v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Žužemberk,
- vodovodni sistemi Kočevska Reka, Gornja Briga – Dolnja Briga, Koprivnik, Knežja Lipa, Brezovica – Vimolj, Spodnji Log, Polom – Seč in Laze oskrbujejo s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Kočevje,
- vodovodni sistemi Loški Potok, Trava – Srednja vas, Stari kot in Novi kot oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Loški Potok,
- vodovodna sistema Gora in Žimarice oskrbujeta s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Sodražica (vodovodni sistem Zamostec je z izgradnjo povezovalnega cevovoda Sodražica – Zamostec postal del regionalnega vodovoda Kočevje – Ribnica – Sodražica),
- vodovodni sistemi Jakšiči – Fara, Kostel, Žaga, Vrh – Krkovo in Kuželj oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Kostel, in
- vodooskrbni sistem Francišek (Sajevec – Dane) oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Ribnica.

Vsi navedeni sistemi so v funkciji oskrbe s pitno vodo nekaj več kot 30.000 porabnikov (stalno in začasno prijavljenih), ki biva in deluje na tem področju (pri tem regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica štejemo kot enotni vodovodni sistem kljub dejstvu, da se napaja iz štirih neodvisnih vodnih virov, ima razvejano vodovodno omrežje v treh občinah in bi ga lahko prikazali v obliki treh vodovodnih sistemov). Skupna dolžina javnega vodovodnega omrežja, ki je zelo razvejano, znaša približno 446 km (dolžina vodovodnega omrežja pri posameznih vodovodnih sistemih se vsako leto povečuje, kot rezultat izgradnje novih krakov in odsekov vodovoda, hkrati pa se povečuje število vodovodnih priključkov oziroma novih porabnikov pitne vode), to omrežje pa je zgrajeno iz cevovodov, ki so iz različnih materialov (litoželezne cevi, azbest cementne cevi, PVC cevi, PEHD cevi, cevi RC protect, ductilne cevi), različnih profilov (od DN 30 do DN 400) in različne starosti (nekateri deli omrežja so stari tudi do 80 let). Na omrežju je zgrajeno več kot 120 večjih objektov (regulacijski jaški, črpališča, vodohrani, čistilne naprave, prečrpališča, raztežilniki, itd.). Vsi navedeni podatki še niso dokončni, ker kataster omrežja še ni v celoti vzpostavljen.

Posebej je potrebno poudariti, da so vsi navedeni vodovodni sistemi medsebojno ločeni in različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko.

Od prej naštetih 24-ih vodovodnih sistemov, jih javno podjetje Hydrovod d.o.o. v celoti upravlja 23, torej od zajetja do zadnjega porabnika, pri enem (gre za vodovod Smuka - Stari

Log, ki je del vodovodnega sistema Suhe Krajine, z zajetjem v Globočcu) pa prevzemamo vodo od drugega komunalnega podjetja (Komunale Novo mesto, ki to vodo predhodno kupuje od Komunale Grosuplje) na občinski meji Kočevje – Žužemberk (odjemna točka je vodomerni jašek, ki se nahaja v naselju Lazina) in poskrbimo za normalno oskrbo porabnikov na našem delu tega vodovodnega sistema. Še kako leto nazaj smo imeli ločena vodovoda Borovec in Zamostec, ki sta zdaj del večjih vodovodnih sistemov Kočevje – Ribnica – Sodražica oziroma Kočevska Reka. Izvedena sprememba ne pomeni, da sedaj z vodovodnim omrežjem v teh vaseh nimamo nobenega dela oziroma skrbi. Ta je vsekakor še naprej ostala, ker se je za dolžino vodovodnega omrežja teh vasi povečala dolžina omrežja vodovodnih sistemov, na katerega sta se ti dve vasi priklopili, s tem, da se je omrežje podaljšalo na račun izvedenih povezovalnih cevovodov. Razlika je samo v tem, da sta nam odpadla dva vodna vira oziroma dve zajetji, ki sta bili slabe kakovosti. To je vsekakor dobrodošla sprememba, je pa vsaj v primeru oskrbe Borovca iz nadomestnega vodnega vira, nova rešitev tehnološko dosti bolj zahtevna in dražja, kot je bila prej iz starega zajetja: zgraditi smo morali lastno trafo postajo, za vzdrževanje katere smo morali podpisati pogodbo z vzdrževalcem elektro omrežja (kar je dodatni strošek), ker to zahteva naša zakonodaja, višina črpanja se je povečala, kar pomeni, da se je strošek energije povečal, pa tudi dodatni tlačni cevovod bo v naslednjih letih predstavljal določen izziv pri tekočem vzdrževanju.

Poleg naštetih vodovodnih sistemov smo skladno z dogovorom s pristojno občino spremljali tudi delovanje in obratovanje vodovodnega sistema Žlebi v Občini Kostel, čeprav ta sistem še ni v našem upravljanju. Na osnovi pogodbe z Občino Ribnica poskrbimo tudi za vzorčenje in analizo pitne vode na večjih vaških vodovodih v tej občini (na vsakem vaškem vodovodu se dvakrat letno ugotavlja kvaliteta pitne vode, kar je sicer premalo, je pa boljše kot nič, saj se pridobi vsaj groba slika stanja na teh vodovodih). Po potrebi posredujemo za te vodovode strokovne nasvete ali pa ponudimo uslugo v obliki iskanja okvar.

Navedba tako velikega števila vodovodnih sistemov pri mnogih odpira vprašanje, zakaj je tako, ker po tem izstopamo v slovenskem prostoru. Odgovor je zelo preprost. Svojo dejavnost izvajamo na veliki površini, ki znaša približno 1.000 km², ob dejstvu, da gre za redko poseljeno območje, z zelo zahtevnim terenom, na katerem je potrebno urediti oskrbo s pitno vodo za vse navedene porabnike (zelo razgiban teren z velikimi spremembami nadmorskih višin, kot primer razgibanosti navajamo podatek, da se naše najnižje zajetje Dol nahaja na nadmorski višini približno 194 m, najvišji vodohran (vodohran Novi Kot) pa je zgrajen na koti približno 885 m).

Pozitivna posledica tako velikega števila vodovodnih sistemov je dejstvo, da je danes v sistem javne oskrbe s pitno vodo vključeno približno 94 % prebivalcev celotnega področja, na katerem Hydrovod izvaja svojo dejavnost (dejavnost 36.000 – zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode). Razen nekaj večjih naselij v občinah Ribnica in Sodražica so vsa ostala večja naselja na kočevsko - ribniškem območju vključena v sistem javne oskrbe s pitno vodo. Procent vključenosti prebivalcev v sistem javne oskrbe s pitno vodo na našem področju je višji od državnega povprečja. To dejstvo izhaja iz podatkov iz nacionalnega Operativnega programa oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2016 do 2021 (z dne 23. 6. 2016), kjer je na strani 15

zapisano: »Pregled Programov oskrbe s pitno vodo (POPV, 2011; 2012) je pokazal, da se je leta 2012 v RS s pitno vodo iz javnih vodovodov oskrbovalo 1.793.267 prebivalcev. Gledano na celotno število prebivalcev RS (2.059.114 prebivalcev), je delež oskrbe s pitno vodo iz javnih vodovodov 87,09%. Ker so bili podatki o številu prebivalcev, ki se s pitno vodo oskrbujejo v okviru javne službe, pridobljeni za vse občine, je navedeni delež oskrbe s pitno vodo iz javnih vodovodov precej zanesljiv.«.

Občina	Število prebivalcev na dan 9.5.2016 stalno in začasno prijavljeni (podatki MNZ)	Število porabnikov na sistemu javnega vodovoda - ocena	% pokritosti
Kočevje	17.155	17.120	99,80
Ribnica	9.942	8.919	89,71
Sodražica	2.329	1.665	71,49
Loški Potok	2.015	1.959	97,22
Kostel	716	645	90,08
SKUPAJ	32.157	30.308	94,25

Pokritost s sistemom javne vodooskrbe kaže na pomemben dosežek, ki so ga do danes na področju oskrbe s pitno vodo dosegle občine in Hydrovod. Mogoče nam je to postalo samoumevno in se tega dobrega rezultata ne zavedamo v popolnosti. Še ne tako daleč nazaj je na celotnem področju starih občin Kočevje in Ribnica primanjkovalo pitne vode. Še posebej v poletnih mesecih so bili izpadi v oskrbi s pitno vodo nekaj običajnega. Današnje stabilno stanje oskrbe s pitno vodo je rezultat 60 letnega dobrega dela mnogih generacij delavcev tako Vodne skupnosti Kočevje - Ribnica kot tudi Hydrovoda. Voda pomeni življenje in brez urejene oskrbe s pitno vodo ni mogoče organizirati kvalitetnega bivanja in delovanja prebivalstva na določenem prostoru

BREZ UREJENE VODOOSKRBE NI MOŽNO NEMOTENO BIVANJE PREBIVALSTVA NA DOLOČENEM PODROČJU, NI KMETIJSTVA IN ŽIVINOREJE, NI PREDELAVE HRANE, NI MOŽNO DELOVANJE IN RAZVOJ GOSPODARSTVA, NI RAZVOJA TURIZMA, NI POŽARNEGA VARSTVA, NI PERSPEKTIVE ZA JUTRI

(mimogrede: Svetovna zdravstvena organizacija poroča, da je vzrok 80 odstotkom vseh bolezni v svetu moč pripisati uporabi onesnažene vode in neurejenih sanitarij), zanesljiva oskrba s pitno vodo pa omogoča tudi druge koristi, kot so požarna varnost (hidranti na javnem omrežju), oskrba celotnega gospodarstva z vodo, delovanje kmetijstva, javnega sektorja, itd. Zaradi tega je delo in poslanstvo, ki ga opravlja Hydrovod kot upravljavec celotnega javnega vodovodnega omrežja na področju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (delno tudi občine Črnomelj, in sicer na področju KS Stari trg ob Kolpi), izjemno odgovorno in pomembno za vse prebivalce, javni sektor in gospodarske dejavnike na tem področju.

Negativna posledica velikega števila vodovodnih sistemov se kaže predvsem v dejstvu, da večje število teh sistemov stroškovno močno obremenjuje izvajanje oskrbe s pitno vodo na celotnem območju, ki ga pokrivamo (stroški dela, stroški obratovanja),... Glede števila vodovodnih sistemov smo v naši državi prej izjema kot pravilo. Žal zaradi poseljenosti in terenskih značilnosti drugače ne gre. Po naših podatkih ima zgolj en upravljavec v upravljanju

večje število sistemov. Tudi nepoznavalcu razmer je logično, da je upravljanje večjega števila ločenih vodovodnih sistemov za upravljavca vodovoda dosti zahtevnejše in dražje kot upravljanje samo z enim sistemom. Poleg večjih stroškov, ki z obstojem večjega števila sistemov nastajajo, je tudi težje zagotoviti varnost in stalnost oskrbe s pitno vodo (težje je skrbeti za varovanje zaledij velikega števila vodovodnih zajetij in za delovanje trideset in več črpališč oziroma vodarn, kot za eno samo črpališče oziroma vodarno). Še posebej se to izkaže ob izrednih dogodkih oziroma naravnih nesrečah.

Kako to izgleda v praksi, smo lahko opazovali ob naravni nesreči – žledolomu, ki se je pri nas zgodil leta 2014 (podobno stanje bi se lahko zgodilo ob ujmi – vetrolomu, ki je bil 11. in 12. decembra 2017). Pri tej naravni nesreči so bila določena področja brez elektrike več ur oziroma celo več dni. Rezerve vode v vodohranih so se praznile in pri nekaterih sistemih prej, pri drugih pa kasneje, tudi izpraznile (na področjih, kjer tlačne razmere ohranjamo s hidropostajami, so porabniki takoj ostali brez vode). Če bi naše celotno vodovodno omrežje izvajalo oskrbo s pitno vodo samo z eno vodarno oziroma enim črpališčem, bi bil v primeru izpada elektrike dovolj en močan elektro agregat in oskrba porabnikov s pitno vodo bi tekla brez posebnih motenj. Popolnoma drugače je v našem primeru, ko smo dnevno primorani delovati s tako velikim številom vodarn, črpališč, prečrpališč in hidropostaj. Razumljivo je, da bi bilo pokritje vseh vodovodnih sistemov z elektro agregati finančno velika obremenitev. Že nekaj agregatov lahko takšno malo podjetje, kot je naše, stroškovno pomembno bremeni. Veliko število ločenih sistemov zahteva tudi primerno večje število zaposlenih, ki so nujno potrebni, da lahko obvladujejo situacijo v rednih in izrednih razmerah. Porabniki (pa tudi predpisani standardi oskrbe s pitno vodo) pač zahtevajo svoje oziroma želijo imeti visok nivo storitev in stalno oskrbo s pitno vodo (ta je za nekatere gospodarske porabnike še kako pomembna, ker imajo lahko tudi finančne posledice v primeru neizpolnitve svojih pogodbenih obveznosti). Žal ima izpolnitev vseh teh zahtev tudi pomemben vpliv na stroškovno ceno izvajanja oskrbe s pitno vodo, kar pa nekateri, ki mislijo, da bi voda morala biti zastonj, ne razumejo.

Vsak od naših prej naštetih javnih vodovodov ima svoje značilnosti in posebnosti zato ni mogoče govoriti o dveh enakih vodovodih. V osnovi lahko te vodovode ločimo po velikosti in zahtevnosti. Tako so nekateri od teh vodovodov tehnično dokaj enostavni za upravljavca, zato je upravljanje z njimi sorazmerno nezahtevno in stroškovno sprejemljivo, pri nekaterih drugih pa so terenske značilnosti zahtevale izgradnjo dokaj zahtevnega vodovodnega sistema, ki ima zgrajenih več objektov in več črpališč, pri nekaterih pa tudi več zajetij. Takšni vodovodi zahtevajo vsakodnevno kontrolo obratovanja, saj so izredno ranljivi, posledice morebitnih okvar so večje in čas vzpostavitve prvotnega stanja je daljši. Zato je razumljivo, da so tudi stroškovno zahtevnejši.

Kot upravljavec nenehno sledimo cilju po optimizaciji stroškov, eden od načinov doseganja tega cilja je tudi zmanjševanje števila vodovodnih sistemov. To žal ni samoumevno in vsepovsod mogoče. Že prej smo zapisali, da so vodovodni sistemi medsebojno različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko. Strategija zmanjševanja števila vodovodnih sistemov (seveda tam, kjer je to mogoče in smiselno) je na Hydrovodu prisotna že vrsto let in je skladna s smernicami operativnega programa oskrbe s pitno vodo. Določeni rezultati so že vidni in če

te strategije ne bi bilo, bi bilo sedanje število vodovodnih sistemov še večje. Zmanjševanje števila ločenih vodovodnih sistemov se najlažje opravi z medsebojnim povezovanjem dveh manjših vodovodov ali navezavo manjšega vodovoda na večji vodovodni sistem (na ta način so nekateri manjši vodovodi postali del regionalnega vodovodnega sistema, kot v primeru vodovoda Zamostec, še prej pa se je enako zgodilo z vodovodom Mačkovec, Grčarice, Morava – Štalcerji – Novi Lazi, Mozelj, Velike Poljane, itd.). S tem se poveča varnost oskrbe s pitno vodo, hkrati pa se nekoliko zmanjšajo stroški, povezani z vzdrževanjem in obratovanjem. Res pa je, da združeni vodovodni sistemi postanejo tehnično bolj zahtevni in prinašajo drugačne skrbi (npr. nevarnost pojava postane vode v povezovalnih cevovodih).

Tudi v bodoče je pričakovati določeno medsebojno povezovanje vodovodov. Tako kohezijski projekt »Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica-Ribnica-Kočevje« predvideva povezavo s tem vodovodom sedaj samostojnih vodovodnih sistemov Žimarice, Zamostec (kar je že narejeno), Kočevska Reka in Borovec (ta je v minulem letu že postal del vodovodnega sistema Kočevska Reka). Ravno tako kohezijski projekt »Oskrba prebivalstva Suhe Krajine s pitno vodo« predvideva povezavo vodovodnih sistemov Polom - Seč ter Smuka - Stari Log z regionalnim vodovodnim sistemom. Realizacija vseh teh načrtov bi prinesla pomembno novost pri našem delu, saj bi imeli opravka z resnično velikim in razvejanim vodovodnim sistemom, ki bi pokrival oskrbo s pitno vodo največjega števila naših porabnikov. Ta vodovod bo eden od večjih v naši državi. Še vedno pa bo ostalo v funkciji nekaj manjših vodovodov, ki bodo oskrbovali s pitno vodo preostale porabnike. Teh ne bi bilo smiselno povezovati zaradi prevelikih medsebojnih razdalj in višinskih razlik, pa tudi nizke porabe vode na posameznih dislociranih področjih, kjer bi v dolgih povezovalnih cevovodih prihajalo do premajhne izmenjave vode in posledično njene slabše kvalitete.

Prej prikazan podatek o visokem deležu oskrbe s pitno vodo iz javnih vodovodov na našem območju kaže istočasno tudi na dejstvo, da celotno področje, na katerem izvajamo svojo dejavnost, še ni v celoti pokrito z mrežo javnih vodovodov. To je obveza, ki nas še čaka in tudi izhaja iz veljavnega državnega operativnega programa oskrbe s pitno vodo. Tudi za preostalih cca. 6% prebivalcev (ali vsaj za večino od tega števila) na našem območju bo potrebno poiskati pravo rešitev za varno oskrbo s pitno vodo. Ker gre pretežno za manjše dislocirane vasi, je realno možno, da bo v bodoče nastal še kakšen manjši vodovodni sistem kot posledica skrbi občin za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo preostalim prebivalcem na njihovem območju (strategije pokritosti celotnega področja z mrežo javne vodooskrbe).

Ta skrb in strategija občin sta za razvoj demografsko ogroženih področij zelo dobrodošli, žal pa od takšnih vodovodov ni mogoče pričakovati ekonomsko rentabilnega delovanja. Ravno nasprotno, takšni vodovodi povzročajo večje stroške od zbranih prihodkov in imajo pomemben vpliv na ceno pitne vode. Podeželje se na žalost prazni in posledično temu se niža poraba, prihodki pa se zmanjšujejo. Že danes imamo nekaj primerov, ki po svoji rentabilnosti zelo izstopajo in jih redno izpostavljamo, ker se nam zdi pravilno, da se opozori na ceno, ki jo občine (in porabniki v večjih naseljih) plačujejo za razvoj podeželja, kar bi sicer morala biti tako skrb kot tudi interes države. Če občine v zadnjih dvajsetih letih ne bi imele posluha za podeželje, bi danes imeli marsikatero vas popolnoma prazno.

Vsi porabniki posamezne občine imajo enako ceno vode, ne glede, kje prebivajo. Torej se pri cenovni politiki zasleduje cilj solidarnosti znotraj posamezne lokalne skupnosti. Pri izgradnji vodovoda je strošek gradnje enega kilometra novega vodovoda podobnih tehničnih karakteristik in v podobni zemljini približno enak, ne glede na to, kje se izvaja. Jasno je, da so vodovodni sistemi, ki imajo na kilometer omrežja majhno število priključkov in majhno porabo, manj ekonomsko rentabilni od tistih, ki imajo večje število priključkov in večjo porabo. Posledično temu močnejše vplivajo na končno stroškovno ceno vode v posamezni občini oziroma s svojo nerentabilnostjo obremenjujejo to ceno.

Kako nekateri vodovodni sistemi stroškovno vplivajo na ceno vode v posamezni občini, je zelo jasno razvidno iz podatkov v spodnjih tabelah, kjer so za nekatere vodovodne sisteme prikazani celotni prihodki (seštevek vodarine in omrežnine) ter strošek najema, ki je samo eden od stroškov za delovanje posameznega sistema. Razvidno je torej, da že strošek najema presega višino skupnih prihodkov, kar pomeni, da ostali vodovodni sistemi pokrivajo tako preostali strošek najema pri teh nerentabilnih vodovodnih sistemih, kakor tudi vse ostale fiksne stroške sistema in tudi skupne stroške obratovanja.

Tabela 1: Prihodki in stroški najema nekaterih manjših vodovodnih sistemov

ZŠ	Sistem za oskrbo s pitno vodo	Poraba vode v m ³ /dan v letu 2018	Število priključkov	Celotni prihodek v letu 2018 v €	Strošek najemnine
1.	NOVI KOT	3,9	35	4.501,59	12.834,59
2.	KNEŽJA LIPA	4,5	8	1.524,88	4.449,03
3.	LAZE PRI PREDGRADU	2	20	1.202,67	9.179,81
4.	POLOM – SEČ	8,2	30	3.762,82	2.377,08

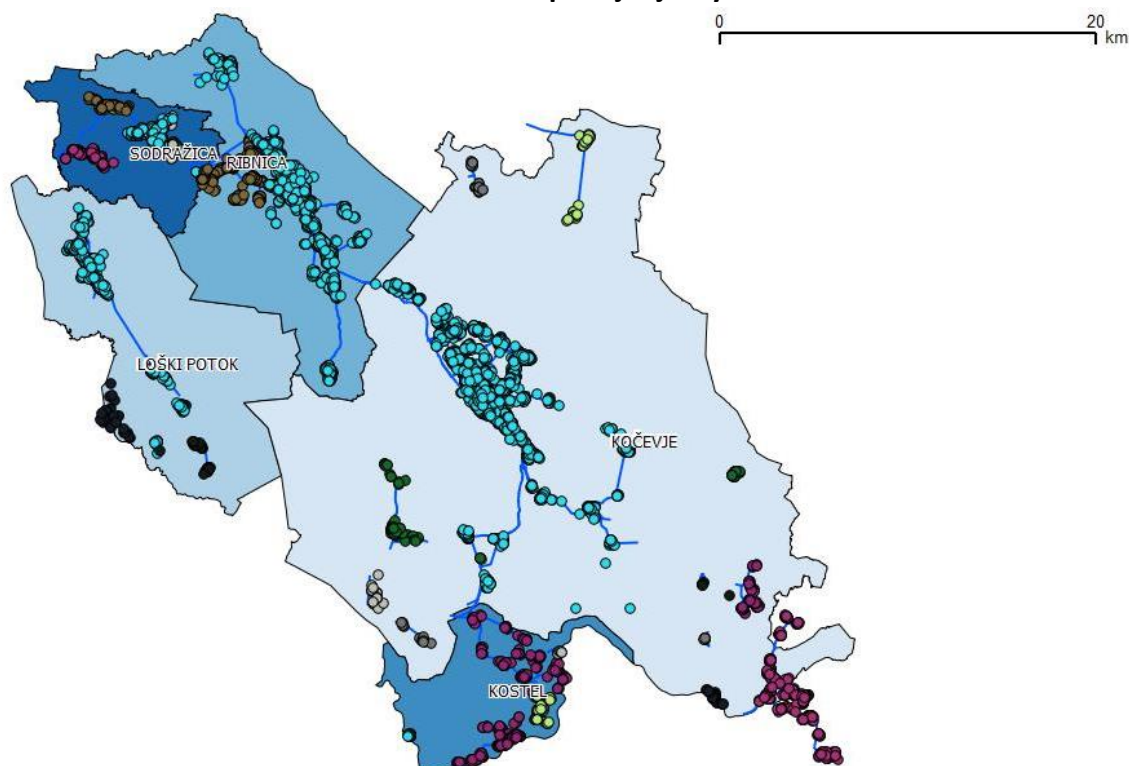
Tabela 2: Poslovanje vodovodnega sistema Smuka – Stari Log

Naselje	Število OM	v m ³			Doseženi prihodki - NETO		
		Gospodinjstva	Drugi	Skupaj	Vodarina	Omrežnina	Skupaj
SMUKA	29	3.398	96	3.494	2.319,64	1.931,28	4.250,92
STARI LOG	28	2.264	553	2.817	1.870,34	2.002,84	3.873,18
SKUPAJ	57	5.662	649	6.311	4.189,98	3.934,12	8.124,10

Voda kupljena od Komunale Novo mesto

Količina v m ³	Cena za m ³	Znesek za vodarino neto
9.142	1,0375	9.547,47

Vodovodni sistemi v upravljanju Hydrovoda

Že iz samega grafičnega prikaza vodovodnih sistemov v upravljanju Hydrovoda je razvidno, da ima med vsemi 24-imi vodovodnimi sistemi največjo težo pri oskrbi porabnikov kočevsko-ribniškega območja regionalni vodovod Kočevje - Ribnica – Sodražica. Ta sistem je dejansko hrbtenica vodooskrbe, saj je hkrati največji sistem tako po dolžini omrežja in številu porabnikov, kot tudi po količini prodane vode. Ta vodovod, ki je zelo razvejan, poteka od področja severno od Sodražice preko Sodražice, Ribnice in Kočevja ter se konča v naseljih južno in jugovzhodno od Kočevja oziroma skoraj ob meji z občino Kostel. Njegova dolžina znaša nekaj manj kot 50 km, če pa temu prištejemo še celotno pripadajoče razvejano omrežje, znaša dolžina tega vodovodnega sistema nekaj več kot 267 km. Žal je velik del omrežja na tem vodovodnem sistemu že amortiziran in nujno potreben obnove. Z realizacijo kohezijskega projekta »Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica-Ribnica-Kočevje« bo stanje izboljšano, nikakor pa s tem ne bo narejeno vse, kar je potrebno. Glede velikosti pa bo ta vodovodni sistem postal pomembno večji, ne toliko po številu porabnikov, bolj po teritoriju, ki ga bo pokrival.

Med ostalimi vodovodnimi sistemi velja po pomembnosti omeniti še dva vodovodna sistema. To sta sistema Loški Potok in Dol. Oba sistema sta dokaj velika, zahtevna in zelo pomembna. Vodovodni sistem Loški Potok pokriva pretežni del občine Loški Potok in oskrbuje največji del naselij v tej občini. Zaradi terenske razgibanosti in medsebojne razdalje posameznih naselij je ta sistem izredno zahteven za vzdrževanje in obratovanje ter energetsko potraten. Sistem deluje s pomočjo petih vodohranov, do katerih pride voda s pomočjo delovanja štirih črpališč, zaradi prevelikih pritiskov na določenih lokacijah pa je s pomočjo reducirnih ventilov potrebno poskrbeti tudi za zmanjševanje teh pritiskov na posameznih delih omrežja. Upravljanje tega

vodovodnega sistema v sedanji obliki in obsegu opremljenosti je zaradi terenskih značilnosti Loškega Potoka resnično zahtevno, zaradi starosti omrežja in pogostih okvar pa tudi stroškovno drago. Terenska razgibanost in višinske razlike sta vzrok, da del porabnikov še vedno ni vključen v sistem javne oskrbe s pitno vodo ali pa ima na svojih odjemnih mestih neprimerne tlačne razmere. Skupaj z Občino Loški Potok pripravljamo rešitve za vključitev tudi teh porabnikov v sistem javne oskrbe s pitno vodo.

Tudi vodovodni sistem Dol je zaradi svoje velikosti in terenskih značilnosti dokaj zahteven sistem za upravljavca. Kot posebnost tega vodovoda velja poudariti, da le-ta pokriva s pitno vodo tudi potrebe porabnikov na delu občine Črnomelj (krajevna skupnost Stari trg ob Kolpi). Za ta namen so bili v preteklosti zgrajeni trije kraki vodovoda, in sicer:

- od Jelenje vasi v smeri Zagozdca ter Gorenje in Dolenje Podgore,
- od vodohrana Kovača vas do Starega trga ter
- od Dola v smeri Prelesja, Sodevcev in Radencev.

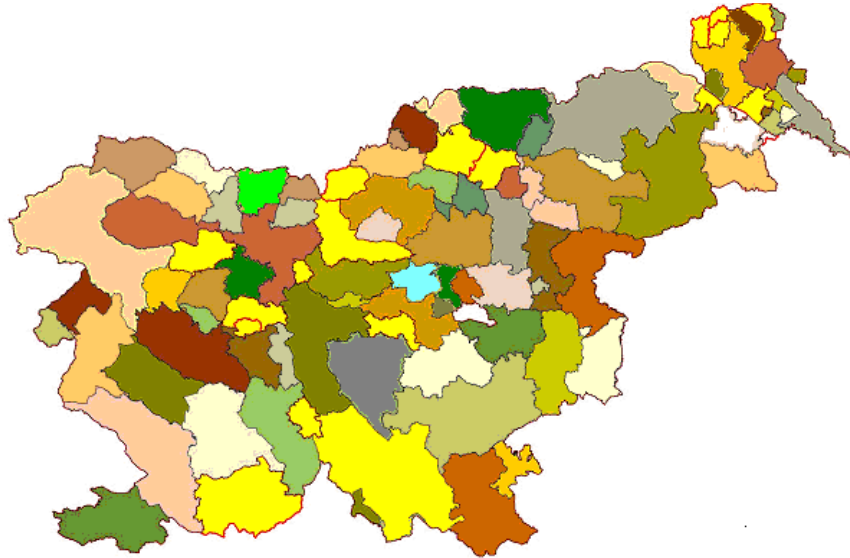
Po črpanju vode iz vrtine, oddaljene cca 2 km od Dola, sistem deluje v dveh nivojih. Prvi nivo oskrbuje naselja ob reki Kolpi (od Dola do Spodnjih Radencev), drugi nivo pa višje ležeča

naselja (od Starega trga in Predgrada, pa vse do naselij Gorenja in Dolenja Podgora). Za potrebe obratovanja višje ležečih naselij je potrebno vodo črpati iz Dola (cca 190 m nadmorske višine) do vodohrana Kovača vas (cca 422 m nadmorske višine). Zaradi tega je jasno, da poraba energije na tem vodovodu odstopa v primerjavi z drugimi vodovodi. Kljub tako visokemu dvigu vode ter vmesnemu izboljšanju tlačnih razmer (hidropostaja Jelenja vas), zelo razgiban teren povzroča težave in manjši del porabnikov še vedno ostaja s tlačnimi razmerami v omrežju, ki niso optimalne.

Teritorialni obseg delovanja Hydrovoda ni zanemarljiv, gledano tudi širše v primerjavi z ostalimi upravljavci vodovodov po Sloveniji. Po podatkih iz leta 2012 (vir podatkov: Operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje 2016 -2021) imamo na območju Republike Slovenije 83 upravljavcev vodovodnih sistemov, ki oskrbujejo več kot 1.000 porabnikov (skupaj naj bi jih bilo 92), od tega jih 42 oskrbuje več kot 10.000 porabnikov. Glede na prej navedene podatke velja omeniti, da smo po površini področja, ki ga pokrivamo ter po številu vodovodnih sistemov, ki jih upravljamo, med največjimi izvajalci dejavnosti oskrbe s pitno vodo, kar je tudi razvidno s spodnje slike, ki je vzeta iz Operativnega programa oskrbe s pitno vodo iz leta 2006 (stanje se do danes ni pomembno spremenilo). Pogled na sliko nam tudi pove, da imamo v

naši državi preveliko število upravljavcev vodovodnih sistemov, kar ima lahko vpliv na ceno vode, ki jo porabniki plačujejo. Zato je v bližnji prihodnosti pričakovati zanimiva dogajanja na tem področju. Država je pred leti načrtovala določene aktivnosti, ki bi šle v smeri zmanjševanja števila upravljavcev. Tudi nekatere občine so z medsebojnim dogovorom poenotile ceno vode na nivoju posameznega upravljavca.

Pregledna karta območij upravljanja izvajalcev javne službe v RS (Hydrovod poleg označenega območja oskrbuje s pitno vodo tudi del občine Črnomelj)

Kljub zavedanju o pomenu pitne vode za naše preživetje, se pogosto še vedno srečujemo z nizkim poznavanjem zahtevnosti izgradnje in vzdrževanja same vodovodne infrastrukture kakor tudi zavedanja o širšem pomenu urejene oskrbe s pitno vodo za celotno družbo. Zato bo potrebno nadaljnje ozaveščanje porabnikov in nenehno ponavljanje dejstva, da sedaj urejena oskrba s pitno vodo ni nobena garancija, da bo temu tudi jutri tako, če bomo ostali pasivni in ne bomo nič delali na investicijskem vzdrževanju in modernizaciji celotne infrastrukture. Za vodovodne sisteme je značilno, da so to v osnovi zelo kompleksni sistemi, saj njihovo kompleksnost opredeljuje že sama tehnična narava vodovodnih sistemov, ki so sestavljeni iz niza med seboj močno soodvisnih elementov. To pomeni, da je tudi vzdrževanje teh sistemov zelo kompleksno in zahtevno. Dodatno težavnost vodovodnih sistemov predstavlja dejstvo, da je vodovodno omrežje vgrajeno v zemlji in nedostopno človeškim očem, pogosto pa se tudi nahaja na težko dostopnem terenu ali na zelo prometnih površinah. Zato so tudi zmanjševanje vodnih izgub, iskanje okvar in odprava poškodb na vodovodnem omrežju precej kompleksna, dolgotrajna in zahtevna dejanja.

Poleg kompleksnosti sistemov in upravljanja z njimi pa dajejo dodatno težo javni vodooskrbi tudi druge potrebe, ki jih je potrebno zadovoljiti iz vodovodnih sistemov. Poleg oskrbe porabnikov s pitno vodo zagotavljajo le-ti tudi požarno varnost (požarna voda), pokrivanje

VODA – KLJUČNA DEJSTVA

- Voda predstavlja pomemben delež dnevne prehrane.
- Pogosto je ključna surovina v živilski proizvodnji.
- Pomanjkanje pitne vode bo v prihodnosti pomemben izziv.
- Kakovost in zdravstvena ustreznost vode nista samoumevni.
- Obolevnost zaradi neustrezne kakovosti vode zajame širok krog ljudi.

potreb kmetijstva, živiloreje in industrije z vodo (tehnološko vodo), itd. Pri tem lahko ugotovimo, da je cilj zadovoljevanja drugih porabnikov vodovodnih sistemov pogosto v konfliktu s ciljem zagotavljanja kakovosti dobavljene vode (potreba po vgrajevanju cevovodov večjega profila, tveganje glede nastanka postane vode, itd.).

Dodatni konflikt, ki povzroča ekonomske posledice izvajalcu javne službe oskrbe s pitno vodo, pa se kaže v dejstvu, da so osnovni cilji visokega standarda izvajanja oskrbe s pitno vodo, kot so kakovost vode, pretok in tlak ter zanesljivost oskrbe, najpogosteje v nasprotju s ciljem poceni oskrbe s pitno vodo. Vsepovsod velja pravilo, da višji nivo storitve oziroma višji standard oskrbe posledično zahteva tudi višjo ceno, kar pa je v praksi dostikrat težko uresničiti. Tudi sami smo se o tem večkrat prepričali.

Našim porabnikom želimo ponuditi največ, ker si to zaslužijo, želimo graditi varen vodooskrbni sistem, želimo uporabljati kvaliteten material, želimo vgrajevati sodobno tehnologijo in sodobne rešitve, želimo čim manj okvar in posledično čim manj izpadov pri izvajanju redne oskrbe s pitno vodo, želimo, da pitna voda pride do vsakega in v zadostnih količinah, želimo, da je pitna voda skladna z zahtevami veljavne zakonodaje oziroma, da so rezultati mikrobioloških in fizikalno kemijskih preiskav vzorcev vode daleč pod mejnimi vrednostmi, ki jih določajo predpisi o skladnosti pitne vode. Kako vse to zagotoviti v pogojih našega delovanja (zahteven teren, redka poseljenost, vsakoletni padec prodaje vode, kupna moč) na način, da cena še vedno ostane v sprejemljivih mejah, je izziv, s katerim se, skupaj z občinami, vsakodnevno srečujemo.

2.1 KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE

Iz kratke uvodne predstavitve izvajalca dejavnosti oskrbe s pitno vodo, javnega podjetja Hydrovod d.o.o., ter prikaza vodovodnega omrežja, s katerim se izvaja oskrba s pitno vodo občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Kostel in Sodražica, vključno s prikazom pogojev delovanja, je razvidno, da je dosežen nivo javne oskrbe s pitno vodo relativno zadovoljliv. Javno omrežje omogoča oskrbo s pitno vodo približno 94 % prebivalcev tega področja, kar je visok procent, ki se bo to leto še zvišal, ko bo v sistem javne oskrbe s pitno vodo vključen še kakšen vaški vodovod, ki ima sedaj neustrezno rešeno oskrbo s pitno vodo. To pomeni, da je pitna voda dosegljiva velikemu procentu prebivalstva na kočevsko-ribniškem območju, glede tega

smo primerljivi s sosednjimi občinami (ali celo boljši) in voda ni tisti faktor, ki bi omejeval razvoj gospodarstva ali novih poselitev.

To je rezultat 60-letnega skupnega dela mnogih generacij javnega podjetja Hydrovod d.o.o. (in Vodne skupnosti Kočevje-Ribnica) ter vseh občin, ustanoviteljic Hydrovoda, in na to dejstvo smo lahko ponosni. Dosežen rezultat je tudi potrditev pravilne odločitve o ustanovitvi skupnega medobčinskega javnega podjetja za izvajanje oskrbe s pitno vodo ter postavitve koncepta skupnega reševanja problematike oskrbe s pitno vodo na kočevsko-ribniškem območju. V 60-ih letih delovanja je skupni izvajalec javne službe oskrbe s pitno vodo dokazal, da pozna svoje delo in iz leta v leto to potrjuje z izvajanjem varne in stalne oskrbe porabnikov s pitno vodo kljub dejstvu, da se dostikrat srečuje z velikimi težavami, ki jih povzročata stara in dotrajana vodovodna infrastruktura in v zadnjem obdobju z resnimi težavami pri pridobivanju ustreznega tehničnega kadra (še posebej monterjev).

Kohezijski projekti, ki se izvajajo na delu našega omrežja in bodo predvidoma dokončani v tem letu, bodo znižali povprečno starost našega omrežja. Ta uspeh pa ne sme zamegliti dejstva, da bo še vedno v uporabi določen del vodovodne infrastrukture, ki je v večji meri ali celo v celoti že amortiziran in lahko v naslednjih letih postane resna grožnja za varnost oskrbe s pitno vodo. Izzivi, povezani s starostjo infrastrukture, pogostimi okvarami, vodnimi izgubami, azbestnimi in PVC cevmi, ki so še v uporabi, novimi tehnologijami in podnebnimi spremembami, nas silijo v resno razmišljanje in načrtovanje novih razvojnih projektov, ki so nujno potrebni za ohranjanje in izboljšavo sedanjega stanja.

Bo voda naslednja nafta? Foto: Dejan Javornik

Voda je najpomembnejša življenjska dobrina, saj je od nje odvisno celotno življenje. Morda se sliši to pretirano, a je res: voda je življenje. Vsi živi organizmi na našem planetu so pretežno sestavljeni iz vode: ljudje sami smo v 60-odstotnem delu »vodeni«, ribe so »vodene« kar 80-odstotno, rastline še bolj, med 80 in 90 odstotki. Brez vode se ne bi odvila nobena kemijska reakcija v živi celici in brez vode

tudi ne bi bilo nobene izmenjave informacij med celicami. To pritrjuje dejstvu, da če vode ne bo, tudi nas ne bo. Tudi v gospodarstvu igra zelo pomembno vlogo, saj je industrijska surovina, prenašalka energije, energetski vir in transportno sredstvo. Kdor bo imel v bližnji prihodnosti urejeno to vprašanje, bo imel strateško razvojno prednost pred mnogimi drugimi konkurenti. Dejstvo je, da se zaloge vode po svetu zmanjšujejo in pitna voda predstavlja le še odstotek celotne količine vode na planetu. A tudi to še ne bi bil razlog za preveliki alarm, če bi bila ta količina vode enakomerno razporejena, pa žal ni. Tudi zaradi tega govorimo, da bo voda naslednja nafta, ker tudi ta po svetu ni enakomerno razporejena.

3 POVZETEK DOGAJANJ V LETU 2018

Javno podjetje Hydrovod d.o.o. je tudi v letu 2018 uspešno opravilo svoje osnovno poslanstvo. Vsem porabnikom, priključenim na javne vodovodne sisteme, ki jih javno podjetje upravlja in pogodbeno vzdržuje, je zagotovilo zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode. Na to smo ponosni. Tudi porabniki na vodovodnem sistemu Polom, ki ima zajetje, kateremu se izdatnost pomembno zmanjša v sušnem obdobju, niso čutili pomankanja vode, saj smo manjkajoče količine dovažali s cisternami. Razpoložljive količine pitne vode na vseh pomembnih vodovodnih sistemih so bile tudi večje od potreb, kar je pozitiven signal za lokalne skupnosti, saj jim to dejstvo omogoča neoviran razvoj v naslednjih letih. Še vedno velja, da je Slovenija z vodo bogata dežela, saj je povprečna letna količina padavin dvakrat večja kot je povprečje za celotno Zemljo. Čeprav ima Slovenija v primerjavi z mnogimi deželami veliko vode, utegnejo podnebne spremembe vplivati tudi na naše vodne vire in oskrbo z vodo. Pri nekaterih naših zajetjih opažamo ta trend, na splošno v svetu pa je ta pojav že več kot očiten.

Voda, dobavljena gospodinjstvom iz javnega vodovoda, Slovenija, 2016

Z vodo, ki je bila v 2016 dobavljena slovenskim gospodinjstvom iz javnega vodovoda (78,4 mio. m³), bi lahko napolnili malo več kot tri Blejska jezera.

Vir: SURS

© SURS

Po podatkih SURS-a količina vodnih zalog v vodonosnikih in tudi količina razpoložljivih sladkovodnih virov pri nas iz leta v leto nihata, saj sta odvisni od hidroloških razmer. Količina

razpoložljivih sladkovodnih virov se je na primer v letu 2015 glede na leto 2014 zaradi zelo majhnih pretokov rek v Sloveniji zmanjšala za 46 % in je tako znašala 12.144 m³/prebivalca.

Na količino vode, ki jo bodo naši porabniki odvezli iz naših vodovodnih sistemov, nimamo vpliva in jo tudi zelo težko načrtujemo. Porabniki se obnašajo vse bolj racionalno in tudi varčno, kar je tudi prav. Tudi stanje internih inštalacij se izboljšuje (to še posebej velja za gospodarske subjekte). Poraba vode ni enakomerna, zelo se spreminja in je nepredvidljiva, to dejstvo nam povzroča kar nekaj težav pri poslovanju.

Leta 2018 smo evidentirali za 1,1% nižjo porabo vode kot v letu poprej, kar je pomenilo tudi določen izpad prihodkov ob praktično enakih oz. višjih stroških izvajanja dejavnosti (razen stroška energije so vsi ostali stroški fiksni in hkrati nujni za zagotavljanje nemotene dejavnosti oskrbe s pitno vodo).

Naša ocena o uspešno opravljenem delu v letu 2018 temelji na dobri pripravi in minulem delu, mnogim uspešno opravljenim nalogam, pravočasnim ukrepom, preventivnim aktivnostim in proaktivni drži. Navajamo samo nekaj teh:

- nadzor kakovosti pitne vode na zajetjih in v distribucijskem omrežju je potekal z rednimi in občasnimi preskušanji po letnem načrtu notranjega nadzora, ob ugotovljenih dodatnih potrebah in pritožbah strank pa so bila izvedena še dodatna preskušanja pitne vode,

- v primerih izpada dobave pitne vode zaradi izrednih večjih okvar na vodovodnem omrežju je bila v najkrajšem možnem času zagotovljena začasna oskrba s pitno vodo in odprava okvar s sočasnim obveščanjem porabnikov,
- programi rednih vzdrževalnih del na vodovodnih sistemih so potekali skladno z načrti, ob pojavih odstopanj so se planirana vzdrževalna dela prilagajala prednostnim nalogam v zvezi z odpravo motenj, okvar in ostalih zaznanih posebnosti v oskrbi,
- izvedeno je bilo 137 intervencijskih popravil na javnem vodovodnem omrežju (manjše ali večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo),

Okvare na javnem vodovodu

Že iz navedenih podatkov in zapisanih števil je mogoče sklepati, da je bilo v minulem letu opravljeno izredno veliko in obsežno delo na vseh segmentih vodovodne infrastrukture. Bolj podroben prikaz sledi v nadaljevanju tega poročila.

Cene za obračun storitev javne službe oskrbe s pitno vodo se v letu 2018 niso spremenile v nobeni občini. Poraba pitne vode se vsem porabnikom ne glede na namen rabe vode obračunava s postavkama omrežnina in vodarina, pri čemer se prodaja vode industrijskim porabnikom, ki imajo skladno z Zakonom o vodah pridobljeno vodno dovoljenje, ne šteje kot izvajanje javne službe, ampak se vodi ločeno kot opravljanje posebnih storitev. Veljavne cene obračunskih postavk so bile v vseh občinah oblikovane po določbah Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012) in sprejete na vseh občinskih svetih občin, kjer javno podjetje Hydrovod d.o.o. izvaja javno službo oskrbe s pitno vodo. Cene pitne vode za gospodinjске porabnike so v treh občinah delno subvencionirane s proračunskimi sredstvi, v dveh občinah pa se cene obračunavajo porabnikom v celoti.

Z občinskimi gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine:

trajno in nemoteno	v javnem interesu	zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar jih ni mogoče zagotavljati na trgu
--------------------	-------------------	---

Pri zagotavljanju javnih dobrin je pridobivanje dobička podrejeno zadovoljevanju javnih potreb!

Država je s sprejetjem Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja zavlačevala maksimalno dolgo, praktično ves čas, dokler je lahko. Škode, ki jo je s tem povzročila občinam, gospodarski javni infrastrukturi (GJI) in izvajalcem gospodarske javne službe, ni mogoče izračunati, zagotovo pa je ta številka zelo velika. Skoraj vsi izvajalci gospodarskih javnih služb so imeli izgube in hude težave z zagotavljanjem likvidnosti. Ko so začele občine in javna podjetja groziti z odškodninskimi

3443. Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja

Na podlagi tretjega odstavka 149. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 48/12 in 57/12) izdaja Vlada Republike Slovenije

UREDBO
o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina)

(1) Ta uredba določa metodologijo za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (v nadaljnjem besedilu: javne službe), in sicer za:

- oskrbo s pitno vodo,
- odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode,
- zbiranje določenih vrst komunalnih odpadkov,
- obdelavo določenih vrst komunalnih odpadkov in
- odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov.

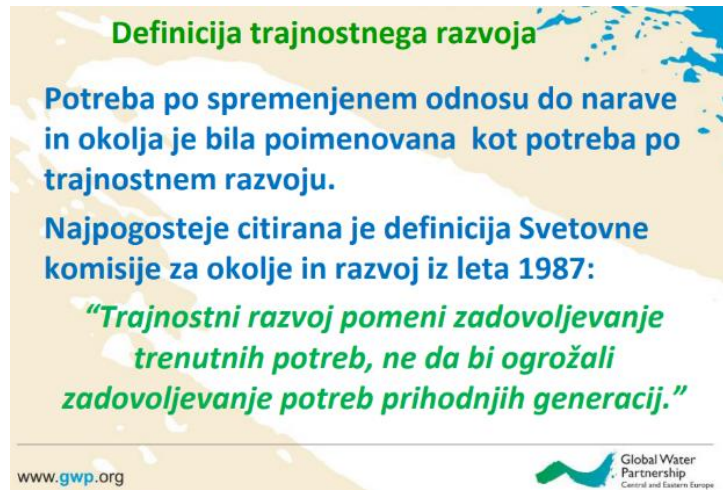
(2) Ta uredba določa tudi ukrepe in normative, povezane z obračunom cen storitev javnih služb njihovim uporabnikom.

tožbami, saj je stanje na terenu postajalo nevdržno, je država končno popustila. Žal so posledice prenizkih cen komunalnih storitev kot rezultat nespametne in neodgovorne politike države, ki ni dovoljevala formiranja stroškovnih cen pitne vode več kot 20 let, pustile škodo, ki jo bomo še dolgo čutili v obliki zmanjšane standarda oskrbe s pitno vodo in tudi v obliki večjega števila okvar in višjih vodnih izgub. Dejstvo je, da cene v nekaterih občinah niso pokrivala niti stroškov tekočega vzdrževanja, zato je bilo potrebno manjkajoči del za vsakodnevno tekoče vzdrževanje sofinancirati iz proračuna občin. Kaj nastane v takšnih pogojih dela, je jasno: vodovodna infrastruktura propada in dejavnost nazaduje, največ škode pri tem pa utrpijo porabniki, ker je ob vedno višjih oskrbovalnih standardih (še posebej z implementacijo evropske zakonodaje) ogrožena

zanesljiva in kakovostna oskrba prebivalstva s komunalnimi storitvami. Z uveljavitvijo cen na način, kot ga predpisuje Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012), so izpolnjeni pogoji za uveljavitev evropske direktive, ki usmerja države članice k oblikovanju ustrezne cenovne politike po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«.

Nov način dela, ki ga je predpisala nova uredba o cenah, pomeni tudi nov način razmišljanja in delovanja na komunalnem področju. Vsi skupaj smo se začeli zavedati pomena vzpostavitve trajnostnega razvoja dejavnosti, ker je ena od naših nalog, da zagotovimo normalno oskrbo s pitno vodo tudi generacijam, ki prihajajo za nami. Predvsem se to kaže v odpravi prakse »odpisa amortizacije« kot neekonomskega načina gospodarjenja, ki jo je veljavni računovodski standard vse do 31. 12. 2010 dopuščal in so se je

vsa komunalna podjetja (seveda s soglasjem in odobritvijo občin) vrsto let posluževala, da so se izognila prikazovanju izgube na določeni dejavnosti. Nove cene, ki so določene z upoštevanjem nove Uredbe, so postavljene na nivo, ki vsaj do neke mere omogoča »normalno« gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo (potrebno bi bilo še na novo oceniti vrednost infrastrukture, da bi ta izražala realno ekonomsko vrednost, ki bi bila podlaga za

Finančni ukrepi:

- o Izboljšanje sistema financiranja delovanja vodovodnih sistemov in investicij za izvedbo in rekonstrukcijo vodovodnih sistemov.
- o Stabilna opredelitev komunalnega prispevka oziroma prehod na sistem financiranja preko razširjene reprodukcije.
- o Vpeljava »zelenih« javnih naročil oz. vpeljava in uporaba okoljskih pogojev in meril pri javnem naročanju.

realen obračun amortizacije, ter izvesti določeno korekcijo amortizacijskih stopenj, kar pa je v pristojnosti države). Dejstvo je, da je kot posledica prejšnjega neekonomskega gospodarjenja ostala »luknja« v obliki izvedenega

dezinvestiranja, ki ga bo v bližnji prihodnosti potrebno pokriti z določenimi izrednimi sredstvi. Kako do teh sredstev priti, je pa drugo vprašanje.

V začetku leta 2018 smo skladno z veljavno uredbo za vse občine na predpisan način pripravili elaborate cen ter jih posredovali občinam. Elaborati so pokazali določena manjša odstopanja od veljavnih cen pitne vode, smo pa skladno s 6. členom veljavne Uredbe predlagali pristojnim organom občin, da se cene ne spreminjajo. Uredba v 6. členu predpisuje tudi obveznost ugotavljanja razlike med potrjeno ceno in obračunsko ceno opravljenih storitev ter izvedbo ustreznega poračuna, vendar je glede poračuna še vrsta odprtih vprašanj in različnih nasprotujočih si mnenj.

V preteklem letu je pogodbeni odnos med občinami, kot lastnicami infrastrukture za oskrbo s pitno vodo, in Hydrovodom, kot najemnikom te infrastrukture, potekal skladno z zahtevami veljavnih zakonskih predpisov. Na podlagi pogodb o najemu Hydrovod plačuje občinam polno najemnino za uporabo infrastrukture, občine pa na račun postopnega prehoda pri uveljavljanju stroškovnih cen pitne vode (to ne velja za gospodarske porabnike), plačujejo Hydrovodu določen delež, ki predstavlja subvencioniranje cene storitve javne službe. Vse svoje finančne obveznosti do občin smo redno in v celoti poravnali.

Višji namenski prilivi v proračune posameznih občin v obliki najemnine za vodovodno infrastrukturo, s katerimi bi se načrtno pristopilo k obnavljanju dotrajane vodovodne infrastrukture, v preteklem letu niso bili v celoti porabljeni za svoj namen. Nekatere občine so v obnovo lastne vodovodne infrastrukture vložile celotno najemnino (ali celo več), nekatere pa ne. Želimo si, da poraba sredstev najemnine v obnovo vodovodne infrastrukture postane praksa, saj lahko samo na ta način uvedemo nov način gospodarjenja z vodovodno infrastrukturo. V nekaterih občinah v naši državi je to postala že utečena praksa, v drugih žal ne. Če se najemnina na bo porabljala namensko, kot to veljavna uredba predvideva, se lahko pojavi vrsta težav, ker se bo stanje vodovodne infrastrukture samo poslabševalo. Pravočasna obnova omrežja je najpomembnejši predpogoj za nemoteno oziroma zanesljivo izvedbo oskrbe porabnikov s pitno vodo, ker se s tem poleg preprečevanja nenadnih izpadov pri vsakodnevni oskrbi s pitno vodo zmanjšujejo vodne izgube in tudi tveganje, povezano z možnostjo onesaženja vode v cevovodih. Je edina preventiva pred povečanjem števila okvar na omrežju in višanjem vodnih izgub. Poleg teh pozitivnih efektov, ki jih še posebej zaznajo porabniki, se le-ti odražajo tudi v koristih, ki jih občuti upravljavec in se kažejo v manjših potrebah po interventni odpravi okvar, nižjih stroških vzdrževanja in odpravi okvar in tudi v zmanjševanju obratovalnih stroškov. Koristi ima tudi lastnica infrastrukture, in sicer v obliki zadovoljnega porabnika, kar je nemerljivo. Zanesljiva oskrba s pitno vodo je tudi splošni interes, saj je s tem zagotovljena tudi požarna varnost (hidranti na javnem omrežju), oskrba industrije, kmetijstva in javnega sektorja z vodo, itd. Ob dolgoletnem trendu zanemarjanja investicijskega vzdrževanja lahko nastanejo za porabnike nepredvidljive in usodne posledice, ki se kažejo v varnosti in zanesljivosti obratovanja vodovodnega sistema (pogosti izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo, tveganja glede zagotavljanja kvalitete vode), takšen vodovod pa bo tudi odvrčal marsikaterega podjetnika, ki bi bil sicer pripravljen investirati na določenem področju.

4.1 Viri financiranja

Občine so v skladu s svojo pristojnostjo za izvajanje obvezne gospodarske javne službe varstva okolja – oskrba s pitno vodo zadolžene za izvedbo potrebnih investicij v oskrbo s pitno vodo. Pri izvedbi investicij lahko kot soinvestitorji ali viri sredstev (nepovratna sredstva) sodelujejo tudi drugi udeleženci (Republika Slovenija, sredstva EU, zasebni kapital).

preventiva pred povečanjem števila okvar na omrežju in višanjem vodnih izgub. Poleg teh pozitivnih efektov, ki jih še posebej zaznajo porabniki, se le-ti odražajo tudi v koristih, ki jih občuti upravljavec in se kažejo v manjših potrebah po interventni odpravi okvar, nižjih stroških vzdrževanja in odpravi okvar in tudi v zmanjševanju obratovalnih stroškov. Koristi ima tudi lastnica infrastrukture, in sicer v obliki zadovoljnega porabnika, kar je nemerljivo. Zanesljiva oskrba s pitno vodo je tudi

splošni interes, saj je s tem zagotovljena tudi požarna varnost (hidranti na javnem omrežju), oskrba industrije, kmetijstva in javnega sektorja z vodo, itd. Ob dolgoletnem trendu zanemarjanja investicijskega vzdrževanja lahko nastanejo za porabnike nepredvidljive in usodne posledice, ki se kažejo v varnosti in zanesljivosti obratovanja vodovodnega sistema (pogosti izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo, tveganja glede zagotavljanja kvalitete vode), takšen vodovod pa bo tudi odvrčal marsikaterega podjetnika, ki bi bil sicer pripravljen investirati na določenem področju.

Po pitno vodo ponekod hodijo kilometre daleč

Ko vode ni na naših pipah ali je oskrba s to dobrino pogosto motena, dejansko spoznamo, da je najdražja voda tista, ki je ni oziroma je ta zdravstveno neustrezna. Zaradi vsega navedenega nenehno ponavljamo, da je potrebno poleg vsakodnevnih posegov v infrastrukturo v obliki rednega vzdrževanja tudi redno izvajati obnovo dotrajanega dela omrežja. Kakšen bi moral biti povprečni obseg letne obnove omrežja lahko ponazorimo na naslednji

način: Hydrovod oskrbuje porabnike s pitno vodo po vodovodnem omrežju, dolgem približno 446 km (kataster še ni v celoti izdelan, zato ti podatki niso dokončni). Če uporabimo sedaj veljavne amortizacijske stopnje, je povprečna življenjska doba cevovoda cca 40 let, kar nam pove, da bi morali letno obnoviti cca. 10 km vodovodnega omrežja. Žal se je omrežje v zadnjih tridesetih letih obnavljalo v dosti manjšem obsegu, kar danes čutimo pri vsakdanjem delu. Seveda to ne pomeni, da se ni nič vlagalo v vodovodno infrastrukturo, ker bi v tem primeru sistem razpadel. Upravljavca je naredil največ, kar je lahko, da je saniral najbolj kritične dele omrežja, občine pa so večino svojih sredstev iz proračuna, namenjenih vodopreskrbi, namenjale za novogradnje vodovodov (zagotavljanje oskrbe s pitno vodo tistim občanom, ki te dobrine še niso imeli), veliko manj pa za obnove oz. rekonstrukcije. Sedaj želimo ta negativen trend skupaj z občinami ustaviti in na ta način preprečiti morebitne težave, do katerih lahko pride v bližnji prihodnosti. Rezultati takšnega dela so že vidni, še posebej če upoštevamo rezultat, ki bo dosežen z realizacijo obeh kohezijskih projektov.

Za upravljavca, ki dnevno živi z omrežjem, za katerega skrbi, so poleg investicijskih vlaganj v omrežje pomembna tudi tekoča vzdrževalna dela, ki so po obsegu manjše vrednosti, vseeno pa imajo pomemben vpliv na ohranjanje in povečanje vrednosti omrežja, ki je v našem upravljanju. Zato ne skrivamo zadovoljstva, ko so doseženi pomembni rezultati na tem področju. Zadnjih nekaj let so vidni premiki na vseh segmentih javnega omrežja, še posebej pa na hišnih priključkih. Že številke o opravljenih intervencijah, zamenjavah vodomerov ter obnovah hišnih priključkov, ki so že bile prikazane, kažejo na veliko angažiranost vseh zaposlenih delavcev Hydrovoda. Drugače se takšnega obsega dela ne da opraviti. Je pa vedno velik izziv, kako z razpoložljivim številom zaposlenih izvesti vsa potrebna in predvidena dela na področju izvajanja osnovne dejavnosti ter tudi postoriti največ, kar je možno, na dopolnilni dejavnosti oziroma na sklopu investicijske obnove omrežja. Na to smo že večkrat opozorili. Izvajanje dopolnilne dejavnosti prinaša družbi boljši finančni rezultat in tudi finančno stabilnost, porabnikom pa nižje cene. V preteklosti, še posebej takrat, ko so bile cene komunalnih storitev zamrznjene, je dopolnilna dejavnost večkrat pokrivala izgubo osnovne dejavnosti in družbi omogočala ohranjanje likvidnosti in tudi razvoj. Seveda brez velike angažiranosti in znanja zaposlenih to ne bi bilo mogoče.

Glede na opisano je razumljivo, da je iskanje kompromisa pri izvajanju optimalnega obsega dopolnilne dejavnosti ob ohranjanju istega števila zaposlenih dokaj zahtevna naloga predvsem za poslovodstvo Hydrovoda. Kako organizirati delo, da se pristopi k realizaciji realnega obsega dopolnilne dejavnosti in se izpolnijo vse pogodbene obveznosti iz tega naslova, da pa hkrati osnovna dejavnost ne bo v drugem planu. Ves čas nam je jasno, kaj je prioriteta: če se zgodi okvara, je prioriteta porabnik, zato je potrebno okvaro čim prej sanirati, ker porabniki ne morejo biti brez vode cel dan ali več. Toda, če bi samo čakali na okvare in sanacijo le-teh, bi stagnirali in zaostajali. Zato je določeno tveganje potrebno prevzeti. Naše izkušnje nam govorijo, da je tisto, kar sami naredimo, hkrati najboljše in najcenejše, kar je razumljivo, ker delamo sebi in za sebe, gradimo omrežje, s katerim bomo tudi upravljali in s katerim bomo živeli. Zato si prizadevamo, da čim več obnov obstoječega omrežja naredimo sami. Če svoje delo naredimo dobro in kvalitetno ter z uporabo kvalitetnih materialov, bomo ustvarili zanesljivo in stabilno delovanje omrežja, ki bo imelo manj okvar in manj izpadov pri vsakodnevnem obratovanju, s tem pa bomo pridobili več časa, več prostih ur za aktivnosti, ki prinašajo pozitiven oziroma dodaten finančni efekt. Na videz je vse to logično in enostavno, je težko dosegljivo v kratkem časovnem obdobju, če pa dolgoročno gledamo, je to edina prava pot za stabilno gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo. Še eno pozitivno dejstvo prinaša izvajanje dopolnilne dejavnosti. Gre za izziv za zaposlene, saj je za uspešno delo na investicijah potrebno veliko znanja in redno spremljanje stanja v stroki, spremljanje ponudbe materialov, opreme, tehničnih rešitev ter vseh novosti, ki se pojavljajo (modernizacija). Pri tem se pridobijo mnoge dobre izkušnje, ki pridejo prav v vsakdanjem delu pri upravljanju vodovodne infrastrukture.

Ob racionalnem in podjetniškem pristopu realizacije dopolnilne dejavnosti je vedno možno ustvariti določen donos, ki nam omogoča večja vlaganja v vodovodno omrežje, pokritje morebitne izgube na osnovni dejavnosti ter končno tudi razvoj podjetja. Potrebno je jasno poudariti, da vse kar smo naredili na izboljšanju pogojev dela (odkup zemljišča od Slovenskih železnic, obnova in dograditev poslovne stavbe, obnova voznega parka, itd.) smo financirali sami, z lastnimi sredstvi. Pri teh vlaganjih nismo popolnoma nič obremenili naših lastnikov oziroma njihovih proračunov. Tudi v bodoče bi želeli voditi razvoj na enak način in s tem razbremeniti naše ustanovitelje tega stroška. Multiplikator dopolnilne dejavnosti je resnično velik.

Kot je že bilo navedeno, je bilo leto 2018 tudi investicijsko dokaj bogato, saj se je na terenu, poleg vseh posegov, ki sodijo v sklop realizacije obeh kohezijskih projektov, dogajala še vrsta drugih investicijskih izboljšav na obstoječem omrežju. Nekatere od teh prikazujemo v nadaljevanju.

3.1 INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI

1. V sklopu obnove kanalizacije in cestišča na Opekarski ulici v Kočevju smo obnovili tudi vodovodno omrežje na celotni dolžini te ulice. Staro omrežje je bilo zelo prepleteno in nelogično zgrajeno, kar je posledica dejstva, da pred pozidavo te ulice ni bila zgrajena vsaj minimalna komunalna infrastruktura. Skupaj smo položili 148 m novega cevododa iz ductilne litine DN 100, vgradili pa smo tudi dva hidranta in

sicer enega nadzemnega in enega podzemnega (ta je postavljen na koncu cevododa in bo obenem služil tudi za občasna izpiranja celotnega cevododa). V tej ulici smo obnovili tudi vseh enajst hišnih priključkov ter vgradili sedem enojnih in en dvojni vodomerni jašek.

2. V sklopu obnove lokalne ceste Hrib-Retje v Loškem Potoku smo na tem območju obnovili tudi vodovodno omrežje. Zaradi različnih tlačnih con smo na novo zgradili dvojni cevodod iz ductilne litine v skupni dolžini 864 m. Za visoko cono so položene cevi premera DN 100 v dolžini 420 m, za nizko cono pa cevi premera DN 80 v dolžini 444 m. Skupaj je vgrajenih pet hidrantov in sicer trije nadzemni ter dva podzemna. Obenem smo obnovili tudi vse hišne priključke, teh je dvajset in vgradili trinajst vodomernih jaškov, od katerih je enajst enojnih in dva dvojna.

3. V Blatah smo obnovili del napajalnega vodovodnega omrežja, in sicer v skupni dolžini 250 m. Nov cevodod je izveden s PE opplaščenimi cevmi (RC protect) 110. Vgradili smo tudi tri hidrante in sicer dva nadzemna in enega podzemnega. Hkrati smo obnovili tudi vseh deset hišnih priključkov.

4. V sklopu izdelave pločnika ob državni cesti Kočevje – Ljubljana pri naselju Dolnje Podpoljane, smo obnovili tudi staro vodovodno omrežje, ki poteka na tem odseku naselja. Nov cevovod je izveden iz cevi PE 110 v skupni dolžini 190 m, kar pomeni, da smo izboljšali tudi pretočnost omrežja na tem področju (stare cevi so bile DN 25 oziroma DN 32). Na tem odseku smo vgradili en nadzemni hidrant in obnovili tudi vse tri hišne priključke.

5. V okviru podizvajalske pogodbe smo za glavnega izvajalca del pri komunalnem opremljanju industrijske cone LIK 3 izvajali dela na izgradnji vodovodne

infrastrukture. Pogodbeni obseg del je zajemal vgradnjo 1740 m ductilnih cevi DN 150 in 26 m cevi DN 100, 5 avtomatskih zračnikov, 4 podzemne hidrante in 2 priključka. Po zaključku del smo opravili izpiranje omrežja, naredili tlačno probo, izvedli še vse potrebne prevezave na obstoječe omrežje ter poskrbeli za vključitev novozgrajenega omrežja v javno obratovanje.

6. Za potrebe oskrbe s pitno in požarno vodo nove industrijske cone v Podpreski smo poskrbeli za izvedbo vseh potrebnih del. Skupno smo položili 258 m ductilnih cevi DN 100, vgradili tri nadzemne hidrante ter formirali 2 vodovodna priključka z vodomernimi termo jaški. Po zaključku del je bilo izvedeno

izpiranje omrežja, narejena tlačna proba, izvedene potrebne prevezave in vse potrebne aktivnosti za vključitev novozgrajenega odseka v obratovanje.

7. Celotno vodovodno omrežje Nemške vasi je zelo dotrajano in potrebno obnove. Še posebej kritičen je bil del omrežja na začetku same vasi. V tem delu je vodovodna cev položena v bankini državne ceste, ob njej in celo nad njo pa so postavljeni tudi telefonski kabli, glavna optična povezava Ljubljana – Kočevje in tudi elektro kabli. Zaradi vsega tega je bilo določene okvare skoraj nemogoče popraviti, ker je bil dostop do

naše cevi zaradi različnih kablov in tudi zelo prometne ceste izredno težaven, na posameznih mestih tudi nemogoč. Zaradi tega smo morali interventno pristopiti k obnovi vodovodnega omrežja na tem delu Nemške vasi. Na novo smo vgradili 200 m oplaščenih cevi RC protect 110 ter 72 m ductilnih cevi DN 100, postavili pa smo tudi 2 nadzemna hidranta in obnovili 7 hišnih priključkov. Novi cevovod je nadomestil stari azbest cementni cevovod DN 80, kar pomeni, da smo z večjimi profili izboljšali tudi propustnost omrežja. Po zaključku del smo opravili izpiranje omrežja, naredili tlačno probo, izvedli še vse potrebne prevezave na obstoječe omrežje ter poskrbeli za vključitev novozgrajenega omrežja v javno obratovanje.

8. V Sodražici so se s povezavo cevovodov s ceste Notranjega odreda na cesto Zavrti z dučtilom DN 100, dolžine 18 metrov, zaključila dela na rekonstrukciji vodovodnega omrežja v centru naselja. S tem posegom se je pomembno izboljšala varnost oskrbe s pitno vodo na tej mikrolokaciji.

9. V sklopu izgradnje suhokranjskega vodovoda smo v Starem Logu obnovili del dotrajanega in nedostopnega vodovodnega omrežja, ki bo imel hkrati funkcijo povezave med novim napajalnim cevovodom in starim sekundarnim omrežjem. Z obnovljenim odsekom, dolžine 96 m, smo nadomestili stari odsek cevovoda, ki je potekal po privatnih zemljiščih, stare šest barske PE cevi DN 63 pa smo nadomestili z ductilnimi cevmi DN 100. Na novo

smo vgradili 1 nadzemni hidrant, obnovili pa smo tudi štiri hišne priključke in vgradili dva vodomerna jaška.

10. Zaradi zagotovitve dovolj velikih količin pitne vode za obrtno cono LIK smo obnovili odsek vodovoda od državne ceste Kočevje – Novo mesto do vasi Mlaka. Dela smo izvajali v dveh fazah. V prvi fazi smo izvajali dela od državne ceste Kočevje – Novo mesto do konca farme na Mlaki. Večjo pretočnost smo zagotovili na način, da smo stari in amortizirani odsek vodovoda, ki je bil zgrajen iz azbest cementnih cevi DN 100, nadomestili z ductilnimi cevmi DN 150 v dolžini 258 metrov. V drugi fazi smo enak stari cevovod obnovili še na odseku od konca farme do že obnovljenega vodovoda Mlaka. Tako smo obnovili še preostali del neprimerne azbestnega vodovoda ter ga nadomestili z ductilnimi cevmi, in sicer v dolžini 337 metrov. Na novo smo vgradili tudi en podzemni hidrant. V sklopu tega posega smo obnovili 3 hišne priključke in izvedli prestavitev meritve porabljene vode v dva na novo postavljena zunanja vodomerna jaška. Farma Mlaka je eden od naših največjih porabnikov vode, zato smo tudi temu porabniku obnovili oba priključka, za kar je bilo potrebno vgraditi 72 metrov ductilnih cevi DN 100.

11. Na Reški cesti smo zaradi izgradnje gospodarskega objekta morali izvesti manjšo prestavitev vodovodnega omrežja. Ta je bila izvedena tako, da smo PE cev nadomestili z ductilnimi cevmi, in sicer v dolžini 72 m s cevmi DN 125 ter v dolžini 12 m s cevmi DN 100. Vgradili smo tudi podzemni hidrant ter opremili nov vodomerni jašek in hkrati izvedli povezavo novega jaška z obstoječim omrežjem s PE cevjo DN 110 dolžine 15 metrov.

12. Zaradi dogradnje Zdravstvenega doma v Kočevju je bil zgrajen nov vodomerni jašek, ki bo omogočal lažjo meritev in dostop do zapornih ventilov. Ob tem je bil obnovljen manjši del cevovoda na način, da je stara PE cev DN 63, na dolžini 24 metrov, obnovljena z novo ductilno cevjo DN 80.

13. Na območju Trate se del omrežja še vedno nahaja v privatnem zemljišču, na to omrežje pa so lastniki na posameznih lokacijah postavili svoje betonske škarpe in tudi nadstreške. Ker je vodovodno omrežje na tem območju že amortizirano, se nam vse pogosteje pojavljajo težave pri sanaciji okvar. Kjer je mogoče, poskušamo izvesti prestavitev cevi na javne površine in tako sanirati staro stanje. Tako smo v lanskem letu obnovili del dotrajanega in nedostopnega vodovodnega omrežja na Trati I, ki je potekal pod betonskimi škarpami in nadstreški in ga obnovili z ductilnimi cevmi DN 100 v dolžini 30 metrov. Hkrati smo obnovili tudi tri hišne priključke.

14. V sklopu izgradnje projekta SORIKO smo poskrbeli za obnovo dela cevovoda Štalcerji – Novi Lazi, in sicer na odseku od krmilnega jaška (odcepa za Iskrbo) do hiše številka 1 v Novih Lazih. Star in neprimeren tankostenski (šest barski) PE cevovod DN 90 smo nadomestili s cevmi PE 110 RC – protect v dolžini 320 metrov, kar pomeni, da smo izboljšali tudi pretočnost. Hkrati smo obnovili tudi en hišni priključek.

15. Za potrebe oskrbe s pitno vodo novega trgovskega centra v Kočevju, ki je zgrajen ob Kolodvorski cesti, je bil izdelan nov vodovodni priključek z vodomernim jaškom. V celoti smo opremili nov vodomerni jašek ter položili 50 metrov ductilnih cevi DN 80.

16. Ob izgradnji nove ceste pri železniški postaji smo obnovili tudi staro in dotrajano vodovodno omrežje neustreznega profila, ki je bilo hkrati

tudi ovira za načrtovano zunanjo ureditev nove železniške postaje v Kočevju. Skupaj je bilo na novo položeno 280 metrov cevi, in sicer 180 metrov ductilnih cevi DN 100 ter 100 metrov polietilenskih PE cevi DN 90. Na novo smo vgradili dva podzemna hidranta, obnovili pa smo tudi vse priključke na tem območju (pet hišnih priključkov in 3 zunanje vodomerne jaške).

17. Večstanovanjski objekti v Kajuhovem naselju (št. 30, 32, 34 in 36) v Kočevju so eni od starejših večstanovanjskih objektov v Kočevju (grajeni so bili okrog leta 1970), ki so še vedno imeli prvotno vgrajene vodovodne cevi. Zato so bile okvare na tem področju pogoste, posledično temu tudi vodne izgube. To ni nič nenavadnega glede na podatek, da so stare cevi iz polietilena ravno tiste, ki so prve prišle na trg iz tega materiala in so tankostenske oziroma šestbarske, ki imajo amortizacijsko dobo samo 20 let. Skupno smo obnovili 237 metrov vodovodnega omrežja, od tega

222 metrov v ductilni izvedbi, in sicer 192 metrov s cevmi DN 100 ter 30 metrov s cevmi DN 80. Preostalih 15 metrov smo obnovili s cevmi PE DN 63 RC – protect 15 m. Dela pri obnovi so bila izredno zahtevna, saj je to področje prepolno z različnimi drugimi komunalnimi vodi (trafopostaja in elektro vodi – nizki in visoki napon, kanalizacija, telefonija, toplovod, kabelska TV in internetni vodi), zaradi katerih so bili dostopi do vodovodne cevi gotovo nemogoči. Na novo smo vgradili en nadzemni hidrant, hkrati pa smo obnovili tudi kompletno omrežje do vseh štirih večstanovanjskih objektov.

18. Na lokaciji nekdanjega avto centra Rufac bo nastala nova trgovina. Ker se ta širi zunaj sedanjih gabaritov objekta, je bilo potrebno zaradi varnosti oskrbe s pitno vodo izvesti krajšo prestavitev vodovoda. Cev je premaknjena na javno površino (pločnik, cestišče), in sicer v dolžini 42 m. Na tem delu je stari azbestcementni cevovod AC DN 200 zamenjan s cevmi iz ductilne litine DN 200. Hkrati smo zamenjali še stari in dotrajani hidrant.

19. Na lokaciji zaključka projekta SORIKO v Podgorski ulici, pri stari vodarni, smo zaradi bodočega režima obratovanja na tem območju izgradili nov skupinski hišni priključek z ductilnimi cevmi DN 100 v dolžini 48 metrov, ki smo ga zaključili z nadzemnim hidrantom. Ob tem smo obnovili tudi dva hišna priključka.

20. Na osnovi naročila pravne osebe smo znotraj skladiščno-proizvodnega objekta Inotherm IC Breg zgradili hidrantno omrežje. Omrežje je dolžine 190 metrov, zgrajeno pa je s cevmi iz ductilne litine DN 100. Na tem odseku so postavljeni trije hidranti.

21. V sklopu ureditve državne ceste v Ribnici, in sicer na odseku med Inlesom in Sparom, smo obnovili tudi vodovodno omrežje, ki tangira to prometnico. Staro omrežje, ki je bilo zgrajeno iz cevi različnih materialov, različnih premerov in različne starosti, nam je zaradi dotrajanosti že nekaj časa povzročalo težave. Na tem odseku smo imeli LTŽ cevi DN 80, tankostenske (šestbarske) PE cevi DN 110 in

PVC cevi, torej vse tiste cevi, ki se več ne proizvajajo oziroma vgrajujejo. Nov odsek je zgrajen v ductilni izvedbi, vgrajene pa so bile cevi DN 200 v dolžini 19 metrov, cevi DN 150 v dolžini 54 metrov in DN 100 v dolžini 383 metrov. Za potrebe krmiljenja je bil zgrajen tudi nov AB krmilni jašek, kjer so bili vgrajeni novi krmilni in zaporni elementi, na novo pa je bil tudi postavljen en dodatni nadzemni hidrant. Po zaključku del izgradnje tega odseka vodovoda smo izvedli še vse potrebne prevezave na odseke obstoječega omrežja. Hkrati smo obnovili 8 hišnih priključkov ter vgradili 7 zunanjih vodomernih jaškov. Izveden je bil tudi odcep vodovoda v ductilni izvedbi, DN 100 dolžine 6 metrov, za nov trgovski center.

22. V Hrovači smo obnovili vodovodno omrežje v dolžini 117 metrov s cevmi iz ductilne litine DN 100. Tako smo nadomestili del starejšega omrežja, ki je bil zgrajen iz LTŽ cevi DN 60. Ta cevovod je bil položen več kot dva metra pod površjem zemlje, kar nam je predstavljalo izredno velike težave ob vzdrževanju le-tega. Nov cevovod, zaradi večjega profila novih cevi, omogoča tudi večje pretočnosti in posledično višji standard oskrbe s pitno vodo porabnikom. Hkrati z izgradnjo novega omrežja smo obnovili tudi osem hišnih priključkov in postavili štiri zunanje vodomerne jaške. Na novo smo vgradili tudi dodatni nadzemni hidrant.

23. Na območju Svetega Gregorja smo zgradili prvi odsek bodočega vodovodnega sistema. Ta odsek je bil izveden v sklopu ureditve dela novega cestišča in z namenom, da se čez kakšno leto ne razbija nova asfaltirana površina cestišča. Odsek je dolg 342 metrov in je zgrajen s cevmi iz ductilne litine DN 100. Zgrajeni so bili tudi trije hišni priključki.

24. Poleg naštetih večjih posegov je bilo opravljenih še vrsto manjših, prav tako potrebnih in pomembnih posegov. Navajamo nekatere:

- Zaradi izvedbe del ureditve okolice stanovanjskega objekta UHM 10 smo izvedli krajšo prestavitev vodovodnega omrežja iz ductilnih cevi DN 100 (v dolžini 6 m) vključno s prestavitvijo zasuna.

- Zaradi vandalizma je bilo potrebno zamenjati 6 poškodovanih nadzemnih hidrantov v industrijski coni LIK. Ostali hidranti so bili usposobljeni na način, da so bili nadomeščeni ukradeni deli (npr. pokrovčki) ali pa so bili popravljeni poškodovani deli (npr. nastavki). Na novo smo postavili tudi drogove z oznakami za hidrante.

- V Sodražici smo zaradi izgradnje pločnika prestavili hidrant na odcepu za Strmec v zelenico, dotrajan hidrant na Slemenski cesti pa smo zamenjali z novim.

- V sklopu prestavitve državne ceste pri naselju Stara Cerkev ter izgradnje novega odcepa ceste, ki prečka železniško progo (nivojski prehod), je bilo potrebno, zaradi spremenjene lokacije prehoda in dodatnega zasipa, zamenjati 4 obstoječe vgradilne garniture podzemnih zasunov ter jih nadomestiti z ustreznimi.

-
- V naselju Mali Log v Loškem Potoku smo dokončali v letu 2017 pričeto izvedbo podaljška sekundarnega cevovoda s PE cevjo 110 in odsek zaključili z nadzemnim hidrantom in hišnim priključkom.

- Zaradi širitve križišča v Koblarjih (pri luži) smo prestavili hidrant na varno lokacijo.

- Na osnovi naročila pravne osebe smo na območju podjetja Inles Ribnica zamenjali dva hidranta (en podzemni in en nadzemni) s pripadajočimi elementi.

- Zaradi izgradnje dovozne poti na privatno parcelo smo v Hrastju prestavili hidrant s te parcele na varno lokacijo.

25. Za navezavo obstoječega vodovodnega omrežja na nov napajalni vodovod, ki se gradi v sklopu projekta SORIKO, smo v Prigorici izvedli odcep, ki bo omogočil dotok vode obstoječim porabnikom.

Navedeni prikaz vlaganj v infrastrukturo potrjuje usmeritev v trajnostni razvoj dejavnosti oskrbe s pitno vodo. S skupnimi močmi, tako Hydrovoda kot tudi občin, smo resnično sledili cilju zagotavljanja varne oskrbe s pitno vodo vseh naših porabnikov. Skrbeli smo za ohranjanje obstoječe infrastrukture, ob tem pa smo naredili tudi kar nekaj korakov v smeri modernizacije obstoječega stanja ter razvoja naše dejavnosti. Rezultati takšnega dela imajo takojšnji učinek, še bolj pa so vidni na dolgi rok (manjše število okvar, nižja poraba elektrike, nižji stroški vzdrževanja).

Vsak od izvedenih posegov, ne glede na to, kako je obsežen, je zelo pomemben za naše vsakdanje delo in še posebej za naše porabnike, za katere vse to tudi počnemo. Potrebe na terenu so velike in ravno za to je pomembno, da se sredstva zbrane omrežnine vračajo v obnovo infrastrukture. Ocenjujemo, da smo z aktivnim pristopom v nekaj zadnjih letih sanirali veliko kritičnih odsekov in na ta način povečali zanesljivost obratovanja naših vodovodnih sistemov. Po zaključku kohezijskih projektov se bo stanje še dodatno izboljšalo. Ostalo pa bo še vedno dokaj veliko kritičnih odsekov, ki jih bo potrebno zelo hitro sanirati, ker se bodo v nasprotnem primeru pojavile resne težave. Največ teh kritičnih točk je na območju občine Ribnica, nekaj pa tudi v Loškem Potoku.

3.2 OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLJUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ

Hišni priključki so ena od ključnih točk vodovodnega sistema. Lahko jih celo imenujemo kritične točke vodovodnega sistema, in sicer zaradi več razlogov. Kot prvega navajamo številčnost teh priključkov, saj smo jih ob koncu minulega leta imeli približno 8.800. Naslednji razlog je povezan z dolžino omrežja teh priključkov; v našem upravljanju so samo odseki priključkov od javnega vodovodnega omrežja do merilne točke porabe (vodomera) in samo dolžina teh odsekov priključkov znaša cca 140 km, kar je zelo veliko. Tretji razlog, ki je mogoče najpomembnejši, je povezan z zgodovino gospodarjenja s temi priključki. Do leta 2013 so bili ti priključki brez pravega gospodarja oziroma prave skrbi, čeprav je bilo lastništvo teh priključkov znano. Lastniki priključkov so bili pri gospodarjenju s svojim premoženjem preprosto pasivni oziroma nezainteresirani. Na srečo je zakonodajalec prepoznal vse te nelogičnosti in težave ter je primerno spremenil zakonodajo, ki sedaj omogoča lažje delo upravljavcu, porabnikom pa zvišuje standard oskrbe s pitno vodo.

Nov pristop pri gospodarjenju s hišnimi priključki je javni službi naložil upravljanje tudi z delom hišnega priključka, in sicer tistega dela hišnega priključka, ki se nahaja med javnim omrežjem in vodomernim jaškom oziroma mestu meritve porabljene vode. S tem je pokrita celotna pot vode, in sicer od zajetja oziroma meritve zajete vode do meritev porabljene vode. Delo na terenu je sedaj poenostavljeno, lažje je načrtovanje posegov, ni izgube časa v prepričevanju lastnikov priključka, da je obnova le-tega potrebna, itd. Upravljanje tega dela vodovodnega omrežja sedaj načeloma poteka nemoteno (razen pri določenih izjemah) in tudi na veliko zadovoljstvo samih porabnikov, saj jim ni potrebno plačevati intervencijskih posegov v enkratnem znesku, temveč je ta storitev zajeta v ceni omrežnine. Prej, ko ni bilo sistemsko rešenega financiranja tega dela vodovodnega omrežja, je bil le-ta brez prave kontrole in urejenega gospodarjenja (in sicer od javnega omrežja do objekta porabnika, ker so se merilna mesta praviloma nahajala znotraj objekta).

Dejstvo je, da so hišni priključki sestavni del stanovanjskega (ali drugega) objekta in so v lastništvu lastnika objekta. Ker izgube in okvare na tem omrežju niso posebej prizadevale lastnika objekta, le-ta tudi ni bil preveč zainteresiran za obnovo tega dela svoje lastnine, razen, če mu puščanje vode ni delalo škode na njegovi posesti. Tudi po preteku življenjske dobe hišnih priključkov lastniki niso pristopali k njegovi obnovi (zato na terenu še vedno najdemo priključke iz pocinkanih cevi in celo iz svinčenih). Izgub, ki so se dogajale na hišnih priključkih, ni bilo možno evidentirati in oceniti in so se dejansko porazdelile na celoten sistem,

povzročena škoda pa se je razdelila na vse porabnike. Upravljavci vodovoda smo bili dejansko nemočni, ker namenskih sredstev za kontrolo in obnovo hišnih priključkov nismo imeli, javnih sredstev pa za tovrstne namene nismo smeli porabljati. Lastniki priključkov so bili pasivni in niso želeli financirati obnove tega dela svoje lastnine. Upravljavec je imel še eno težavo: po veljavni zakonodaji mora zagotavljati zdravstveno ustreznost pitne vode na pipi pri porabniku, nevzdrževani hišni priključki pa so predstavljali veliko tveganje za kvaliteto pitne vode, še posebej v pogojih neurejenega odvajanja odpadne vode. Torej mu je bila odgovornost naložena, pristojnosti pa ni imel.

Sedaj delujoči način upravljanja hišnih priključkov je vsekakor eden največjih pozitivnih dosežkov spremenjene zakonodaje na področju urejanja dejavnosti oskrbe s pitno vodo. Občine so to spremembo unesle v svoje odloke o oskrbi s pitno vodo in s tem upravljavcu omogočile celovito upravljanje na vseh delih sistema za oskrbo s pitno vodo, hkrati pa so v sklopu vzdrževanja hišnih priključkov predvidele tudi selitve merilnih mest iz stanovanjskih hiš v vodomerne jaške, ki se postavijo zunaj objekta (s tem tudi zmanjšujemo možnost postavitve nelegalnih ali »črnih« iztočnih mest oziroma krajo vode). Zato ponovno poudarjamo, da je danes upravljanje hišnih priključkov neprimerno boljše in lažje. Kar pa je najpomembnejše: nov način dela daje rezultate.

Na Hydrovodu smo tudi imenovali odgovorno osebo za vzdrževanje teh priključkov. Le-ta je vsakodnevno prisotna na terenu ter v kontaktu z našimi porabniki. Postopoma se izdeluje tudi kataster hišnih priključkov, kar je zelo zahtevna naloga, ker podatkov ni in je potrebno vse delati na novo. Ob sprejemu hišnih priključkov v upravljanje smo ocenjevali, da smo z njimi dobili v upravljanje cca. 100 km dodatnega vodovodnega omrežja. Po evidentiranju dobre polovice hišnih priključkov smo to dolžino že presegli. Že nekaj časa opravljamo podrobno kontrolo vseh vodomernih jaškov in vodomeroev, kjer ugotovljamo vodotesnost, higienske razmere, zaščitenost proti zmrzali, dimenzijsko ustreznost itd., in po potrebi porabnike o ugotovitvah tudi pisno obveščamo.

Opravljen delo ocenjujemo izredno pozitivno, saj imamo sedaj foto posnetke vseh odjemnih mest, ob tem pa smo s takim preventivnim dejanjem pomembno zmanjšali posledice, ki jih povzroči zmrzal, znižali število izlivov in poskrbeli za boljšo higieno in urejenost vodomernih mest in s tem posledično za boljšo kvaliteto pitne vode, kar je najbolj pomembno. Z nenehnim opozarjanjem na slab odnos nekaterih porabnikov do lastnih merilnih mest želimo postopoma spremeniti slabe navade porabnikov, kar je edino pravilno in nujno potrebno. Tudi sami smo bili presenečeni, kako se nekateri posamezniki malomarno obnašajo do svojega merilnega mesta in posledično tudi do svojega zdravja. V posameznih primerih so bila merilna mesta dobesedno zalita z gnojevko, kar je nedopustno.

V preteklem letu smo v okviru razpoložljivih sredstev ob celovitih rekonstrukcijah vodovodnega omrežja na različnih koncih občin, kjer izvajamo svojo dejavnost, skupaj obnovili 168 priključkov, in sicer v občini Ribnica 83, v občini Kočevje 56, v občini Loški potok 21, v občini Kostel 5, v občini Sodražica 2 ter v občini Črnomelj 1 priključek. Dodatnih 100 priključkov

smo naredili v naseljih, v katerih trenutno še ne izvajamo javne gospodarske službe oskrbe s pitno vodo, se pa sedaj tam gradi omrežje v sklopu projekta SORIKO in bo po zaključku tega projekta javna oskrba s pitno vodo razširjena tudi na ta naselja (Vinice, Zapotok, Sinovica, Preska, Jelovec).

Obnove hišnih priključkov in premestitve merilnih mest v zunanje vodomerne jaške nismo izvajali samo na lokacijah, kjer smo celovito obnavljali javno vodovodno omrežje, temveč tudi zunaj teh lokacij, in sicer v primerih, ko imamo težave bodisi zaradi dotrajanostjo hišnega priključka, bodisi zaradi neprimernih jaškov v notranjosti objekta, kjer smo ovirani pri redni menjavi vodomera. Premestitve merilnih mest in obnove hišnih priključkov izvajamo tudi na željo porabnikov, ko ti preurejajo zunanjo ureditev svojih objektov ali pa preurejajo prostore v objektih, kjer so prej imeli nameščena merilna mesta. Tako smo v preteklem letu prestavili 95 merilnih mest, in sicer v občini Kočevje 52, v občini Ribnica 28, v občinah Kostel, Loški potok in Sodražica pa jih je bilo po 5 v vsaki od teh občin. Ugotavljamo, da je v posameznih občinah ali delu občin interes porabnikov za obnovo priključkov večji, v posameznih pa manjši, nekateri celo zavračajo obnovo priključkov. Glede tega nas v bodoče čaka še nekaj dela, ki ga bomo morali uskladiti s pristojnimi občinskimi službami.

Zaenkrat nam uspeva z razpoložljivimi sredstvi v naseljih, kjer smo obnavljali glavni oz. sekundarni cevovod, vsem porabnikom, ki so imeli merilna mesta v notranjosti objekta, le-ta prestaviti v zunanje tipske vodomerne jaške.

Pri novih odjemalcih že v fazi priprave izgradnje stanovanjskega ali poslovnega objekta poskrbimo, da se zagotovi meritev porabljene vode zunaj objekta, v tipskem vodomernem jašku ali pa v jašku, ki ga porabnik izdelava sam. Če naredimo skupno rekapitulacijo v preteklem letu postavljenih zunanjih merilnih jaškov, je bilo teh skupaj (novogradnje, obnove in premestitve) 296, od tega 277 enojnih in 19 dvojnih. Po občinah je ta delitev naslednja: v občini Kočevje 95 enojnih in 6 dvojnih, v občini Ribnica 69 enojnih in 5 dvojnih, v občini Loški Potok 14 enojnih in 2 dvojna, v občini Kostel 6 enojnih, v občini Sodražica 92 enojnih in 6 dvojnih ter v občini Črnomelj 1 enojni. Ob vsem naštetem smo v preteklem letu popravili tudi 125 okvar, ki so se pojavile na hišnih priključkih. Večina okvar je bila na priključni cevi in na cestnem ventilu, predvsem zaradi dotrajanosti materialov. Največ okvar smo odpravili v občini Kočevje, in sicer 73, v občini Ribnica je teh bilo 38, v občini Loški Potok 6, v občini Sodražica 3 ter občini Kostel 4 okvare.

Hydrovod d.o.o. ima poleg drugih zadolžitev tudi javno pooblastilo za izdajo projektnih pogojev in mnenj v skladu s predpisi s področja urejanja prostora in graditve objektov na območju občin v kateri opravlja gospodarsko službo oskrbe s pitno vodo.

Služba za izdajanje prej omenjenih dokumentov je v letu 2018, na zahtevo različnih investitorjev, izdala 62 projektnih pogojev in 131 soglasij. Podpisali smo 44 pogodb o priključitvi na javni vodovod, kar pomeni, da se je na javni vodovod priključilo 44 novih objektov. Poleg novih priključitev smo podpisali tudi 9 pogodb o priključitvi dela objekta oz. etaže in se zato vgradilo 9 novih vodomero, v obstoječa merilna mesta.

Tabela 3: Prikaz opravljenih del iz naslova vzdrževanje hišnih priključkov

Naziv odjemalca	Število okvar		Število premestite merilnim mest	Število obnovljenih HP	Število vgrajenih jaškov	
	na HP	na omrežju			enojni	dvojni
Občina Kočevje	73	73	52	56	95	6
Občina Loški Potok	6	8	5	21	14	2
Občina Ribnica	38	50	28	83	69	5
Občina Kostel	4	4	5	5	6	0
Občina Sodražica	3	2	5	2	92	6
Občina Črnomelj	1	0	0	1	1	0
SKUPAJ	125	137	95	168	277	19

Kljub navedbi števila okvar na hišnih priključkih lahko z vso resnostjo zagotovimo, da se rezultati nekajletnega organiziranega oziroma urejenega upravljanja s hišnimi priključki že dobro poznajo. V minulih letih je bilo veliko kritičnih priključkov že obnovljenih ter veliko vodomero prestavljenih iz objektov v zunanje vodomerno jaške. Če ne bi bilo narejeno to obsežno delo, bi bilo stanje na terenu težko obvladljivo, količine izgubljene vode pa bi bile dosti večje oziroma bi imele trend povečanja. Z doseženim rezultatom še vedno nismo v celoti zadovoljni, ker vemo, da se na hišnih priključkih še vedno izgubi kar nekaj vode, nekaj pa je tudi nedovoljenega odvzema, ki ga po prestavitvi merilnega mesta v zunanji vodomerni jašek odpravimo (upamo, da ne zgolj začasno). Žal, vseh nakopičenih težav ni možno rešiti čez noč in upravljavca čaka na tem področju še kar nekaj dela, kar pomeni, da bodo imele pravočasne obnove vodovodnih priključkov tudi v bodoče prednost pri naših vsakdanjih nalogah in si bomo tako prizadevali, da pri vsaki večji obnovi vodovodnega omrežja znotraj posameznega naselja poskrbimo tudi za celovito obnovo (starih) hišnih priključkov, nekatere kritične priključke pa bomo reševali tudi na območjih, na katerih do celovite obnove vodovodnega omrežja še ni prišlo.

3.3 KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO, SUHOKRANJSKI VODOVOD

Kohezijska projekta SORIKO in Suhokranjski vodovod sta v fazi realizacije in bosta predvidoma zaključena v letošnjem letu. Sofinancirata se iz sredstev kohezijskega sklada v aktualni finančni perspektivi 2014 – 2020, procent sofinanciranja pa je izredno visok. Dela na terenu so vidna na mnogih lokacijah, vidni pa so tudi določeni končni »izdelki«. Seveda smo veseli te investicije, ker bo prinesla veliko pozitivnih sprememb. Navajamo samo tri:

- Zgrajeni bodo osnovni transportni cevovodi, ki so hrbtenica delovanja vodovoda. Ti cevovodi bodo nadomestili stare, nezanesljive in že amortizirane azbestne cevi, o katerih imajo mnogi različne pomisleke.
- Zgrajene so tri nove vodarne, ki bodo poskrbele za primerno pripravo vode na zajetju. S tem se bo varnost oskrbe s pitno vodo bistveno povečala za vse porabnike.
- Na novozgrajeno omrežje bodo priklopljeni novi porabniki, ki sedaj nimajo primerno urejene oskrbe s pitno vodo.

Projekt SORIKO ni samo velik finančni projekt, temveč je tudi logistično velik in zahteven projekt, ki terja maksimalno spremljanje vseh posegov in veliko koordinacije med vsemi udeleženci gradnje. Na Hydrovodu smo se od začetka zavedali vseh težav, ki nas čakajo tekom gradnje. Mnoga odprta vprašanja smo morali reševati sproti (in še jih bomo morali), ker v bistvu gradimo nov sistem, star pa mora še vedno nemoteno obratovati in mora ohranjati redno oziroma stalno in varno oskrbo s pitno vodo naših porabnikov. Kako je to vprašanje resno, je najbrž znano vsem, ki vsaj minimalno poznajo problematiko oskrbe s pitno vodo našega območja. Veliko delo je naredila tudi vodilna občina, Občina Kočevje, ki izstavlja finančne zahteve posredniškemu organu, ki je v bistvu glavni investitor projekta. Kontrole s strani posredniškega organa so zelo zahtevne in zato je potrebno vložiti veliko napora, da se pride do željenega rezultata. Tudi prispevek ostalih dveh občin je pomemben. Skupen nastop in timsko delo zahtevata dosti usklajevanja, razumevanja in strpnosti pri vseh partnerjih. Potrebno bo ostati dosleden vse do zaključka projekta, potrebno bo zagotoviti še preostali del lastnega deleža potrebnih finančnih sredstev ter izvesti vsa tista opravila, ki so potrebna za črpanje nepovratnega deleža sredstev proračuna države in EU (zahtevki, obrazložitve itd.). Če bomo izpolnili vse zastavljene naloge, bomo opravili resnično veliko delo.

Projekt SO-RI-KO obsega izgradnjo 65.570 metrov cevovodov, enajst črpališč, štirih vodohranov in treh naprav za pripravo pitne vode. S tem bo v občinah Kočevje, Ribnica in Sodražica zagotovljen del potrebne infrastrukture za oskrbo s pitno vodo za več kot 85% prebivalcev, med tem tudi za prebivalce, ki sedaj nimajo urejene oskrbe s pitno vodo iz javnega vodovodnega omrežja.

Do sedaj je bilo na vodovodnih sistemih položenih 62.550 metrov vodovodnih cevi, kar predstavlja 95% od celote, in zgrajenih osem črpališč, štirje vodohrani in tri naprave za pripravo pitne vode. Nekateri vodovodni sistemi imajo že pridobljeno uporabno dovoljenje in so že v funkciji, to sta sistema Kočevska Reka – Borovec in Blate – Jasnica, za ostale sisteme se pričakuje uporabno dovoljenje v letu 2019. Dela na projektu so v zaključni fazi, objekti za pripravo pitne vode pa so v fazi poskusnega obratovanja.

Otvoritev vodarne Blate 24.10.2018

Otvoritev vodarne Slovenska vas 14.11.2018

Otvoritev vodarne Globel 30.10.2018

Projekt oskrbe s pitno vodo Suhe krajine obsega izgradnjo 152.085 metrov cevovodov, 7 črpališč (5 novih in 2 nadgradnji), 16 vodohranov (7 novogradenj, 9 obnov), 16 razbremenilnih jaškov, 18 reducirnih jaškov in 11 merilnih jaškov v občinah Žužemberk, Dolenjske Toplice, Kočevje, Mirna Peč in Dobropolje. V sklopu tega projekta je v občini Kočevje predvidena izgradnja 25.951 metrov cevovodov, črpališče in vodohran Mala Gora, v izgradnji pa sta še črpališče in vodohran Smuka.

Do sedaj je bilo v občini Kočevje položenih 24.890 metrov cevovodov, kar predstavlja 96% od celote, ter zgrajena črpališče in vodohran Mala Gora. Dela na projektu so v zaključni fazi, uporabno dovoljenje se pričakuje v letu 2019.

Črpališče Mala Gora

3.4 DRUGI Poudarki POSLOVANJA

Večkrat smo že poudarili, da se pozitiven rezultat vsakega investicijskega vložka najbolj kaže v večji varnosti oskrbe s pitno vodo in še posebej pri zmanjševanju vodnih izgub. Le-te so šibka točka vseh vodovodnih sistemov. Sami se z zmanjševanjem vodnih izgub v okviru finančnih zmožnosti sistematično ukvarjamo že vrsto let in evidentiramo dokaj dobre rezultate, ki se najbolj kažejo v vse manjšem izpadu redne oskrbe s pitno vodo. Imamo usposobljene sodelavce, ki z ustrezno (in drago) opremo uspešno iščejo okvare, ki jih sproti tudi odpravljamo. V začetku organiziranega dela pri iskanju okvar smo samo s sanacijo velikih okvar zelo hitro zmanjševali vodne izgube. Sedaj gre zmanjševanje teh izgub veliko počasneje, pa

vseeno uspešno. Potrebno pa je izpostaviti, da vodne izgube ne nastajajo zgolj pri okvarah, ampak so vzroki tudi drugje: na hišnih priključkih, pri nenatančnosti meritev, okvari vodomeroev, črnem odvzemu, odvzemih na hidrantnem omrežju (celo večji del gasilskih društev ne sporoča odvzema vode iz hidrantov), ipd. Za izboljšavo stanja zahteva vsak od teh vzrokov poseben pristop in posebne priprave. Potrebni so tudi finančni vložki, ki pa se, dolgoročno gledano, povrnejo, saj nam vodne izgube predstavljajo precejšen strošek, ki ga imamo z dodatnim črpanjem in pripravo pitne vode, iskanjem okvar, plačilom vodnih povračil (taksa državi, ki se plačuje od načrpane in ne od prodane vode), itd.

Vodovodni sistemi, s katerimi izvajamo oskrbo s pitno vodo naših porabnikov, se medsebojno ločujejo tudi po kvaliteti omrežja in višini vodnih izgub. Tako imajo nekateri vodovodni sistemi sorazmerno nizke vodne izgube, pri nekaterih pa meritve kažejo, da izgube znašajo tudi čez 40%. Je pa potrebno pojasniti, da sami procenti ne dajo prave slike vodnih izgub, ker se v primeru manjše porabe na določenem vodovodnem sistemu ta procentualno povečuje, kljub njenemu realnemu (številčnemu) zniževanju. Bolj realno sliko prikazujejo vodne izgube na kilometer omrežja. Zato bomo pristopili k vodenju evidence vodnih izgub na ta način.

Pri izvedbi vseh potrebnih monitoringov velja opozoriti občine na obveznosti, ki jih le-te imajo iz naslova izdanih vodnih dovoljenj (vgradnja vseh potrebnih merilcev, vodenje monitoringa, poročanje na ARSO). Ker se zavedamo, da občine nimajo primernih kadrov, ki bi lahko pripravili potrebna poročila za ARSO, smo v minulih letih sami poskrbeli, da ni prišlo do kršitev pogojev iz vodnih dovoljenj. Želimo pa, da bi občine zagotovile vsaj nekaj sredstev za zagotavljanje predpogojev za zbiranje potrebnih podatkov.

Porabo vode zaračunavamo našim porabnikom v višini dejanske porabe, ki se evidentira na njihovih vodomernih. Skoraj vsi naši porabniki imajo vgrajene vodomere, pavšalnih porabnikov je zelo malo (na dan 31. 12. 2018 smo imeli samo 5 pavšalistov). Nihanje količine prodane vode med leti je precejšnje, kar si dostikrat težko razlagamo. Odgovor ni enoznačen. Definitivno ima daljše sušno obdobje kar nekaj vpliva na količino porabljene vode. Če je poletje bolj deževno, je poraba nižja in obratno. Del nižje porabe lahko pripišemo tudi večji osveščenosti naših porabnikov, ki se kaže v bolj racionalni porabi vode in to je potrebno pozdraviti, kljub finančnemu izpadu, ki ga imamo.

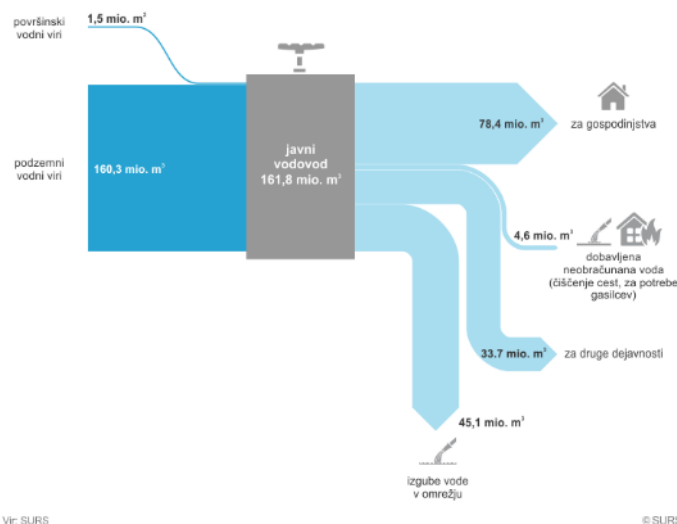
Žal pa je nižja poraba, vsaj na podeželju, tudi rezultat praznjenja naših vasi, ki se kaže v vse večjem številu praznih, zaprtih hiš oziroma manjšem številu prebivalstva. To pa ni dober podatek, ne za naše občine in tudi ne za državo. Tudi nižja poraba vode v gospodarstvu je lahko zaskrbljujoča. Želimo si in upamo, da bo prodaja vode v naslednjih letih ostala vsaj na enakem nivoju, oziroma, da se bo, po zaključku kohezijskih projektov ter izgradnje nekaterih gospodarskih objektov, ki so sedaj v gradnji, vsaj nekoliko povečala.

Prodana voda predstavlja naš največji prihodek v poslovanju in padec količin prodane vode pomeni podiranje vseh postavljenih kalkulacij na enoto izdelka (m³), oziroma se strošek na prodano enoto povečuje. Manjša prodaja vode ne prinese hkrati sorazmerno nižjih stroškov delovanja celotnega sistema javne oskrbe s pitno vodo oziroma so spremembe pri stroških

skoraj zanemarljive. To je tudi logično, saj je infrastruktura in skrb za njeno delovanje glavni strošek pri oskrbi s pitno vodo. Ker se z zmanjševanjem količin porabljene vode ne zmanjšuje hkrati tudi obseg omrežja (ta se ne more zmanjševati, oziroma se z vsakoletnimi investicijami in priključitvijo novih porabnikov celo povečuje, kar pomeni, da se mu povečuje tudi vrednost), število objektov, vsa potrebna oprema za obratovanje, število vzorčenj, stroški dela itd., ostajajo fiksni stroški enaki (ali se celo povečajo). Prihaja zgolj do nekoliko nižje porabe elektrike na črpališčih, kar je variabilni strošek (in sicer pod pogojem, da se zaradi starosti omrežja ne povečajo vodne izgube in se ne spremeni cena elektrike – žal se je ta v letu 2019 občutno podražila).

Kot izvajalec gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo se zavedamo dejstva, da je voda strateška surovina zato je nujno potrebno odgovorno ravnati z njenimi zalogami. Hkrati pa nižja poraba s stališča ekonomskega poslovanja pomeni nižje prihodke, temu pa po obstoječi zakonodaji sledi nujni ukrep višanja cen na enoto, če želimo ohranjati isti standard. Vodovodno omrežje je zgrajeno in ga ni mogoče spreminjati. Gradilo se je vrsto let in

Javni vodovod, načrpana in dobavljena voda, Slovenija, 2016

spremembe čez noč niso mogoče. Vedno ostane upanje, da bo jutri boljše in bomo takšno omrežje (ali še večje oziroma bolj razvejano) še potrebovali. Po tem omrežju lahko dobavimo dosti več vode, kot jo sedaj. Zgolj za primerjavo navajamo podatek, da smo sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja z dosti krajšim omrežjem, manjšo pokritostjo z mrežo javne oskrbe s pitno vodo in manjšim številom porabnikov evidentirali porabo v višini cca. 2,6 MIO m³ pitne vode, kar je približno milijon m³ višja

poraba, kot jo imamo danes. Lahko si samo predstavljamo, kako bi nam prav prišla takšna poraba pri našem tekočem poslovanju. Z njo bi bila cena za naše porabnike dosti nižja kot je sedaj. Zato je vredno opozarjati na te številke in si prizadevati za pridobitev kakšnega novega in večjega porabnika, ker bi to naši mikroregiji prineslo tudi ekonomske koristi. Torej bi bile lahko dovolj velike vodne količine tudi ena od primerljivih prednosti naših občin pri iskanju potencialnih podjetnikov, ki bi gradili svojo poslovno zgodbo na področju naših občin. Nekaj se v tej smeri tudi dogaja, upamo, da bo tega še več. To bi imelo pozitiven vpliv na naše poslovanje in pozitiven efekt za vse naše porabnike, ker bi višja poraba vode prinesla tudi pogostejšo izmenjavo vode v cevovodih, kar je ugodno s stališča zagotavljanja varne oskrbe s pitno vodo. Velja tudi nasprotno: preveliko zmanjševanje porabe vode prinaša poleg ekonomskih težav tudi druge težave, saj na sistemih ob enakih dimenzijah cevovodov prihaja do predolgega zadrževanja

V letu 2017 je bilo za javni vodovod načrpanih 169,4 milijona m³ vode (ali za 4,7 % več kot v letu 2016). Gospodinjstva so v letu 2017 porabila 79 milijona m³ vode iz javnega vodovoda ali približno toliko kot v letu 2016, poslovni subjekti so je porabili 37,6 milijona m³ ali 11,4 % več v kot letu 2016.

5,9 milijona m³ dobavljene vode ni bilo obračunane (voda iz hidrantov, voda za gašenje požarov, voda za čiščenje cest itd.), kar je 29,3 % več kot v letu 2016. V omrežju se je izgubilo 46,9 milijona m³ vode ali 3,8 % več kot v letu 2016.

vode (oziroma premajhne izmenjave vode) in tveganja glede kvalitete vode (postana voda). Zaradi tega preveliki apeli k racionalni porabi vode nikakor ne pomenijo samo »enosmerno« cesto, ki nosi samo pozitivne efekte. Poraba vode na prebivalca v Sloveniji ni visoka in se glede na povprečje v Evropi nahajamo v spodnji polovici evropskih držav. Na prebivalca ta znaša v povprečju 42 kubičnih metrov vode na leto oziroma približno 117 litrov na dan. Po podatkih Eurostata je bilo v državah EU-ja v povprečju v letu 2008 oz. 2009 v gospodinjstvih porabljenih 70 kubičnih metrov vode na prebivalca (letno) oziroma 192 litrov na dan (največ na Irskem – 141 m³ pitne vode na leto). Razlika je očitna.

Ne glede na vse prej prikazane podatke o porabljeni vodi pa je potrebno ponovno poudariti tisto, kar je najbolj pomembno za vse nas: Hydrovod je v letu 2018 vsem našim porabnikom, tako gospodinjstvom kot tudi gospodarstvu in javnim službam, zagotovil na njihovih odjemnih mestih ter tekom celega leta, zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode. Celo več: razpoložljive količine so bile dosti višje od evidentirane porabe, porabniki pa so od razpoložljivih količin odvzeli toliko, kolikor so v danem trenutku potrebovali. Tako je oskrba s pitno vodo glede količin potekala na vseh sistemih tekom celega leta brez omembe vrednih težav, tudi v času poletne suše, ki je pustila vidne posledice na nekaterih zajetjih. Manjkajoče količine pitne vode za vodovodni sistem Polom smo dovažali s cisternami in porabniki niso občutili posledic tega pomankanja. Edini kratkotrajni izpadi, ki so se na omrežjih dogajali (kratkotrajne prekinitve pri redni oskrbi), so bili posledica okvar oziroma intervencijske odprave le-teh, ter drugih vzdrževalnih in investicijskih del (tudi prevezave na novozgrajena omrežja oziroma odseke vodovodov).

Nekoliko drugače je bilo pri dveh sistemih, kjer smo imeli težave s kvaliteto zajete vode. Na srečo imajo le-ti sorazmerno malo porabnikov, ki so seznanjeni z vsemi težavami na svojem vodovodnem sistemu. Tudi tukaj smo naredili vse, kar je v naši moči, obnašali smo se zelo odgovorno in pravočasno opozarjali naše porabnike na ugotovljene nepravilnosti. Izdajali smo ukrepe preventivnega prekuhavanja vode (drugega načina zaščite porabnikov nismo imeli) in poskušali z izpiranjem omrežja ali z dodatno dezinfekcijo stanje izboljšati ali sanirati. Dejstvo je, da so zajetja na kraškem področju zelo ranljiva, da so pogosto mikrobiološko onesnažena in da ob večjih padavinah relativno hitro prihaja do višanja motnosti zajete vode. Te nepravilnosti je mogoče odpraviti zgolj z ustrezno pripravo vode, za kar pa je potrebno imeti tehnično dograjene objekte, opremljene s primerno tehnično opremo (predvsem za ustrezno filtracijo vode). Ker se podnebne spremembe stopnjujejo, kar se kaže predvsem v ekstremnih vremenskih razmerah (velike količine padavin v kratkem času, dolgotrajne suše), pa tudi zakonodaja o pitni vodi postaja glede kvalitete vse zahtevnejša, bo potrebno v bodoče narediti določene posege še na kakšnem našem vodovodnem sistemu tako glede zagotavljanja primernih virov vode (zajetij), ki imajo zadostno izdatnost tudi v času dolgotrajnih suš, kot tudi tehnične opreme za primerno pripravo vode (filtracija, dezinfekcija).

V svetovnem merilu se bodo **podnebne spremembe** kazale kot daljša sušna obdobja, pozimi bo manj dni s snežno odejo, ledeniki pa se bodo krčili še naprej. Več utegne biti tudi zelo močnih nalivov in posledično poplav. Talil in krčil se bo grenlandski ledeni pokrov, zmanjšala se bosta obseg in debelina morskega arktičnega ledu in gladina morja bo še naraščala. Predvideni dvig gladine morja bo lahko spremenil tudi morske tokove.

Del navedenih težav je že ali pa bo rešen po zaključku vseh del na dveh kohezijskih projektih. Projekt »Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje« je že prinesel rešitev za težave porabnikov Borovca in Inlaufa (interventni dovozi vode ob vsaki suši postajajo preteklost), ki se po novem oskrbujejo z vodo iz VH Kočevska Reka oziroma imajo posledično zagotovljen nadomestni vodni vir. Zdaj, ko je urejena oskrba s pitno vodo Borovca, se odpira tudi možnost rešitve težav s pitno vodo porabnikov Gornje in Dolnje Brige. To je možno urediti z izgradnjo povezave med Borovcem in Gornjo Brigo (gradbeno dovoljenje je že pridobljeno), ki bo omogočila gravitacijski dotok pitne vode do navedenih vasi.

Z zaključkom izgradnje treh čistilnih naprav za pitno vodo (Blate, Slovenska vas in Globel) bo omogočena dosti boljša priprava pitne vode za vse porabnike regionalnega vodovoda, s tem pa bo zagotovljena večja varnost porabnikov pri oskrbi s to za življenje nujno potrebno dobrino. Ravno tako bo realizacija projekta izgradnje Suhokranjskega vodovoda prinesla dokončno rešitev za porabnike v vaseh Polom in Seč, saj bo za vodohran Polom zagotovljen stalni dotok pitne vode iz regionalnega vodovoda, in sicer v količinah, ki jih bodo porabniki potrebovali. Poleg tega bosta s tem projektom vključeni v sistem javne oskrbe s pitno vodo še vasi Vrbovec in Mala Gora, kar bo odprlo možnost za nove stanovanjske pozidave (in oživitve podeželja) tudi na teh območjih.

Za nemoteno in uspešno izvedbo oskrbe s pitno vodo naših porabnikov je v veliki meri zaslužna dobro zastavljena preventivna aktivnost, ki ji pri organizaciji dela posvečamo posebno pozornost. To smo razvili, ker dobro vemo, da so porabniki zelo občutljivi na nenadne izpade oskrbe s pitno vodo. Preventivni pregledi in kontrole so se redno terensko izvajale tekom celotnega leta 2018, še posebej pa so bile aktivnosti okrepljene v poletnem obdobju, ko je poraba največja, ko se izdatnost zajetij zmanjša in ko so gradbene in druge dejavnosti na terenu največje. Takrat moramo biti zelo hitri in odzivni, izvajamo stalne preventivne preglede stanja celotnega vodovodnega omrežja in poskušamo pravočasno odkriti morebitne okvare ki bi nam lahko ogrozile stabilno delovanje naših vodooskrbnih sistemov. Aktivnosti potekajo tako vizualno z rednimi obhodi in kontrolo merilnih instrumentov kot tudi z uporabo posebne opreme za iskanje okvar.

Ravno okvare so naša največja kritična točka pri izvajanju varne oskrbe s pitno vodo. Le-te

prinašajo nepričakovane motnje v oskrbi porabnikov s pitno vodo in so včasih težko obvladljive, še posebej če se zgodijo na težko dostopnem terenu. Zato zahtevajo posebno pripravljenost, ki se kaže tako v stalni pripravljenosti ekip za odpravo okvar, kot tudi pri stalni zalogi materiala in opreme v skladišču, ki ga potrebujemo za odpravo teh okvar. Cilj vsakega upravljavca pri odpravah okvar je isti: čim prej odpraviti okvaro in normalizirati oskrbo s pitno vodo. Okvaram se

nikoli ne bomo izgnili, ker je to nemogoče. Pojavljajo se podnevi in ponoči, v delovnem času ali izven njega, ob vikendih ali ob praznikih, praviloma pa vedno takrat, ko jih ne pričakuješ. Lahko jih ločujemo samo po tem, ali so velike in zahtevajo takojšnje ukrepanje, ali pa so nekoliko manjše in nam omogočajo nekoliko daljši čas za reakcijo. V vsakem primeru je okvaro potrebno odpraviti, ker povzroča škodo in tveganje pri izvedbi varne oskrbe s pitno vodo.

Okvare se največkrat pojavljajo na starejših vodovodnih odsekih, na odsekih, kjer je bil poseg izgradnje vodovoda narejen nestrokovno (nepravilno polaganje cevovodov, nedokončana dela na objektih vodovoda, polaganje toge cevi direktno na skalo, itd.), v določeni meri (žal vse pogosteje) se pojavljajo tudi kot posledica nedovoljenih ali pa neodgovornih posegov tretjih oseb na vodovodih (ki so s tem povzročili okvare), pa tudi kot strojelom v objektih vodovodne infrastrukture. Navedeni vzroki so značilni za vse vodovode in ne zgolj za naše. Na nekatere je mogoče preventivno vplivati (pravočasna obnova), na druge pa težje, saj jih povzročajo zunanji dejavniki (vreme, drugi udeleženci v prostoru).

V lanskem letu smo izvedli 137 intervencijskih popravil na javnem vodovodnem omrežju (manjše ali večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo). Poleg tega smo imeli še precej intervencijskih popravil na vodovodnem omrežju, ki so nastala kot posledica poškodb javnega omrežja s strani tretjih oseb (poškodbe, ki so se zgodile ob izvedbi raznih gradbenih del v bližini vodovodnega omrežja, kot npr. ob izgradnji kanalizacijskega omrežja, ob polaganju telefonskega omrežja, ob polaganju internetnega omrežja, itd.). Ta podatek nas zelo skrbi, ker kaže na ignorantski odnos izvajalcev del do naše infrastrukture. Še posebej boli, ko nam ti izvajalci odkrito povedo, da jim je cenejše plačati strošek popravila okvare, kot izvajati dela z upočasnjenim tempom. Torej jih zanimajo samo finančne posledice, tveganje zdravja porabnikov pa ni njihova skrb. Poleg tega enkrat pretrgana cev in sanirana z različnimi spojkami ni nikoli enakovredna prvotni cevi.

V prikazu opravljenih intervencij niso zajete vse tiste intervencije na zajetjih, vodarnah, črpališčih in ostalih objektih vodovodov, ki jih naši porabniki niso čutili. In teh je bilo več od intervencijskih popravil na terenu. Največkrat so se zgodile ob slabem vremenu, ko je zaradi posledic udara strele prihajalo do različnih poškodb. V teh primerih so najbolj ranljivi elektro inštalacija (varovalke, zaščite, elektro omara), črpalke in pripadajoča oprema ter tudi sistemi za dezinfekcijo.

Prikazani podatki o številu okvar kažejo, da je njihov trend v upadanju, kar je dobro. Tega rezultata smo seveda zelo veseli in mislimo, da je ta v veliki meri predvsem rezultat pomembnih finančnih vložkov v infrastrukturo, ki so se zgodili v zadnjih letih. Nikakor pa si ne delamo iluzij, da smo z okvarami zaključili in te več niso aktualne. Seveda so še naprej ena od naših prioritiet, ker moramo nadaljevati z zmanjševanjem vodnih izgub in odpravo okvar, manjših ali večjih, teh pa je na našem, relativno dolgem omrežju, še zelo veliko in nam povzročajo škodo, žal pa jih težje identificiramo in posledično odpravimo. To

nam ostaja izziv za jutri.

Po zaključku kohezijskih projektov bo potrebno ugotoviti nulto stanje in na osnovi le-tega začeti s sistematičnim delom na detekciji vzrokov za te izgube. To bo zelo zahtevno delo, ker je potrebno zajeti celotno omrežje, vse do merilnih mest, potrebno bo evidentirati tudi vso odvzeto vodo, vključno z odvzemom vode na hidrantih, potrebno bo nadaljevati z aktivnim delom na detekciji okvar, itd. Iskanje okvar je vsekakor najbolj zahtevno dejanje. Dostikrat zahteva timsko delo, ki se začne z analizami v pisarni ter nadaljuje na terenu samem. Iskanje okvar je praviloma dosti zahtevnejše kot samo fizično popravilo okvare. Zelo velike okvare so vidne tudi na površini zemlje in se jih pogosto najde s terenskim pregledom trase vodovoda. Dosti bolj kompleksno je iskanje manjših in na površini zemlje nevidnih okvar, teh pa je največ. Za lociranje teh okvar uporabljamo specialno (in drago) opremo za iskanje okvar oziroma lociranje mesta iztekanja vode v cevovodnih sistemih. Poleg tega potrebujemo tudi dovolj natančen kataster vodovodnih cevovodov, dobro poznavanje poteka omrežja na terenu in način delovanja le-tega. Potreben je tudi dobro usposobljen kader, ki zna to opremo tudi pravilno in uspešno uporabljati. Kljub prizadevanju in opremi, ki jo imamo, je okvare na določenih delih trase vodovoda gotovo nemogoče locirati. Detektorji za iskanje okvar prepoznajo okvaro po šumu in kjer se cevovod nahaja v območju povišanega hrupa, je okvaro težje ali pa nemogoče locirati (urbana naselja). Težje se locirajo tudi manjše okvare, ker povzročajo manjši šum. Pri vodovodih je vsak spoj potencialna šibka točka, ker začne s časom na spojih voda puščati. Več je spojev, več je šibkih točk in potencialnih mest za manjše puščanje vode. Ravno tako je težje locirati okvaro tudi na odsekih vodovoda, kjer je cev položena izredno globoko.

Odprava okvar poteka pri nas že vrsto let na ustaljen način. K sanaciji le-te vedno pristopamo zelo resno in v prvi vrsti ocenimo obseg okvare ter določimo prizadeto območje. Delo na odpravi okvar se obravnava z visoko prioriteto z namenom, da so porabniki čim krajši čas brez vode. O izvajanju vzdrževalnih in intervencijskih del na omrežju že vrsto let redno predhodno obveščamo javnost preko lokalnega radia, v posameznih primerih pa smo neposredno kontaktirali tudi porabnike (še posebej večje). Intervencijsko popravilo traja praviloma nekaj ur, razen v posebnih primerih, kjer ni mogoče uporabiti tehnike, ki jo imamo. Tako se še vedno dogaja, da je potrebno nekatere izkope izvajati ročno, kar je fizično težje, manj ekonomično in je povezano z večjo porabo časa.

Skladno z zahtevo veljavne zakonodaje, ki predvideva zamenjavo vodomeroev vsakih pet let, smo v letu 2018 izvedli 1.527 rednih menjav vodomeroev oziroma približno 17 % vseh vgrajenih vodomeroev. Za nas bi bilo idealno, tako časovno kot tudi finančno, če bi imeli enakomerno porazdelitev zamenjave vodomeroev, torej na letni ravni cca 1.800 kosov. Žal je to v praksi težko uresničljivo. Zamenjava vodomeroev vedno zahteva določene priprave in organizacijo dela, saj je potrebno pri vodomeroih, ki so vgrajeni znotraj objektov, zagotoviti tudi prisotnost lastnikov, kar ni enostavno (dogaja se tudi to, da lastniki našemu monterju ne odprejo vrat, čeprav so doma). Zato občinski odloki o oskrbi s pitno vodo predvidevajo kot dolgoročni cilj prestavitve vseh merilnih mest iz objektov na zunanjo površino. To nalogo postopoma uresničujemo, hkrati pa postopoma uvajamo tudi daljinsko odčitavanje vodomeroev. Že leta 2014 smo izpeljali pilotski projekt, v okviru katerega smo vgradili in testirali manjše število vodomeroev na daljinsko odčitavanje, kar se je izkazalo kot zelo pozitivno, saj ima testiran sistem številne prednosti:

- hkrati omogoča tehnični nadzor nad delovanjem vodovodnega sistema,
- odčitavanje ne moti porabnika in je popolnoma neodvisno od človeškega faktorja,
- obračun vodarine je hiter in zanesljiv.

Za mnenje smo povprašali tudi kolege iz ostalih komunal, ki so že šli po tej poti in od katerih smo dobili same pozitivne odzive. Zato smo v naslednjih letih nadaljevali s tem projektom.

Osnova za vsak sistem daljinskega odčitavanja je vodomero, opremljen z ustreznim impulznim ali drugim elektronskim izhodom. Pri tem lahko izbiramo med različnimi vrstami prenosa podatkov:

- ročno odčitavanje podatkov preko terminala,
- povezava vodomera z računalniškim centrom preko modema,
- prenos podatkov po radijski zvezi.

Na ta način je omogočeno odčitavanje podatkov brez vstopa v stanovanje oz. na mesto vgradnje vodomera, kar znatno zniža stroške odčitavanja, saj večkratni dostop do strank ni več potreben. Poleg tega je sedaj izločena tudi napaka pri prepisovanju podatkov, hkrati pa so odčitani podatki lahko izvoženi direktno v obračunski program, porabnik pa dobi mesečni račun za dejansko porabljeno količino vode. V primeru nekontroliranega iztoka vode pa je tega možno ugotoviti v krajšem času, saj se popis stanja vodomeroev lahko vrši pogosteje. Vgrajeni radijski moduli omogočajo odčitavanje, ko se vodomero z oddajnikom približamo (peš ali z vožnjo mimo objekta) na predvideno razdaljo, ki je v dosegu radijskega oddajnika.

Dobrega in načrtnega dela na vodovodni infrastrukturi si danes ne moremo predstavljati brez dobrega operativnega katastra GJI. Izdelovanju katastra podzemnih vodov se v preteklosti ni posvečalo dovolj pozornosti, za ta namen ni bilo ne časa in ne denarnih sredstev, saj je bila vsa pozornost usmerjena izgradnji in zagotavljanju pitne vode čim večjemu številu prebivalcev. Z večanjem količine različnih podzemnih vodov (elektrika, kanalizacija, telekom, plin, voda, toplovod, itd.), projektiranju z naprednimi tehnologijami in tendenco, da se čim več vodov vgradi pod zemljo, pa so informacije oz. podatki o poteku in lastnostih podzemnih vodov začeli pridobivati na pomenu. Poleg tega je tudi prostorsko načrtovanje občin brez evidentiranih podatkov gotovo nemogoče izvajati.

Kako pomemben je kataster izgrajene vodovodne infrastrukture, se na Hydrovodu zavedamo že zelo dolgo. Že pred več kot desetletjem smo si prizadevali urediti financiranje izvajanja teh nalog, pa žal nismo bili uspešni. Zaradi tega smo sami pristopili k evidentiranju stanja na terenu na način, ki smo ga sami zmogli, ki je bil za nas najcenejši in najbolj učinkovit. Kljub skromnim kapacitetam nam je uspelo evidentirati skoraj vse posege na terenu, ki smo jih sami izvajali oziroma so jih izvajale generacije Hydrovodovih delavcev, ki so skrbele za infrastrukturo pred nami. Kljub vsem težavam in omejenim informacijam, ki smo jih imeli, smo uspeli pokriti obveznosti občin, ki so jih bile te dolžne narediti, ko je država začela izvajati zakonske obveznosti na področju vzpostavitve katastra gospodarske javne infrastrukture (občine za te aktivnosti niso porabile nobenih sredstev). Natančnost podatkov pri nekaterih vodovodih sicer ni bila na najvišjem nivoju, ker smo mnoge stare vodovode imeli evidentirane na podlagi v merilu 1 : 2880. Vseeno je bil to korak naprej.

Leta 2008 smo skupaj z občinami kandidirali za nepovratna evropska sredstva, s katerimi bi naredili nov korak naprej na področju bolj resnega vodenja katastra in bili pri tem uspešni. Pridobljeno je bilo sicer dosti manj sredstev od potreb, pa vseeno smo bili te podpore veseli. Začeli smo izvajati operacijo »Vzpostavitev katastrov gospodarske javne infrastrukture v JV Sloveniji«, katere nosilec je bila občina Novo mesto, operacija pa se je financirala iz Evropskega sklada za razvoj. V sklopu te operacije je podjetje IGEA d.o.o. s podizvajalci vzpostavilo digitalni kataster vodovodnega omrežja, ki je v upravljanju Hydrovoda d.o.o., za obdelavo in prikazovanje digitalnih podatkov pa se je pridobila programska oprema PROGIS, katere ponudnik je podjetje PRotOK. Opravljeni obseg dela bi bilo nujno potrebno nadaljevati, kar je bila tudi končna sklepna ugotovitev ob zaključku operacije, saj je bilo zaradi premalo dodeljenih finančnih sredstev delo narejeno v omejenem obsegu. Žal občine niso zmogle zagotoviti potrebnih sredstev in pri tem je ostalo. Ker smo ocenili, da je nadaljevanje našega dela brez razvoja katastra nemogoče, smo se odločili, da za svoje potrebe poskušamo sami narediti kar največ, in sicer na maksimalno možen racionalen način.

Da bi se povečala natančnost in količina podatkov o podzemnem vodu, smo v letu 2012 kupili napravo za zajem prostorskih podatkov Leica Zeno CS25 in programsko opremo Leica Zeno Field in Leica Zeno Office. Naprava, skupaj s programsko opremo, omogoča zajem podatkov do natančnosti 1 cm (odvisno od števila satelitov in oddaljenosti od referenčne točke). Zaradi večje kompatibilnosti naprave s programsko opremo Leica Zeno Office in zmanjšanja stroškov najema programske opreme PROGIS, smo začeli kataster voditi v programu Leica Zeno Office, katerega platforma temelji na svetovno priznanem programu ArcGIS, proizvajalca ESRI.

Od leta 2012 do danes smo nadgradili bazo podatkov o poteku in lastnostih vodovodnega omrežja, in sicer za 12.133 odsekov, vrisali smo 7656 zasunov, 1188 hidrantov, 364 zračnikov, 259 blatnikov, 2201 vodomernih jaškov, 239 sektorskih jaškov in še marsikateri podatek, ki bo v prihodnje pripomogel k boljšemu poznavanju omrežja in hitrejšemu reševanju problemov na terenu ter seveda posledično tudi večjemu zadovoljstvu strank. Že navedene številke povedo, kako velik obseg dela je bil narejen v tako kratkem času.

izvedemo v poletni sezoni. Žal se zaradi več razlogov v tem času pojavlja tudi največje število okvar na infrastrukturi, hkrati pa se tudi te najlažje ugotovijo, locirajo in odpravijo.

Poletni čas je tudi najbolj primeren za izvedbo manjših ali večjih posegov na vodovodni infrastrukturi, s katerimi se ohranja ali izboljšuje stanje le-te, ker se v tem času tovrstna dela najlažje izvajajo in se tudi povzroči najmanjša škoda na okolici. Iz istega razloga so v poletnem času najbolj aktivni tudi drugi investitorji (fizične osebe, pravne osebe, upravljavci druge komunalne ali cestne infrastrukture, itd.), ki koristijo primerne vremenske pogoje za izvajanje svojih investicijskih načrtov. Ker so mnogi njihovi posegi v manjši ali večji meri povezani tudi z vodovodno infrastrukturo, je razumljivo, da moramo pravočasno odgovoriti na njihove potrebe in naročila (novi priključki, prestavitev cevododov, sprememba merilnih mest, itd.) in ne smemo biti tisti, ki zaviramo njihovo investicijsko dejavnost. Večkrat se zgodi, da se vseh obveznosti, ki jih je potrebno nujno ali takoj narediti, zbere preveč in takšen obseg potreb po naših storitvah presega naše realne zmožnosti. Če se ob tem pojavijo še težave s sušo, postajajo razmere težko obvladljive. Je pa potrebno priznati, da se aktivnosti v teh nekaj mesecih tudi najbolj odražajo na finančnem izidu in je zato razumljivo, da vlagamo v tem obdobju maksimalen napor, da naredimo največ, oziroma da z omejenim številom zaposlenih usklajujemo vse obveznosti, ki sproti nastajajo.

V takih razmerah, ki traja nekaj mesecev, nas je vedno premalo in to obdobje je tvegano in zelo stresno za vse zaposlene. Kako opraviti vse naloge in hkrati poskrbeti za izpolnitev vseh ukrepov varstva pri delu na odprtem, še posebej, ko zunanje temperature presežejo 28 stopinj Celzija, kar naj bi bila meja za zdravo delo, je vprašanje, ki včasih ostane brez odgovora. Velja omeniti, da smo v minulih letih, še posebej pred uveljavitvijo nove uredbe o določanju cen komunalnih storitev, dobili v upravljanje več dodatnih vodovodnih sistemov ter dodatnih odsekov obstoječih vodovodov, število zaposlenih pa smo bili prisiljeni zmanjševati predvsem zaradi ohranjanja likvidnosti, ki je bila ogrožena zaradi nizke cene vode. Zato so se realno naše operativne zmožnosti zmanjšale in jih sedaj težko povečamo, ker ne najdemo pravega kadra. Če na podlagi prikazanega obsega del dajemo objektivno oceno našega dela, lahko tudi nepoznavalci razmer v naši dejavnosti pritrdijo naši oceni, da smo se za doseg vseh opisanih rezultatov morali vložiti veliko energije, se dobro organizirati in maksimalno obremeniti celotno tehnično operativno ekipo zaposlenih zato bi »človek več« v teh pogojih še kako prav prišel. Zato je v našem načrtu prisoten ukrep oziroma cilj, da z normalizacijo stanja na cenovnem področju postopoma prilagajamo tudi število zaposlenih dejanskim potrebam. Še lažje bi svoje cilje dosegli, če bi bila naša delovna zakonodaja bolj fleksibilna.

Zagotovitev visokega standarda oskrbe porabnikov s pitno vodo na našem območju si danes ne moremo predstavljati brez stalne dežurne službe. Ta je v pripravljenosti 24 ur na dan tekom celega leta. Mnoge intervencije te službe so pripomogle k uspešni in hitri odpravi mnogih okvar, ki jih porabniki niso niti zaznali. Stalna dežurna služba pomeni določen strošek za vsakega upravljavca, je pa ta strošek nujen za varno oskrbo s pitno vodo, saj se ob izrednih dogodkih s hitrimi intervencijami omogoča normalizacija stanja na terenu v sorazmerno kratkem času, poleg tega pa se z intervencijami prepreči stopnjevanje gospodarske škode ter izpraznitev sistemov. Zato pomeni dežurna služba obvezen standard pri izvajanju oskrbe s

pitno vodo, saj so zahteve in pričakovanja porabnikov po hitri intervenciji in čim prejšnji sanaciji okvare zelo visoka in razumljiva. To še posebej velja za gospodarske porabnike, ki lahko ob daljšem izpadu oskrbe s pitno vodo utrpijo tudi poslovno škodo.

Za varno oskrbo s pitno vodo ni dovolj poskrbeti samo za zadostne količine vode. Upravljaivec mora poskrbeti tudi za zagotavljanje ustrezne kvalitete pitne vode, ki jo porabniki uporabljajo za zagotavljanje svojih potreb. Zahtevnost oskrbe s pitno vodo se je zlasti povečala z implementacijo evropskih zahtev v naš pravni red. Upravljalci imajo danes mnogo težje delo kot nekoč in dosti večjo odgovornost. Ena od teh je tudi izvajanje notranjega nadzora nad kvaliteto vode, ki je zasnovan na HACCP načelih.

Osnova sistema HACCP je obvladovanje tveganj za zdravje ljudi. Tveganje v tem primeru predstavlja verjetnost nastanka zdravju škodljivih posledic zaradi izpostavljenosti dejavnikom tveganja v biološkem, kemijskem in fizikalnem smislu. Obvladovanje tveganja vključuje prepoznavanje dejavnikov tveganj (mikrobioloških, kemijskih in fizikalnih) in tveganih okoliščin. Tveganja je potrebno tudi ovrednotiti (visoko, srednje, nizko) in razvrstiti

TVEGANJA, POVEZANA S PITNO VODO

FIZIKALNA TVEGANJA

- Prisotnost tujih delcev (vsedlina, motnost...)

KEMIJSKA TVEGANJA

- Prisotnost onesnaževal (pesticidov, težkih kovin...)

BIOLOŠKA TVEGANJA

- Prisotnost mikroorganizmov (bakterij, virusov, parazitov...)

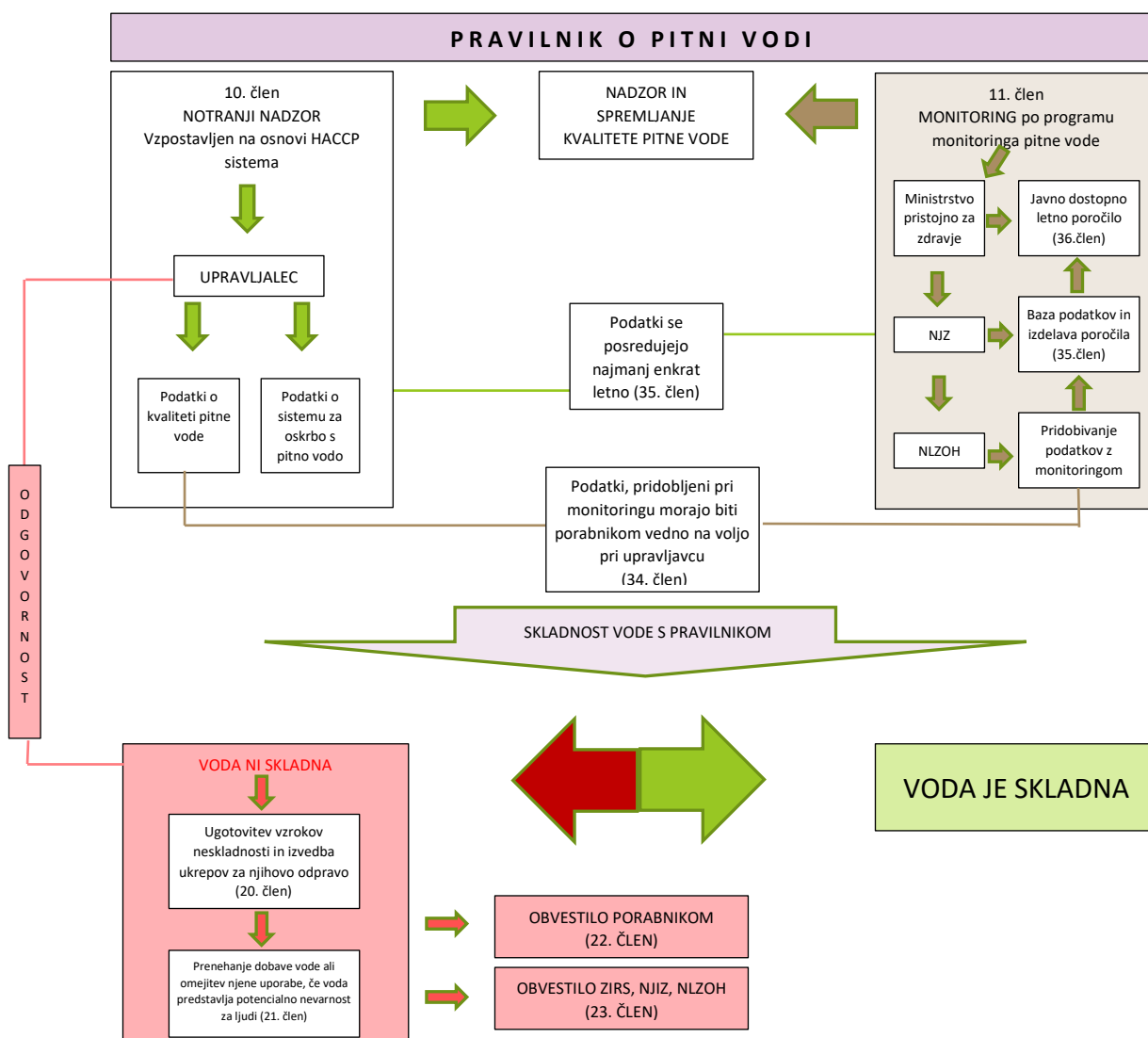
NAČINI OBVLADOVANJA TVEGANJ

glede na težo posledic. Prav tako je potrebno določiti ukrepe za preprečitev, odstranjevanje ali omejevanje tveganja. Vse našteje faze so obdelane tudi v HACCP sistemu, ki je vpeljan na Hydrovodu. Za uspešno delo je potrebno veliko postoriti. Osnova je redno terensko spremljanje stanja, tekoče vzdrževanje opreme za pripravo in dezinfekcijo pitne vode ter odpravljanje morebitnih

nepravilnosti in okvar. Tudi če vse to delamo sistematsko, se nam še vedno lahko zgodi kaj nepredvidenega.

Pri vseh naših aktivnostih nam že nekaj let nudi posebno strokovno podporo zunanji sodelavec, Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto (nekdanji Zavod za zdravstveno varstvo iz Novega mesta), ki je na svojem področju delovanja že vrsto let med vodilnimi v naši državi po strokovnosti, kvaliteti dela, organiziranosti in odzivnosti. Le-ta je na terenu tudi odvzemal vzorce pitne vode in jih v svojem laboratoriju analiziral ter na osnovi rezultatov analiz dajal potrebna navodila oziroma usmeritve. Tako je bilo v okviru notranjega monitoringa skupno odvzeto 359 vzorcev za mikrobiološke preiskave in 103 vzorci za sanitarno-kemične preiskave, kar je obseg, primerljiv z letom prej.

Shematski prikaz nadzora nad pitno vodo v Republiki Sloveniji

Tudi sami smo izvedli kar nekaj preventivnih kontrol kvalitete vode. Tako smo v lastnem priročnem laboratoriju analizirali 148 vzorcev, terenskih meritev motnosti, meritev preostanka klora v vodi ipd., pa je bilo nešteto. Skupno strokovno delo s predstavniki Nacionalnega laboratorija je tako na terenu kot tudi v laboratorijih potekalo konstantno in uspešno, informacije smo izmenjevali zelo hitro. Ta način dela se je še posebej izkazal pri sumu ali ugotavljanju nepravilnosti.

Velja omeniti, da tudi država izvaja dodatno kontrolo kvalitete pitne vode z državnim monitoringom. V okviru tega monitoringa je bilo na omrežju vzetih 130 vzorcev, od tega jih je bilo 16 z razširjeno kemijsko analizo. V letu 2018 so bili opravljeni trije celodnevni inšpekcijski pregledi, na katerih ni bilo zaznanih nobenih nepravilnosti.

Skupna ocena je, da je bilo delo pri zagotavljanju ustrezne kvalitete pitne vode uspešno opravljeno in da je dobavljena voda porabnikom gotovo v celoti izpolnjevala zahteve veljavnega Pravilnika o pitni vodi. Ni šlo brez težav, bilo je tudi nekaj določenih okvar na opremi. Iz izkušenj že vemo, da se manjša odstopanja znajo zgoditi samo na vaških sistemih,

ki niso dograjani v celoti in za katere vemo, da so v bližnji prihodnosti potrebni ukrepanja. Ko v teh primerih nimamo drugih takojšnjih rešitev, smo dolžni opozoriti porabnike na nujnost prekuhavanja vode za prehranske potrebe ter za tem poskušati z različnimi ukrepi čim prej sanirati nastale težave.

Uspešno spremljanje stanja na terenu ter hitro ukrepanje je odvisno tudi od dostopnosti posameznih vodooskrbnih objektov (zajetij, vodohranov). Žal imamo pri tem nekaj težav, saj do nekaterih objektov ni zagotovljenega primerne dostopa ali je ta oviran s strani najemnikov kmetijskih zemljišč (vodohran Inlauf, črpališče Mozelj, črpališče in vodohran Knežja Lipa, vodohran Kovača vas, itd.). Pred mnogimi leti, ko so porabniki ostajali brez vode tudi več dni (in to ni bilo nič nenavadnega), dostopnost ni bila toliko pomembna in zagotovitvi le-te se ni posvečala posebna pozornost (mimogrede: tudi lastniki zemljišč niso gotovo nikoli komplicirali pri prehodu čez njihovo lastnino, danes temu ni tako). Naj to podkrepimo z najboljšim primerom: eden od naših ključnih vodohranov je VH Blate in do tega strateško pomembnega objekta ni bil mogoč dostop skoraj 50 let. To nam vse pove o načinu dela nekoč in danes. Primerjave gotovo ni možno delati, saj so danes potrebe drugačne in obveznosti upravljavca so višje. Zato nedostopnost ali težja dostopnost do objektov pomeni upravljavcu veliko oviro pri njegovem tekočem delu (redna kontrola, vzdrževanje, pranje celic, itd.) in investicijskem vzdrževanju, hkrati pa predstavlja pomembno tveganje za zaposlene in za varno vodooskrbo. Pri razrešitvi tega problema pričakujemo aktivno udeležbo in pomoč občin, saj sami tega nismo zmožni.

Rezultat strokovnega dela pri spremljanju kvalitete oskrbe s pitno vodo je zbirno poročilo o zdravstvenem nadzoru pitnih voda, ki je sestavni del tega Letnega poročila. Iz le-tega se kaže stanje na terenu glede zagotavljanja kvalitete oskrbe s pitno vodo v letu 2018, daje potrebne usmeritve in predloge za delo v letu 2019 in naprej ter predloge za investicijske posege, ki bi izboljšali trenutno stanje. Še naprej

► Vedno bolj se zavedamo, da je voda vrednota.

► Jo bomo zmogli ohraniti čisto in zdravo /varno?

velja večkrat izrečena ugotovitev, da se kljub vse glasnejšim zahtevam po večji skrbi za našo naravo, še vedno obnašamo neodgovorno, kar se še posebej pozna na mnogih vodnih virih. V naši državi se že nekaj časa pripravlja sprememba zakonodaje, ki regulira vprašanja, povezana z zahtevami o kvaliteti vode (nova Uredba o pitni vodi), hkrati pa na nivoju Evropske skupnosti pripravljajo novo direktivo s tega področja, oba predpisa pa naj bi po najavah prinesla še višje standarde za varovanje zdravja porabnikov in posledično nove obveznosti upravljavcu vodovoda. Na podlagi tega lahko v naslednjih letih pričakujemo mnoge nove naloge, ki bodo zagotovo imele posledice v potrebi po dodatnih investicijskih posegih na vodovodni infrastrukturi (predvsem na področju priprave vode) ter tudi kadrovske okrepitvah. Več o opravljenem delu na področju zagotavljanja kontrole kvalitete pitne vode bo podano v nadaljevanju tega poročila.

Od ostalih aktivnosti v letu 2019 je potrebno omeniti še aktivnost, ki jo izvajamo v prvem četrtletju vsakega leta. Gre za pripravo raznih poročil, ki jih je potrebno poslati različnim državnim inštitucijam. To so:

- poročila o notranjem monitoringu pitne vode (analize vseh rezultatov analiz pitne vode),
- poročila za ARSO o meritvah odvzete vode za oskrbo in meritvah nivojev podzemne vode za vodne vire, ki jih uporabljamo za oskrbo s pitno vodo,
- poročila za MOP o načrpani vodi in vodnih izgubah.

Izdelava vseh teh poročil zahteva vrsto opravil in veliko časa, tako na terenu, kjer se zbirajo potrebni podatki, kot tudi v pisarnah, kjer se zbrani podatki obdelajo in pripravijo v končni obliki.

Na Hydrovodu opravljamo tudi druge aktivnosti, ki niso povezane z oskrbo porabnikov s pitno vodo, temveč bolj sodijo na področje sodelovanja z našimi porabniki ter ozaveščanja mladih o pomenu pitne vode.

V okviru sodelovanja z Gimnazijo in srednjo šolo Kočevje smo v januarju predstavili gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo. Pri tem smo predstavili tudi delovanje našega javnega podjetja, kakor tudi delovanje dejavnosti oskrbe s pitno vodo na celotnem kočevsko-ribniškem območju.

Ob izvajanju svojega dela skrbimo tudi za izobraževanje naših zaposlenih in sodelovanje z drugimi. Te aktivnosti navajamo samo na kratko:

- Sodelovanje v delovni skupini »Skupaj za boljšo družbo« v okviru GZS.
- Sodelovanje in aktivna udeležba (članstvo v programskem svetu, moderator ene od delovnih skupin) pri organizaciji 8. Konference komunalnega gospodarstva v organizaciji Zbornice komunalnega gospodarstva.
- Sodelovanje v Sosvetu za statistiko naravnih virov in okolja v okviru SURS-a.
- Aktivno sodelovanje v Upravnem odboru Zbornice komunalnega gospodarstva (podpredsednik) ter vodenje sekcije »Ekonomika«.
- Sodelovanje na med laboratorijskem primerjanju kemijskih parametrov AOX in TOC.
- Udeležba na strokovni delavnici Noack : novosti na področju mikrobiološke analize pitne vode.
- Laboratorijska delavnica : Delo s kivetnimi testi.
- Posvet o pitni vodi: Varnost in kakovost pitne vode.
- Za celotno podjetje smo organizirali izobraževanje za rokovanje z defibrilatorjem.
- Izvajali smo mentorstva študentom in izvajali zagotavljanje delovne prakse.

4 KAKO NAPREJ

V poročilu smo že zapisali, da je urejen sistem oskrbe s pitno vodo zelo zahteven in drag ter se gradi, dograjuje in obnavlja tekom celotnega obdobja njegovega obratovanja. S takšnim premoženjem je potrebno gospodariti organizirano, strokovno in brez velikih pretresov. Nič se ne sme prepustiti slučajnostim, ker je oskrba s pitno vodo preveč pomembna za vsakdanje življenje vseh nas. Za vzpostavitev vodovodnega sistema je potreben velik denarni vložek in zato je odgovornost vseh udeležencev, ki sodelujejo pri kreiranju in izvajanju vodooskrbe, zelo velika.

Načrtovanje razvoja dejavnosti oskrbe s pitno vodo je stalna skupna naloga tako upravljavca kot tudi občin. Pri tem iščemo rešitve za posege, ki imajo cilj širiti mrežo vodooskrbe na področja, ki še niso vključena v sistem javne vodooskrbe, kot tudi za posege, ki se nanašajo na rekonstrukcije oziroma obnove obstoječega omrežja in priključitve novih porabnikov. Del razvoja je povezan z realizacijo prostorskih načrtov, mnogi razvojni načrti oziroma izboljšave pa so posledica analiz odpravljenih intervencijskih okvar ter sanacije kritičnih točk na vodovodih. Dejstvo je, da vodovodna infrastruktura na mnogih področjih ni v zadovoljivem stanju in je pomemben delež le-te že amortiziran in potreben obnove. Kot taka ni več dolgoročno varna, ker prinaša preveč tveganj. V preteklosti je bilo zaradi neekonomskega delovanja komunalnega gospodarstva (prenizke cene) izgubljeno preveč nujno potrebnih finančnih sredstev, s katerimi bi se lahko pravočasno obnovilo veliko kilometrov vodovodnega omrežja. Danes ni mogoče čez noč popraviti zamujenih priložnosti. Tudi ni mogoče zagotoviti vseh potrebnih lastnih sredstev za realizacijo vsega tistega, kar bi bilo potrebno postoriti. To je splošno znano tudi na nivoju naše države.

Tega se zavedamo tudi pri nas, tako občine kot tudi javno podjetje Hydrovod, in v okviru možnih rešitev iščemo razvojne poti za nas. Nov način obračuna porabljene vode, ki predvideva zbiranje namenskih sredstev za obnovo infrastrukture (omrežnina), je pomenil korak v pravo smer, ampak zgolj pod pogojem, da se ta sredstva dejansko tudi namenijo za obnovo vodovodne infrastrukture. Ker pa zatečeno stanje zahteva finančni vložek, ki je večji od razpoložljivih sredstev oziroma lastnih možnosti, je in bo še nekaj časa potrebno vlagati napore v iskanje dodatnih virov, bodisi iz državnega proračuna bodisi iz EU skladov. V zadnjih nekaj letih je bilo iz naslova uspešnega kandidiranja na različnih razpisih pridobljeno kar nekaj nepovratnih sredstev za izgradnjo in obnovo vodovodne infrastrukture. Vsekakor je največji dosežek uspešen zaključek kandidature za dodelitev nepovratnih sredstev za projekt »Oskrbe s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje« (krajše SORIKO).

Kot je že bilo rečeno, potreb je še veliko. Potrebno bo pripraviti vse rešitve in vso dokumentacijo ter iskati finančne priložnosti za realizacijo pripravljenih projektov. Nekaj od teh bo mogoče realizirati s sredstvi najemnine, za ostale pa bo spet potrebno poiskati določen delež sofinancerskih sredstev, bodisi iz sredstev proračuna države ali proračuna EU. Dela nam definitivno ne bo zmanjkalo.

5 ZAKLJUČEK

Prikaz opravljenega dela v letu 2018 kaže, da smo dejavnost, ki nam je zaupana, opravili kvalitetno, korektno, odgovorno in strokovno. V minulem letu je bilo narejeno veliko razvojnih korakov, opravljeno je bilo opazno delo na področju vzdrževanja vodovodnega omrežja, kakor tudi na vzdrževanju in obnovi hišnih priključkov. Poleg izvedbe zahtevnega in obsežnega dela na področju osnovne dejavnosti smo dosegli tudi pomembne rezultate na področju dopolnilne dejavnosti. S prihodki, ustvarjenimi na tem področju, smo si izboljšali likvidnost in hkrati zmanjšali stroške na osnovni dejavnosti (in posredno pripomogli k nižji ceni pitne vode) ter tudi na ta način omogočili zadovoljiv finančni rezultat izvajanja te dejavnosti.

Tako velik obseg opravljenih del je zahteval tudi veliko angažiranje vseh zaposlenih, kar se pozna tudi na končnem finančnem izidu. Prikazano delo v letu 2018 je bilo v pretežni meri narejeno z lastnim kadrom oziroma z lastno opremo. Za izvedbo manjšega obsega del (pretežno ozko specializiranih del ali del s težko gradbeno mehanizacijo, ki je nimamo) smo najemali podizvajalce. Tudi sami smo se pojavljali na posameznih projektih kot podizvajalci za montažna dela in dobavo materiala, kar je sicer za nas manj ugodno, saj je učinek izkoristka delovnega časa nižji, pa tudi finančni donos je slabši. Vsi doseženi cilji so rezultat kolektivnega dela vseh zaposlenih.

Na Hydrovodu imamo relativno majhno in prilagodljivo ekipo, ki obvlada dosti široko področje znanj ter zna in zmore opravljati svoje naloge. Seznam in število zaposlenih se tekom leta ni spreminjal, poslovno leto smo zaključili s 35 zaposlenimi, med temi pa jih nekaj že izpolnjuje pogoje za upokojitev oz. so temu zelo blizu (v vmesnem času se je ena sodelavka že upokojila).

Izvajanje naše dejavnosti je zelo zahtevno in težko pridemo do primernih kadrov (v preteklosti smo imeli kar nekaj neuspešnih objav za prosta delovna mesta, monterja z izobrazbo vodoinštalaterja pa nismo dobili od leta 2003). Pogoji dela na Hydrovodu niso lahki in niso atraktivni, dela se pretežno na terenu, največ je ročnih in fizično napornih del, tudi dvigovanje težkih bremen, delo je »umazano«, dela se na odprtem v vseh vremenskih pogojih (visoka temperatura, sončno sevanje, voda, mraz, vlaga, dež, sneg, ...). Samo delo je dostikrat izredno nevarno in tvegano, velikokrat se dela tudi v pogojih interventnega dela, v popoldanskem času, ob vikendih in praznikih. Prisotno je tudi dežurstvo, ki omejuje gibanje posameznika v popoldanskem času, kar je za mnoge velika ovira. Skratka, delo naših delavcev je težko in zahtevno, hkrati pa premalo znano, premalo cenjeno in, žal, premalo plačano (prejeto plačilo resnično ne pokriva vseh tveganj za zdravje zaposlenih).

Ob tem so zahteve naših porabnikov in stroke vse višje in temu se moramo prilagajati, kar dostikrat ni enostavno. Zato je občasno izraženo nezadovoljstvo zaposlenih z njihovim standardom v veliki meri tudi upravičeno. Dejavnost oskrbe s pitno vodo zahteva veliko znanja in posledično šolske izobrazbe (nekdanjih fizičnih - nekvalificiranih delavcev za ročne izkope ni več, to delo se redko izvaja in je nadomeščeno s strojnimi izkopi, ki spet zahtevajo šolsko izobrazbo, psihične sposobnosti in izkušnje). V letih gospodarske krize so se prejemi naših

delavcev nižali (kar je pomenilo nižanje njihovega standarda) kljub dejstvu, da so delavci delali zelo dobro in z dodatnim naporom ustvarjali vsako leto zelo dobre rezultate na področju dopolnilne dejavnosti. Ta je prinašala dobiček družbi in ohranjala oziroma izboljševala likvidnost, največkrat pa se je ta dobiček dopolnilne dejavnosti enostavno prelil v pokrivanje izgube na osnovni dejavnosti in s tem v subvencioniranje cene pitne vode (porabniki bi zagotovo plačevali bistveno višjo ceno pitne vode, če stroški izvajanja te dejavnosti ne bi bili delno pokriti iz pozitivnega rezultata, ustvarjenega z izvajanjem dopolnilne dejavnosti). To sicer ni skladno z evropsko direktivo, ki zahteva oblikovanje cen po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«, žal pa v danem momentu ni šlo drugače. Prava pot bi bila, da se dobiček iz dopolnilne dejavnosti preusmeri v razvoj podjetja in vsaj delno v stimulacijo tistih, ki so ga ustvarili. Pred krizo so delavci čutili določene ugodnosti od dobička dopolnilne dejavnosti (približno 30 %) , od tedaj pa več ne (kar najbrž ni prav, ker so zaposleni vse pogosteje udeleženi pri dobičku tudi v zasebnem sektorju).

To se je v prejšnjih letih žal začelo odražati v migraciji več delavcev, ki je prej nismo poznali. Iz podjetja praviloma odhajajo dobri, sposobni in mlajši delavci, ki si hitro najdejo nove zaposlitve in zato so migracije izredno negativne in nevarne za Hydrovod, saj do novih dobrih, strokovnih in zanesljivih delavcev, ki jih naša dejavnost zahteva, kot že rečeno, težko pridemo. Prihod novih delodajalcev na naše področje in ponudba novih 500 ali več delovnih mest lahko hitro privabi kakšnega našega sodelavca, da si poišče službo v zaprtem prostoru, pod streho, v boljših delovnih pogojih in poleg tega z višjim zneskom na plačilni listi. Kaj bi to za nas pomenilo, ni potrebno navajati. Če želimo zagotoviti stabilnost podjetja in posledično stabilnost izvajanja same dejavnosti, bo potrebno na tem področju izvesti določene premike.

Pred leti je bilo v naši družbi zaposlenih več delavcev, kot jih imamo danes, kljub dejstvu, da smo imeli v tistem času približno tretjino krajše omrežje in tretjino manj vodovodnih sistemov v upravljanju. Zaradi zagotavljanja finančne likvidnosti, ki je bila načeta s prenizko ceno pitne vode, smo bili prisiljeni izvajati racionalizacijo in manjšati število zaposlenih (delno je bil s tem zmanjšan tudi standard vodooskrbe oziroma obseg vzdrževanja). Kljub temu smo v relativno kratkem obdobju prevzeli v celovito upravljanje 10 dodatnih vodovodnih sistemov ter še enega v občasno vzdrževanje in začeli oskrbovati s pitno vodo mnoga dodatna naselja, kot so Kot, Jurjevica, Breže, Ravni Dol, Male Vinice, Žimarice, Zamostec, Petrinci, Kračali, Kržeti, Betonovo, Onek, Žaga, Knežja Lipa, Lipovec, Sela, Zapuže, Motvoz, Laze ob Kolpi, Novi Kot, Grbac, Tišenpolj, Padovo, Planina, Rajšele, Poden, Colnarji, Dren, Nova Štifta, itd. Kohezijski projekti nam bodo prinesli dodatne nove kilometre vodovodnega omrežja, nove vasi v upravljanje (Vinice, Zapotok, Sinovica, Preska, Jelovec, Globel, Mala Gora, Vrbovec, Ravne) in nove porabnike. Še največji obseg dodatnega dela smo pridobili s prevzemom v upravljanje vseh hišnih priključkov, in teh ni malo. Ker ni bilo nobenega podatka o skupni dolžini tega dodatno pridobljenega omrežja, smo ocenjevali, da gre za cca. 100 km omrežja. Po evidentiranju nekaj več kot polovice naših priključkov, smo to dolžino že presegle, kar pomeni, da bo skupna dolžina hišnih priključkov znašala cca. 140 km.

Vse naštetu predstavlja zajeten dodaten obseg dela, ki se kaže v obliki skrbi za evidentiranje, vzdrževanje, delovanje in obratovanje dodatnih kilometrov omrežja in dodatnih objektov

vodovodne infrastrukture (ne glede na količino prodane vode) ter dodatnih hišnih priključkov. Jasno je, da takšnega obsega dela ne bo mogoče izvajati s sedanjim številom zaposlenih in iščemo določene okrepitve. Dodatno težo predstavlja tudi dejstvo, da je precej od naštetih naselij, ki smo jih dobili v upravljanje, dokaj dislociranih od večjih strnjjenih naselij ter z malim številom porabnikov, kar je za upravljanje še težje (npr. če pošljemo ekipo na kakšen poseg na dislociran objekt ali vodovodni sistem, tisti dan na njo več ne moremo računati). Poleg tega nam novozgrajena infrastruktura pomeni dodatno finančno obremenitev, saj dodatni prihodki od prodaje vode ne pokrivajo novonastalih stroškov, hkrati pa nam nizka poraba vode povzroča kar nekaj težav pri zagotavljanju kvalitetne oskrbe s pitno vodo novih porabnikov (možnosti nastanka postane vode).

Ne glede na vse naštetu, je potrebno za infrastrukturo primerno poskrbeti, kar tudi počnemo, včasih tudi z dodatnim popoldanskim delom ali pa z delom v dnevih, ki so dela prosti (sobota, nedelja, prazniki). Samo na ta način ter z velikim prizadevanjem smo uspeli odgovoriti na gotovo vse nujne naloge na področju vzdrževanja vodovodne infrastrukture ter izvajanja tržnih oziroma dopolnilnih dejavnosti. Seveda se bi dalo še marsikaj postoriti na področju osnovne dejavnosti, za to pa bi potrebovali več časa, sredstev in zaposlenih. Ne glede na vse navedeno nas veseli tudi končni finančni izid, saj smo pomembno presegli zastavljeni finančni načrt, kar ni bilo enostavno.

V tem letnem poročilu smo že opozorili na težavo, ki jo imamo z neenakomerno porazdelitvijo obveznosti tekom leta. Svoje naloge bi dosti lažje opravili, če bi bile te bolj enakomerno razporejene in če bi nam vremenske razmere dovoljevale več terenskih delovnih dni. Žal je to s sedanjo rešitvijo upravljanja z infrastrukturo nemogoče (če bi imeli model upravljanja s stvarnim vložkom infrastrukture v javno podjetje, bi bilo poslovanje pri mnogih detajlih lažje, hitrejše in bolj operativno). Proračunsko financiranje ima svoje zakonitosti, na vreme pa se tudi ne da vplivati. Ob krajši in bolj »prijazni« zimi imamo na razpolago več primernih delovnih dni za posege na terenu, če pa je zima dolga in bogata s snegom, je tega manj. Poleg tega je tudi nam sneg dodatni strošek (»neproduktivni« strošek), saj moramo z rednim pluženjem poskrbeti za stalno dostopnost vseh naših vodarn (sicer ne moremo zagotoviti nemotenega obratovanja naših vodovodnih sistemov) in pomembnih krmilnih jaškov.

Uspešni dosežki v letu 2018 nas izredno veselijo in smo ponosni na njih. Dobro se zavedamo, da brez stalne podpore naših lastnikov, ki nam zaupajo, tega ne bi bilo.

Za dober rezultat imajo velike zasluge tudi vsi naši zaposleni operativci, ki so s svojim prizadevanjem in učinkovitostjo poskrbeli, da je bilo na terenu narejeno vse tisto, kar je v poročilu opisano. Tudi vodstveno osebje je izredno dobro pripravljalo, organiziralo in vodilo delovne procese. Timsko smo delovali zelo usklajeno in dobro. Če vsega tega ne bi bilo, ne bi bilo mogoče opraviti prikazanega dela.

Letno poročilo predstavlja prerez našega dela v minulem letu. Ali bi lahko naredili še kaj več, drugače ali boljše? Najbrž lahko. Vedno je mogoče narediti kaj drugače, boljše ali pa več, saj se učimo celo življenje. Zaradi tega si tudi na podlagi izkušenj iz preteklih let postavljamo cilje

za jutri, za naslednja leta. Ne glede na vse to pa nam doseženi rezultati pritrjujejo, da smo delali dobro, da smo bili uspešni in smo uresničili gotovo vse cilje, ki smo si jih zastavili bodisi sami, bodisi država ali pa so jih zastavili naši lastniki. Ponovno poudarjamo, da tega rezultata ne bi bilo brez podpore občin - naših ustanoviteljic, strokovnih služb in tudi vseh županov, ki

Združeni narodi opozarjajo na nujnost ukrepanja na področju voda z naslednjimi dejstvi:

- 2,1 milijarde ljudi na svetu nima dostopa do sanitarne ureditve pitne vode;
- do leta 2050 naj bi svetovno prebivalstvo naraslo še za 2 milijardi, s čimer naj bi se potrebe po vodi povečala za 30 %;
- 1,9 milijarde ljudi živi danes v območjih, kjer je veliko pomanjkanje vode; do leta 2050 naj bi se to število povzpelo na okoli 3 milijarde;
- 80 % odpadnih voda, ki jih ustvari človeška družba, se neprečiščenih izliva nazaj v okolje;
- 1,8 milijarde ljudi uporablja vir pitne vode, ki ni zaščiten pred onesnaženjem s človeškimi iztrebki.

so vedno imeli posluh za dejavnost oskrbe s pitno vodo. Hydrovod je v lastništvu več občin in na uspešnost poslovanja Hydrovoda pomembno vpliva vsaka občina lastnica oziroma ustanoviteljica Hydrovoda. Zelo pomembno je tudi dobro medsebojno sodelovanje županov teh občin, ki skozi delovanje v organih javnega podjetja skrbijo za nemoteno in uspešno delovanje. Skratka,

delali smo v stabilnih pogojih in zato smo bili uspešni in dobri. Zato se zahvaljujemo svojim lastnikom in si želimo tudi v bodoče takšnega sodelovanja in takšne podpore.

Upamo, da bodo po pregledu celotnega poročila našo oceno uspešnosti dela delili tudi ostali, predvsem pa naši ustanovitelji.

Voda je življenjskega pomena, narava naše dejavnosti pa omogoča izboljšanje kakovosti življenja. Sama dejavnost je tesno povezana z velikim številom porabnikov in zato je naše delo še bolj pod drobnogledom javnosti.

Direktor:

Antun Gašparac, univ.dipl.ing.gr.

HYDROVOD d.o.o.
K O Č E V J E

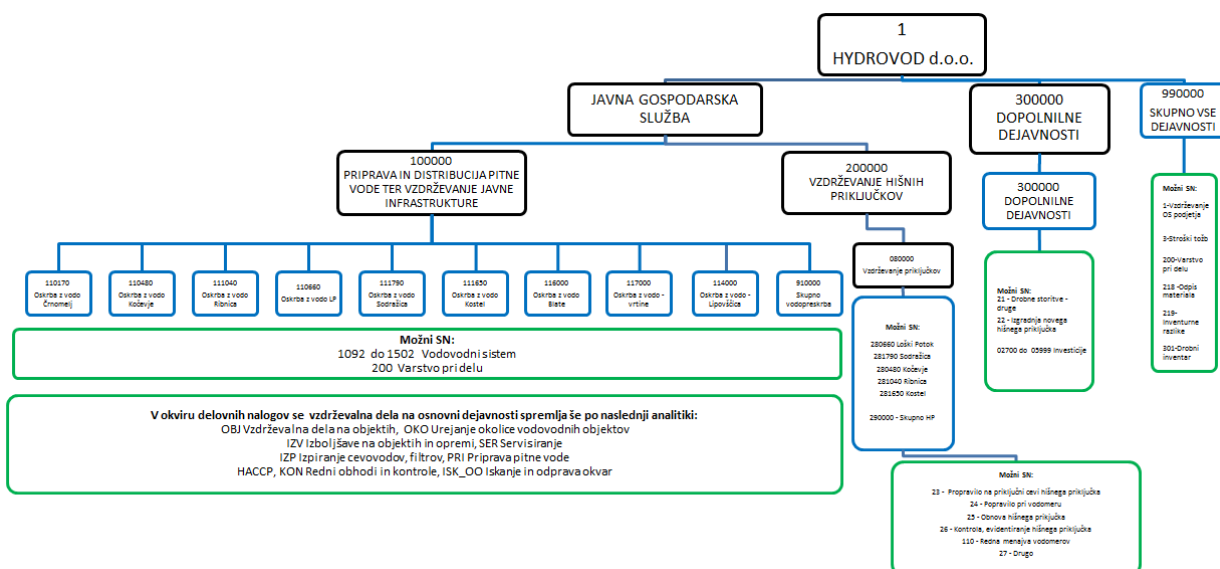
6 POSLOVNO POROČILO

6.1 ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2018

Podjetje Hydrovod d.o.o. izvaja na področju petih občin obvezno gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo. V letu 2018 je družba poslovala v skladu z zastavljenimi cilji in nalogami. S prihodki, ki jih pridobivamo s prodajo storitev gospodarske javne službe in drugih storitev, gospodarimo racionalno, ob upoštevanju osnovnih ciljev kot so kvalitetna in zadostna količina pitne vode za porabnike ter upoštevanju veljavne zakonodaje. Poleg gospodarske javne službe opravlja po tržnih principih še različne storitve fizičnim in pravnim osebam, predvsem povezane z izvedbo del na javnih vodovodih in odpravo poškodb na vodovodnih priključkih ter izgradnjo novih vodovodnih priključkov.

Za komunalne dejavnosti in tudi naše podjetje je značilno, da imamo velik delež stalnih stroškov (amortizacija, energija, najemnina, analize...), na katere podjetje ne more bistveno vplivati. Spremenljivih stroškov je relativno malo, se jih pa trudimo z raznimi ukrepi racionalizacije obvladovati in zniževati. Stroški in prihodki v zvezi z dopolnilnimi dejavnostmi se spremljajo posebej in se ne obravnavajo kot opravljanje gospodarske javne službe, temveč kot opravljanje drugih dopolnilnih (tržnih) dejavnosti. Stroške, ki se nanašajo na obe dejavnosti in se jih ob nastanku, na podlagi izvirne knjigovodske listine, ne more razporediti na eno izmed dejavnosti, razporejamo v skladu s sprejetimi sodili.

Nivoji spremljanja stroškov

V poslovnem letu 2018 smo na dopolnilnih dejavnostih dosegli dobiček v višini 65.561,83 €, na osnovni dejavnosti pa izgubo v višini 60.077,11 €. Na nivoju podjetja je bil tako dosežen čisti dobiček v višini 5.484,72 €. Poslovni izid je skladen s pričakovanji in je rezultat dobre

»gradbene sezone«, velikih vlaganj v vzdrževanje infrastrukture ter uspešnega in trdega dela na obvladovanju stroškov.

Izkaze poslovnega izida podjetja ter poslovnega izida po dejavnostih smo izdelali na podlagi računovodskih standardov ter sodil za razporejanje splošnih stroškov, sprejetih na skupščini podjetja, dne 15. 12. 2014.

Tabela 4: Finančni rezultat po dejavnostih

POSTAVKA	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	DOPOLNILNE DEJAVNOSTI
VODARINA	1.191.032,18	1.191.032,18	/
OMREŽNINA	1.051.992,50	1.051.992,50	/
PRIHODKI OD STORITEV	784.598,48	/	784.598,48
SUBVENCije	83.647,30	83.647,30	0,00
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	1.967,21	1.296,14	671,07
SKUPAJ PRIHODKI OD POSLOVANJA	3.113.237,67	2.327.968,12	785.269,55
FINANČNI PRIHODKI	545,69	490,24	55,45
IZREDNI PRIHODKI	11.352,95	8.130,42	3.222,53
SKUPAJ PRIHODKI	3.125.136,31	2.336.588,78	788.547,53
SKUPAJ ODHODKI	3.119.651,59	2.396.665,89	722.985,70
DOBIČEK / IZGUBA PRED OBDAVČITVIJO	5.484,72	-60.077,11	65.561,83
DAVEK OD DOHODKA		0	
ČISTI DOBIČEK / IZGUBA		5.484,72	

Analiza doseženih poslovnih izidov po dejavnostih in občinah pokaže, da vse občine, razen občine Kostel, izkazujejo negativen rezultat na osnovni dejavnosti. V manjših občinah je izredno težko načrtovati in izvajati vzdrževalna in druga dela na infrastrukturi. Zbranih sredstev oz. prihodkov je malo, večinoma so namenjena pokrivanju stalnih stroškov, »prostih« sredstev pa je relativno malo. Pogosto se zgodi, da nam že en nepredviden dogodek (npr. večja okvara) poruši načrte in povzroči izgubo na dejavnosti, za večja vzdrževalna dela pa sredstev ni.

Tabela 5: Osnovna dejavnost – PI po občinah

	POSTAVKA	OBČINA					SKUPAJ
		KOČEVJE	RIBNICA	SODRAŽICA	LOŠKI POTOK	KOSTEL	
OSNOVNA DEJAVNOST	A . PRIHODKI VODARINA Z SUBVENCIJO	689.695,29	312.197,81	60.664,83	84.779,94	51.522,74	1.198.860,61
	B. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - VODARINA	4.538,20	1.214,15	674,43	304,92	239,30	6.971,00
	C. ODHODKI - VODARINA	743.280,59	332.427,02	75.474,34	79.589,12	52.410,88	1.283.181,95
	I. RAZLIKA A+B-C	-49.047,10	-19.015,06	-14.135,08	5.495,75	-648,85	-77.350,35
	D. PRIHODKI OMREŽNINA S SUBVENCIJO	652.778,79	292.521,55	60.602,41	76.256,92	45.651,70	1.127.811,37
	E. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - OMREŽNINA	1.680,62	814,07	113,82	169,93	167,36	2.945,80
	F. ODHODKI - OMREŽNINA	627.712,23	297.118,89	56.303,05	90.558,42	41.791,36	1.113.483,94
	II. RAZLIKA D+E-F	26.747,18	-3.783,27	4.413,18	-14.131,57	4.027,71	17.273,23
	G. PRIHODKI - OSNOVNA DEJAVNOST	1.348.692,90	606.747,58	122.055,49	161.511,71	97.581,10	2.336.588,78
	H. ODHODKI - OSNOVNA DEJAVNOST	1.370.992,82	629.545,91	131.777,39	170.147,53	94.202,24	2.396.665,89
	III. REZULTAT OSNOVNE DEJAVNOSTI G-H	-22.299,92	-22.798,33	-9.721,90	-8.635,82	3.378,86	-60.077,11
DOP. DEJ.	IV. DELITEV DOBIČKA DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI	39.782,92	16.259,33	3.835,37	4.084,50	1.599,71	65.561,83
POSLOVNI IZID	V. FINANČNI REZULTAT PODJETJA KOT CELOTE - PO OBČINAH USTANOVITELJICAH PRED OBDAVČITVIJO	17.483,00	-6.539,00	-5.886,53	-4.551,32	4.978,57	5.484,72

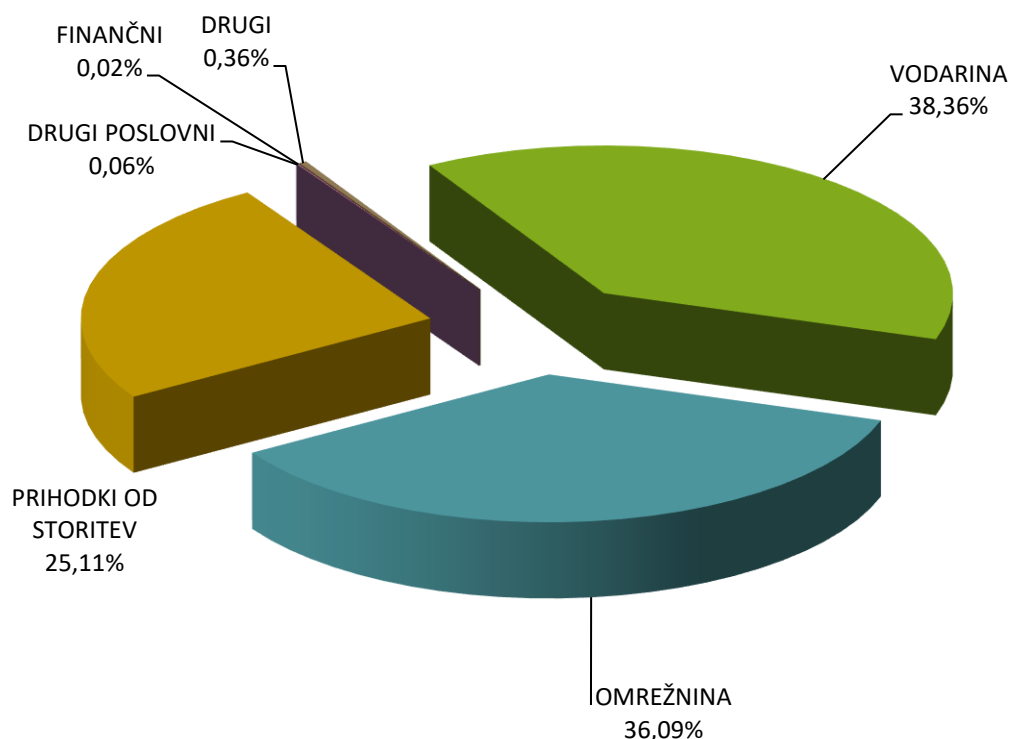
Kot je razvidno iz zgornje tabele, je bil po »pribitku« dobička dopolnilnih dejavnosti tudi v občini Kočevje dosežen pozitiven rezultat, v ostalih občinah pa minimalni negativni rezultat.

Na dopolnilnih (tržnih) dejavnostih smo dosegli pozitiven rezultat. Poslovni prihodki teh dejavnosti so bili za 57,33 % višji od plana, kar pomeni, da smo z dopolnilnimi dejavnostmi, tudi v večji meri »prispevali« k zniževanju skupnih stroškov.

6.1.1 Prihodki in njihova struktura

Z opravljanjem osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo skupaj ustvarili za 3.125.136,31 € prihodkov, kar predstavlja kar 3,63 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili doseženi celotni prihodki v višini 2.336.588,78 € (0,21 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 74,77 % celotnih prihodkov. Ostalo predstavljajo prihodki od dopolnilnih dejavnosti.

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah

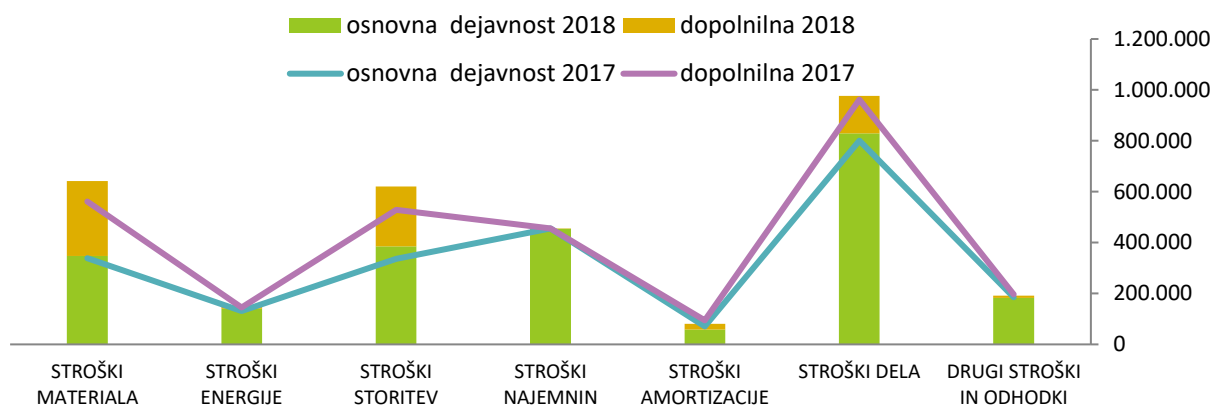

Z izvajanjem dopolnilnih (tržnih) dejavnosti so bili doseženi prihodki v višini 788.547,53 €, kar je za 15,29 % več kot v predhodnem letu in 57,33 % več od načrtanega plana.

6.1.2 Odhodki in njihova struktura

Pri izvajanju osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo evidentirali skupaj za 3.119.651,59 € odhodkov, kar predstavlja 6,0 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili evidentirani odhodki v višini 2.396.665,89 € (3,42 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 76,82 % vseh odhodkov. Ostalo predstavljajo odhodki dopolnilnih dejavnosti.

Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih

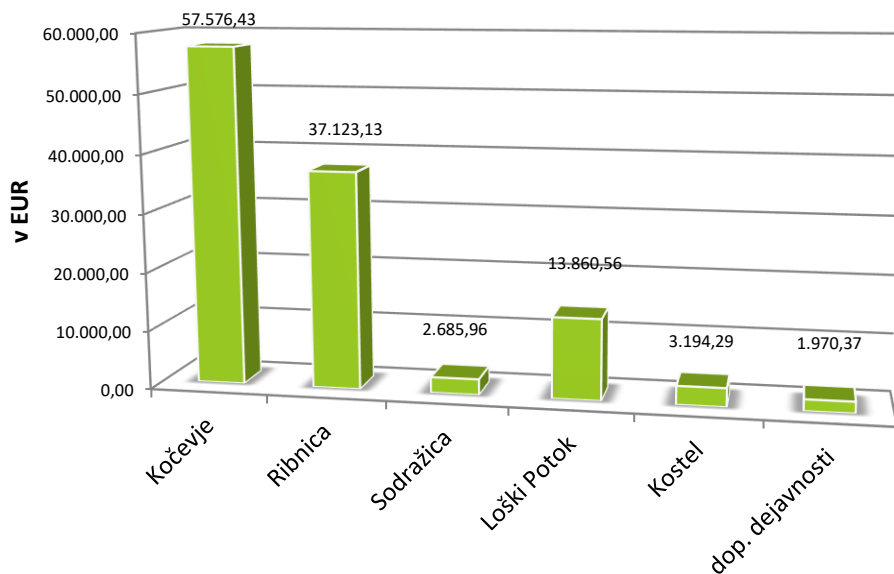

Stroški materiala in energije

Stroški porabe materiala so se v primerjavi s preteklim letom zvišali za 12,77 %, v primerjavi z načrtovanim pa so višji za 20,46%. Vzrok za to je seveda v večjem obsegu vlaganj v infrastrukturo, delno pa tudi v drugačni strukturi investicij. Na višino stroškov materiala (in tudi storitev) seveda vpliva tudi vrsta vlaganj v infrastrukturo, saj se posamezne investicije lahko pomembno razlikujejo glede deleža stroškov materiala oz. storitev v celotni investiciji. Pri nabavi in porabi materiala smo se obnašali racionalno in gospodarno (nabava je potekala skladno z zakonodajo o javnem naročanju) ter pri izvedbi del težili h kvalitetni izvedbi z uporabo standardiziranih in kakovostnih materialov. Zavedamo se, da bomo z infrastrukturo, v katero vlagamo sredstva, tudi upravljali in jo vzdrževali. Z vgradnjo kakovostnih in standardiziranih materialov ter z dobro izvedbo neposredno vplivamo na bodoče stroške vzdrževanja, ki bodo zaradi takšnega ravnanja nedvomno nižji.

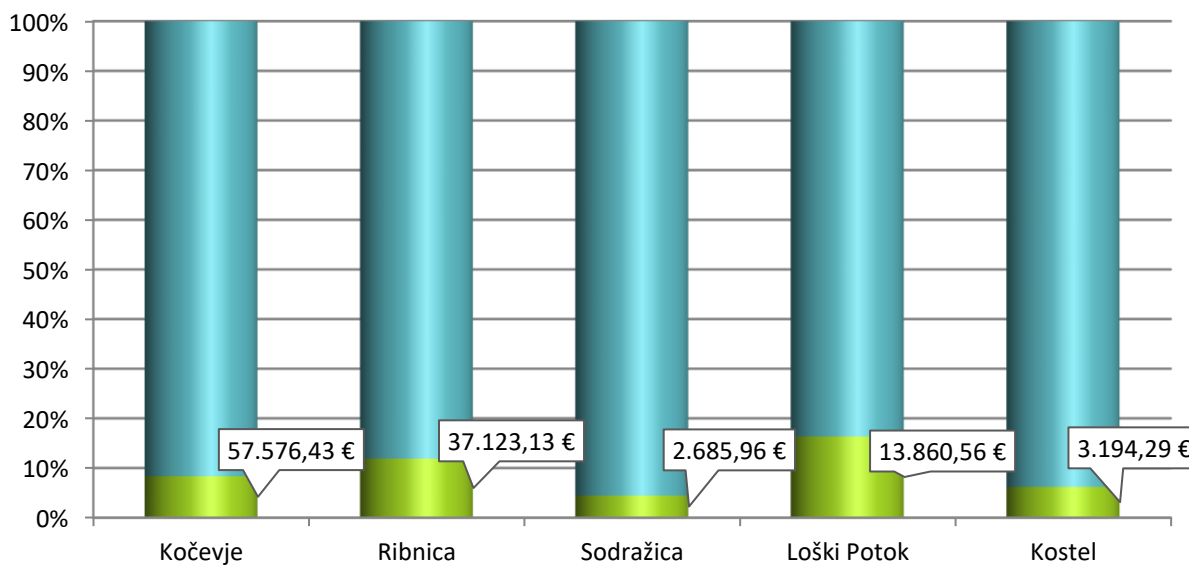
Velik delež v stroških materiala predstavljajo stroški energije, ki so se v primerjavi s preteklim letom zvišali za 6,66 %. Predstavljali so znaten delež vseh odhodkov – 4,94 % oz. 154.156,10 €. Večji del stroškov energije (116.410,75 €) odpade na električno energijo, ki je potrebna za obratovanje črpališč. Poraba električne energije v letu 2018 se je v primerjavi s predhodnim letom bistveno povečala, kar pa je predvsem posledica del in spremenjenih režimov na vodovodnih objektih, ki so izgrajeni oz. se obnavljajo v okviru projekta SORIK-A. V zadnjih letih smo sicer opazili, da se je poraba energije zniževala (zaradi optimizacije sistema, vgradnje varčnejših črpalk, uspešnem delu na zmanjševanju vodnih izgub pa tudi zaradi nižje porabe vode), žal pa temu v enaki meri niso sledili stroški, kar je razvidno iz naslednjega grafikona. Zaradi novih čistilnih naprav, ki so precejšen porabnik energije, se bo poraba električne energije v prihodnjih letih bistveno povečala.

Graf 3: Stroški električne energije

Za nakup električne energije za obratovanje vodovodnih sistemov smo porabili 9,55 % prihodkov od prodaje pitne vode.

Graf 4: Delež električne energije v prihodkih od vodarine

Stroški storitev

Stroški storitev so se v primerjavi z lanskim letom zvišali za 9,19%. S 34,45% imajo pomemben delež v celotnih odhodkih. Večji stroški storitev so:

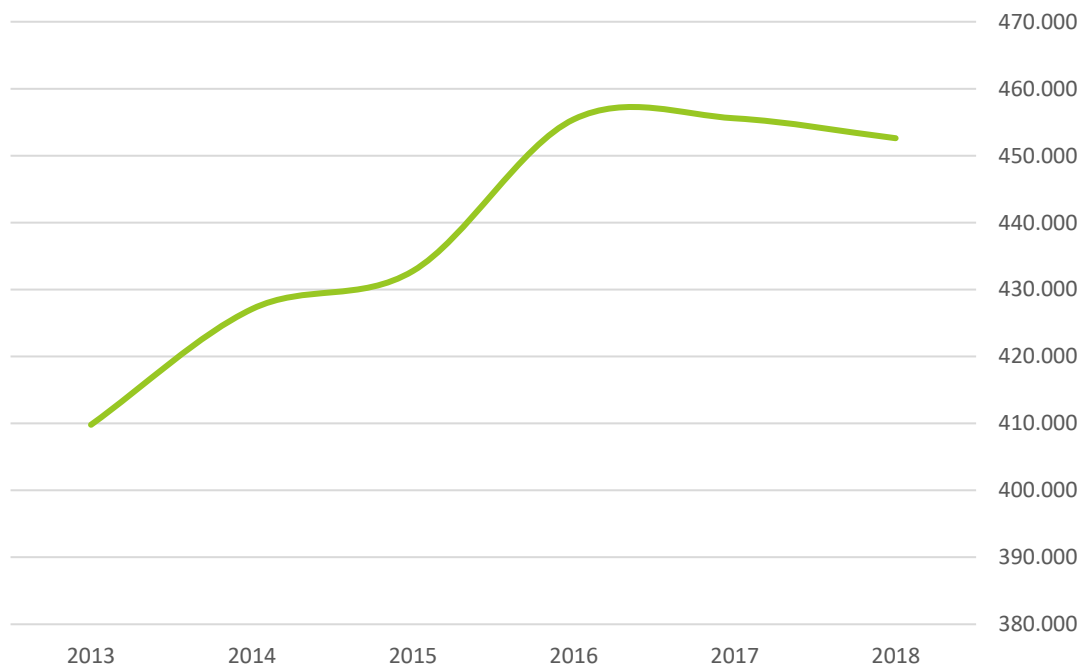
- stroški najemnin 454.810,02 €

- analize pitne vode	33.760,70 €
- plačilo za nakup pitne vode (Komunala Novo mesto - za vodovoda Smuka in Stari Log)	9.547,47 €
- zavarovalne premije	25.506,22 €
- storitve za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev	228.798,99 €
- stroški izstavitve in pošiljanja računov za vodarino (v letu 2018 smo izdali 99.439 računov za vodarino)	52.557,51 €

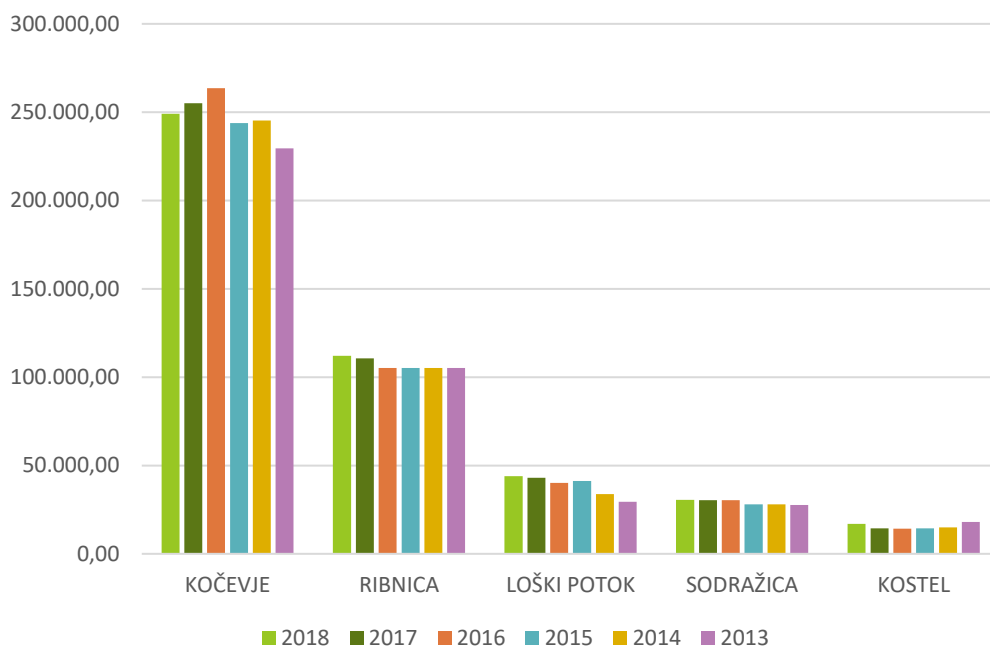
V okviru stroškov storitev precejšen delež predstavljajo tudi stroški storitev podizvajalcev. Sami ne razpolagamo z zadostnimi kapacitetami težke gradbene mehanizacije, zato smo za nekatera zemeljska dela morali najeti zunanje izvajalce. Prav tako na trgu poiščemo izvajalca del za izdelavo elementov vodovoda, ki so iz nerjaveče pločevine.

Velik strošek predstavljajo najemnine za infrastrukturo ter storitev za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev.

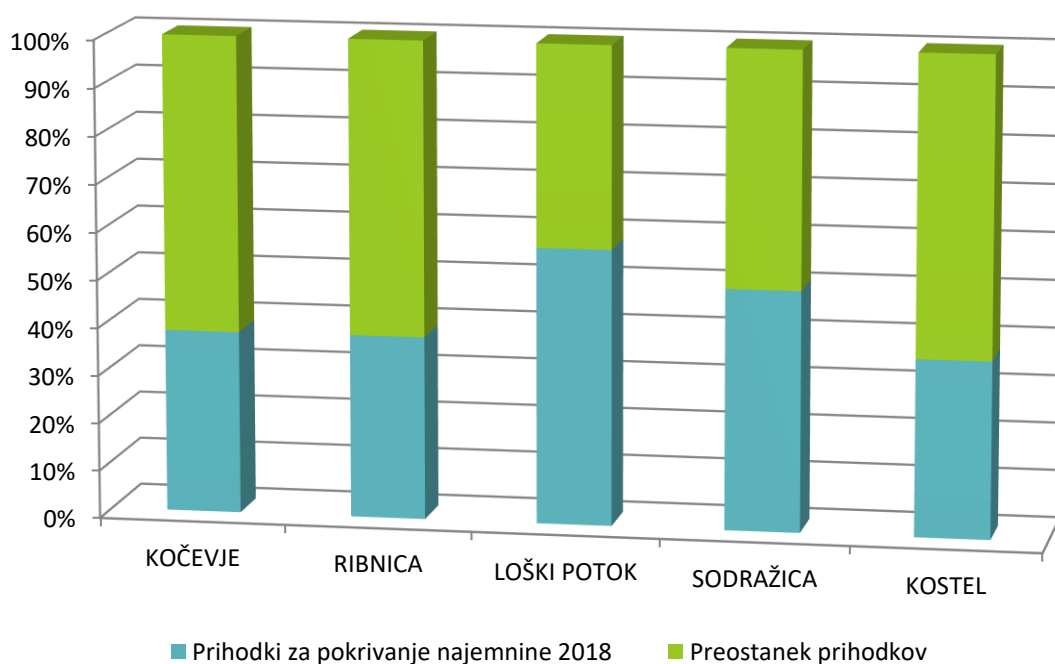
Graf 5: Najemnina po letih

Graf 6: Najemnina po letih in občinah

Graf 7: Delež najmnine v prihodkih od omrežine

Stroški dela

Stroški dela so nekoliko nižji od planiranih, saj še nismo realizirali vseh predvidenih zaposlitev.

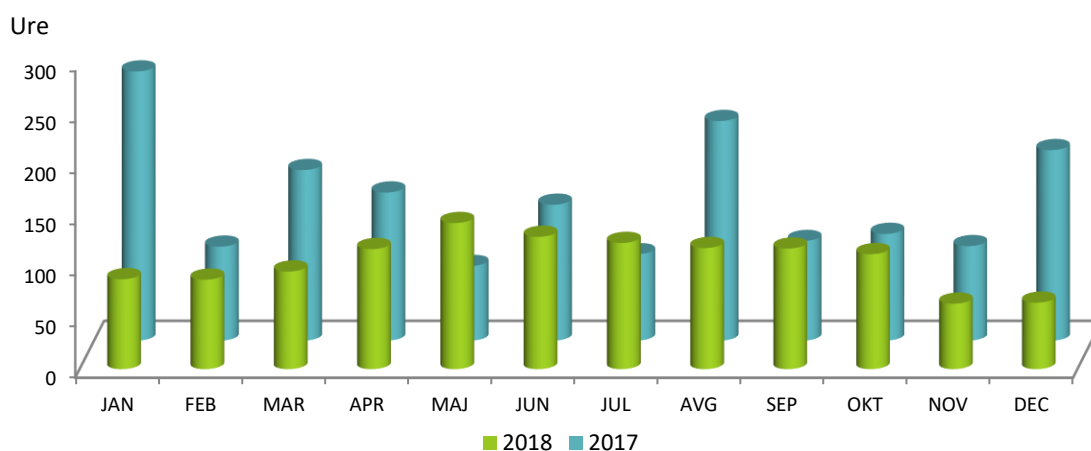
Stroški dela v celotnih odhodkih predstavljajo 31,30 % delež. Plače in nadomestila ter ostali stroški dela so se izplačevali v skladu z veljavno panožno in podjetniško kolektivno pogodbo. V Uradnem listu RS št. 80/2017 je bila objavljena nova tarifna priloga Kolektivne pogodbe komunalnih dejavnosti. Le ta je prinesla 1,7% povišanje osnovnih plač. Zadnja leta se pojavlja nekaj fluktuacije zaposlenih, ki je za nas nezaželena prav tako pa opažamo, da je vse težje dobiti ustrezne delavce, na kar smo v dosedanem delu poročila že opozorili. Potrebujemo namreč kar nekaj let, da delavca usposobimo za samostojno delo ter da spozna izredno obsežen teren, trase vodovodov in številne objekte, s katerimi upravljamo.

V letu 2018 je bilo skupno stroškov dela za 976.427,22 €. Povprečna izplačana bruto plača na zaposlenega, ki vključuje tudi nadomestilo za dežurstvo (stalno pripravljenost) in nadurno delo, je znašala 1.715,79 €. Povprečna bruto plača je glede na visoko izobrazbeno sestavo zaposlenih (naša družba ima 5 zaposlenih s VII. stopnjo izobrazbe in 4 s VI. stopnjo), kar je značilno za dejavnost oskrbe s pitno vodo, kjer ni potreb po nekvalificiranih delavcih, dosti nižja v primerjavi s primerljivimi komunalnimi podjetji. Če bi od te plače odšteli dodatek za stalno dežurstvo ter nadurno delo, bi bile te plače še dosti skromnejše, pri mnogih operativcih tudi nižje od minimalnih.

Znano je, da narava našega dela ne omogoča izvedbe vseh obveznosti v rednem delovnem času. Zaradi tega je potrebno angažiranje zaposlenih tudi izven rednega delovnega časa. Gre za obveznost opravljanja dežurne službe, 24-urno spremljanje delovanja bistvenih vodovodnih sistemov in naprav ter potrebo po interventni odpravi okvar. Imamo štiri dežurne ekipe, v katere so razporejeni praktično vsi delavci, razen režije. Skupine so oblikovane tako, da lahko v vsakem trenutku poskrbijo za razne okvare oz. druge nepredvidljive situacije. Vsaka skupina ima tako delavce, usposobljene za različna dela (spremljanje telemetrije, spremljanje in odprava težav na dezinfekcijskih napravah, strojnik, monter, električar).

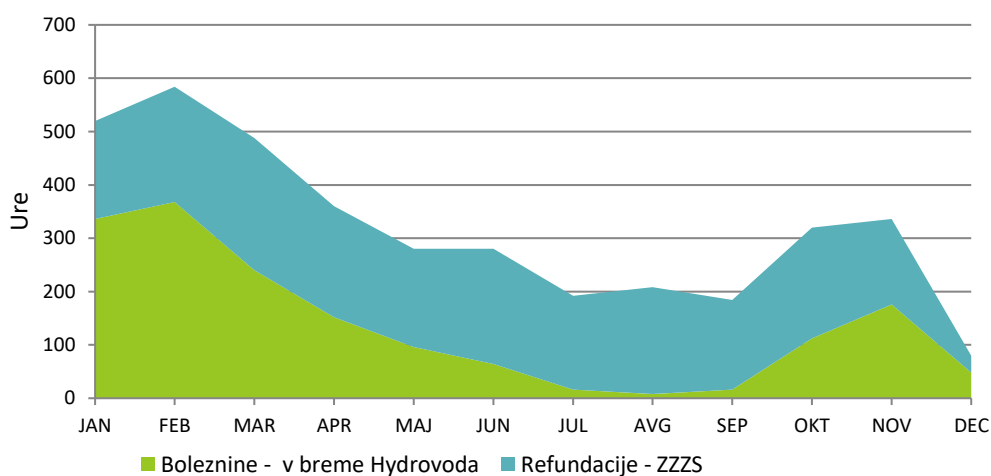
Redni obhodi pomembnejših vodarn in telemetrijskega centra na sedežu družbe, ki jih izvajajo vodje dežurnih ekip izven rednega časa, so preventivna dejanja, ki zmanjšujejo možnost, da pride do izpadov pri izvedbi redne oskrbe s pitno vodo. S tem je povezana tudi potreba po interventni odpravi okvar, ki se pojavijo ali zgodijo izven rednega delovnega časa. Preložitve popravila nekaterih okvar bi lahko pripeljala do izpraznitve sistemov, izpada pri oskrbi s pitno vodo in povzročitve gospodarske škode. Občasno dodatno popoldansko oz. sobotno delo zahteva tudi izvedba posameznih investicijskih del zaradi zahtev investorjev ali soglasodajalcev (npr. cestne zapore,...) kot tudi menjava vodomerov pri lastnikih, ki so v dopoldanskih urah odsotni od doma. V letu 2019 moramo organizirati tudi dežurne ekipe na čistilnih napravah, za kar že sedaj poteka ustrezno izobraževanje. V investicijskem programom za izgradnjo projekta SORIKO so predvidene dve dodatni zaposlitvi predvsem za potrebe vzdrževanja vodarn.

Graf 8: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom

V letu 2018 je bilo za 4,2 % manj odsotnosti zaradi bolniške kot v preteklem letu (3.832 ur, kar znaša 5,16% vseh ur oz., preračunano 1,84 zaposlenega) od tega 57,41 % v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Graf 9: Struktura bolezni

Stroške dela razporejamo na stroškovna mesta na osnovi opravljenih ur neposrednega dela na posamezni dejavnosti oz. občini.

Stroški amortizacije

Obračunana amortizacije je nekoliko nižja od načrtovane in znaša 80.849,00 € oz. 2,59 % vseh odhodkov. Gre za obračun amortizacije od osnovnih sredstev v lasti podjetja. Tudi v letu 2018 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega

posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Url. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje se v letu 2018 niso spreminjale.

Drugi stroški

V okviru drugih stroškov izkazuje podjetje stroške vodnih povračil, ki se plačujejo od načrpane vode. Z novo metodologijo oblikovanja cen se je način evidentiranja vodnih povračil spremenil. V prejšnjih letih vodna povračila niso bila zajeta v kalkulaciji cen vodarine, ampak so se knjižila kot obveznost do države na konte razreda 2. Z novo metodologijo so vodna povračila sestavni del cene vodarine in se evidentirajo kot stroški poslovanja. Stroški vodnih povračil so v okviru načrtovanih.

Kazalniki poslovanja

V naslednji tabeli smo pripravili nekaj kazalnikov poslovanja podjetja v obravnavanem letu in tudi v preteklih letih.

Tabela 6: Kazalniki

	Naziv kazalnika	EM	2018	2017	2016	2015	indeks 18/17
FINANČNI KAZALNIKI							
1.	Število opravljenih ur dela, ki bremenijo podjetje	ura	72.022,50	71.766,50	71.427,00	69.112,00	100,36
2.	Število zaposlenih na zadnji dan v letu	zaposl.	35	36	35	32	97,22
3.	Število zaposlenih iz ur v breme podjetja	zaposl.	34,49	34,37	34,21	33,10	100,36
4.	Izhodiščna plača na zadnji dan v letu	€	517,62	508,97	501,00	501,00	101,70
5.	Stroški dela / št. zaposlenih iz ur v breme podjetja	€	28.307,54	27.984,85	26.170,44	27.886,91	101,15
6.	Čisti prihodki v obdobju	€	3.113.237,67	3.001.438,33	3.152.534,53	2.873.067,94	103,72
7.	Celotni prihodki v obdobju	€	3.125.136,31	3.015.781,82	3.170.013,16	2.916.103,34	103,63
8.	Prihodki iz poslovanja / zaposlenega	€	90.255,69	87.324,91	92.156,92	86.800,64	103,36
9.	Celotni stroški v obdobju	€	3.119.651,59	2.943.088,84	3.068.799,79	2.903.580,62	106,00
10.	Delež stroškov amortizacije v celotnih stroških	%	2,59	3,21	3,15	3,35	80,78
11.	Delež prihodkov tržne dejavnosti	%	25,23	22,68	27,07	24,22	111,25
12.	Poslovni izid - čisti	€	5.484,72	56.358,82	96.063,24	12.522,72	9,73
13.	Poslovni izid na zaposlenega	€	159,01	1.639,72	2.808,18	378,33	9,70
14.	Kapital - celotni	€	1.583.209,89	1.575.000,47	1.527.307,31	1.432.393,67	100,52
15.	Osnovni kapital	€	1.350.000,00	1.350.000,00	583.016,00	583.016,00	100,00
16.	Delež osnovnega kapitala v celotnem kapitalu	%	85,27	85,71	38,04	40,70	99,48
17.	Dodana vrednost	€	1.066.650,48	1.140.361,44	1.088.276,08	1.002.692,83	93,54
18.	Dodana vrednost / zaposlenega iz ur v breme podjetja	€	30.923,20	33.178,08	31.813,19	30.293,19	93,20
DRUGI KAZALNIKI							
1.	Količina prodane vode - skupaj	m ³	1.646.393	1.664.685	1.622.045	1.720.333	98,90
2.	Količina prodane vode - drugi porabniki	m ³	486.537	491.665	474.219	539.512	98,96
3.	Količina prodane vode - gospodinjstva	m ³	1.159.856	1.173.020	1.147.826	1.180.821	98,88
4.	Povprečna poraba vode na OM z DN 20 vodomero	m ³	10,57	10,45	10,12	10,67	101,15
5.	Število odjemnih mest	kos	8.858	8.798	8.704	8.662	100,68
6.	Število zamenjanih vodomero	kos	1.527	1.422	1.843	1.550	107,38
7.	Število okvar na vodovodnem omrežju	kos	137	128	162	214	107,03

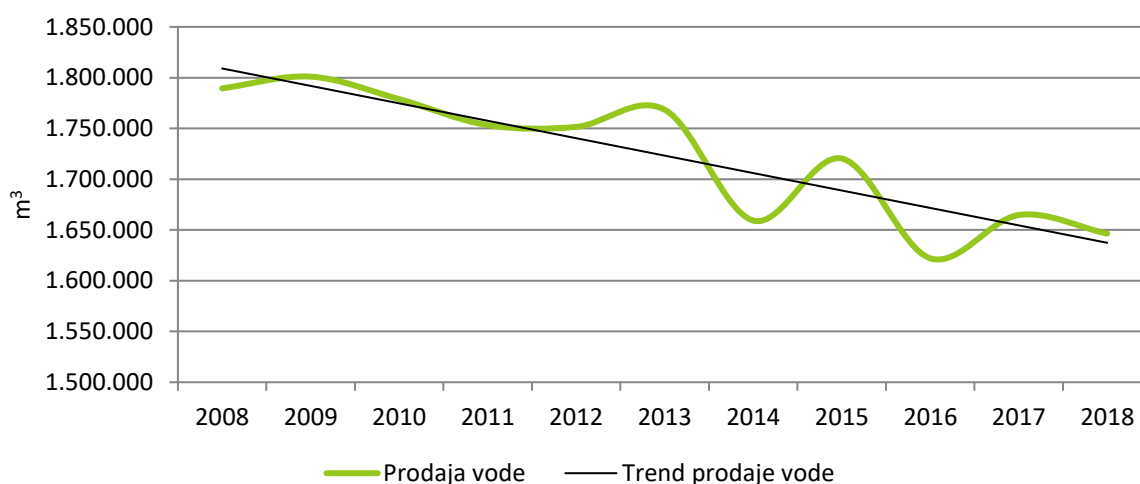
6.2 IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO

6.2.1 Prodaja pitne vode

V letu 2018 je bila prodaja vode nekoliko nižja od prodaje v preteklem letu in malenkost višja od načrtovane.

Prodaja vode, ki predstavlja našo osnovno dejavnost, je bila v letu 2018 za 1,1 % nižja od prodaje v preteklem letu. Od tega smo gospodinjstvom prodali za 1,12 %, drugim porabnikom pa za 1,04 % manj kot v preteklem letu. Pri pregledu celotne prodaje vode po občinah ugotavljamo, da je bila prodaja višja v vseh občinah, razen v občini Kočevje. Najbolj je prodaja narasla v občini Kostel.

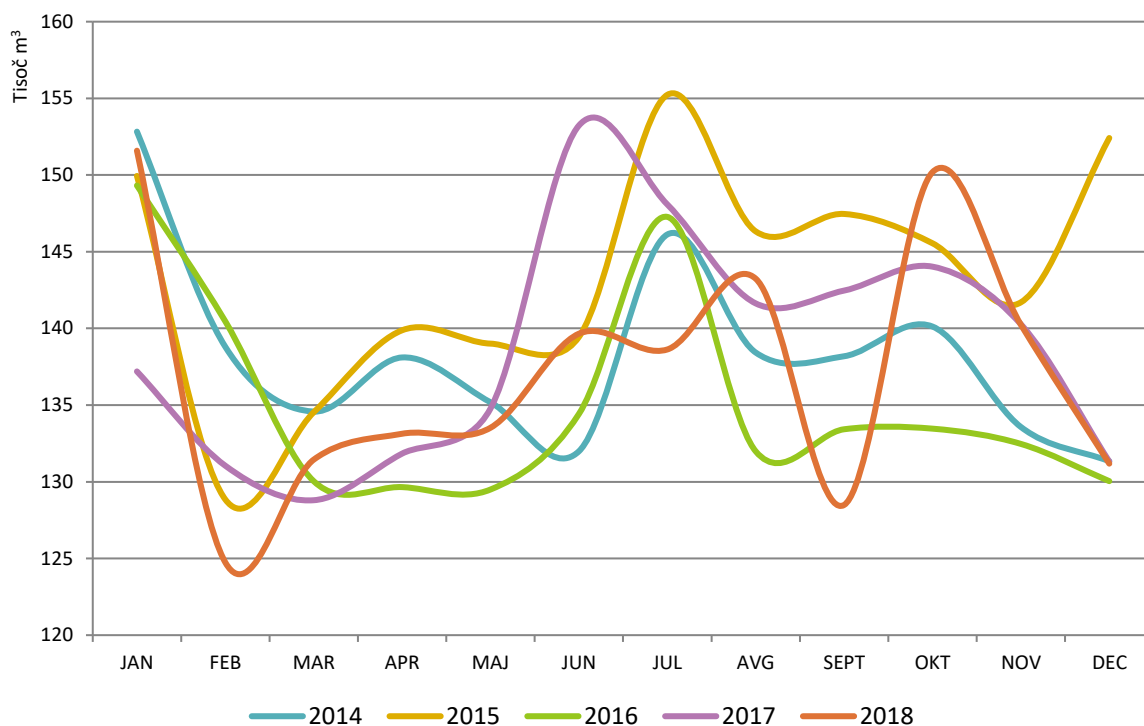
Graf 10: Prodaja vode po letih

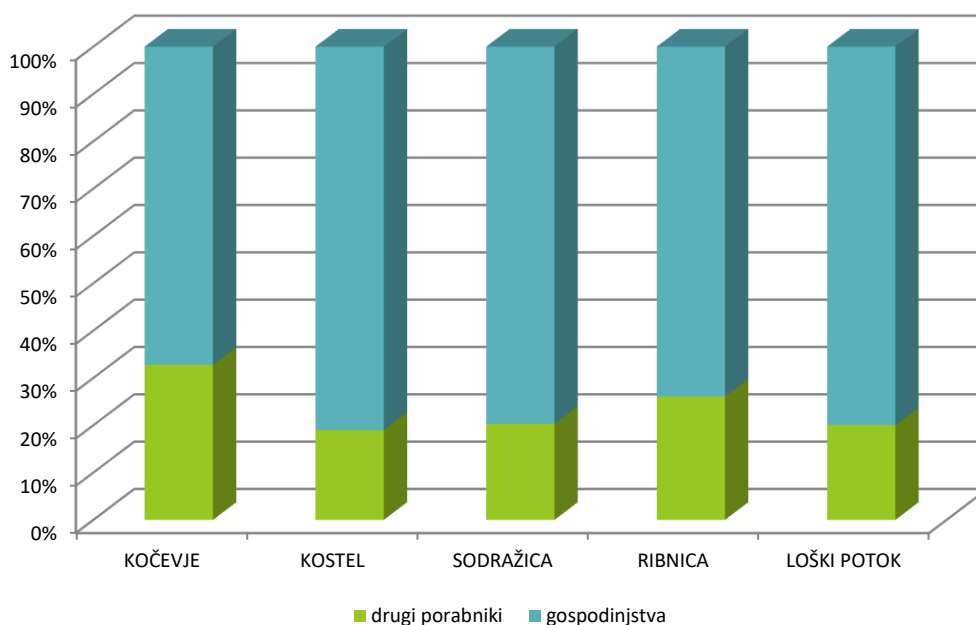
Prodali smo približno 18 tisoč m³ vode manj kot v preteklem letu. Presenetil nas je padec prodaje v občini Kočevje, kjer je kljub visoki gospodarski aktivnosti padla prodaja tako pri gospodinjstvih kot pri drugih porabnikih. Pri primerjavi porabe smo ugotovili, da je večji del naših velikih kupcev porabil manj vode kot v preteklem letu. Ali je razlog v racionalizaciji, v hladnejšem poletju ali pa še kje drugje ne vemo.

Skupaj smo prodali 1.646.856 m³ pitne vode, od tega gospodinjstvom 1.159.856 m³ (oz. 70,45 %), drugim porabnikom pa 486.537 m³ (oz. 29,55 %).

Graf 11: Prodaja pitne vode po mesecih

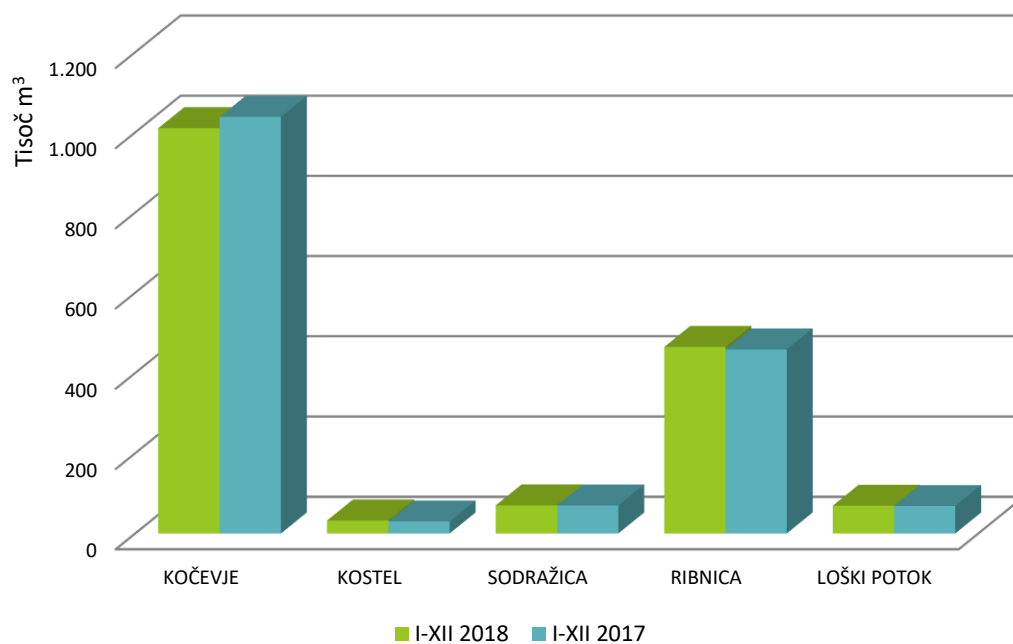
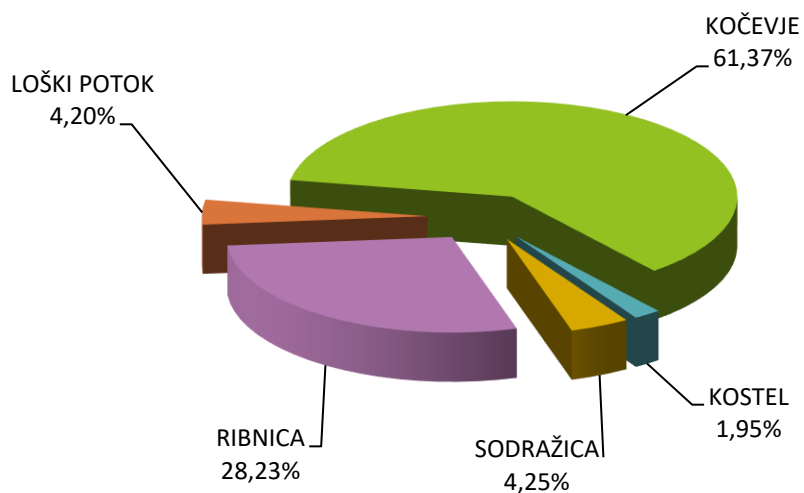

Graf 12: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih

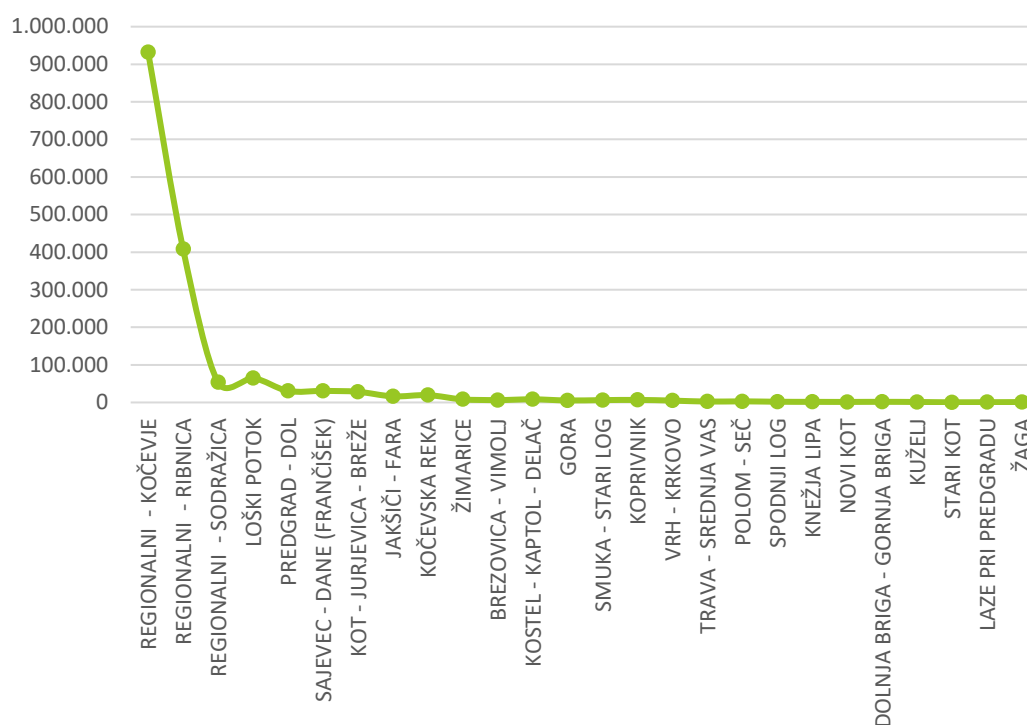

Največ pitne vode smo prodali v občini Kočevje, in sicer 61,37 %, sledi občina Ribnica s 28,23 %, občina Sodražica s 4,25 %, občina Loški Potok s 4,20 % ter občina Kostel z 1,95 %.

Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah

Graf 14: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih

Skoraj polovico (43,65 %) pitne vode, prodane drugim porabnikom (industrija, javni sektor, kmetijstvo), je v letu 2018 porabilo 7 največjih kupcev, kar kaže na visoko odvisnost poslovanja našega podjetja od uspešnosti poslovanja teh večjih gospodarskih družb na našem področju. Je pa zanimiv podatek, da so štirje največji porabniki vode imeli manjšo porabo vode v primerjavi z letom prej, in sicer za nekaj manj kot 25.000 m³. Vidno je, da porabo zmanjšujejo tudi živinske farme, ki so že dolgo let naš največji porabnik. Tako sta dve največji farmi imeli porabo nižjo za več kot 15.000 m³, kar je zelo veliko. Upamo, da se ta negativen trend ne bo nadaljeval v letu 2019. Če tega izpada pri porabi ne bi bilo, bi bili po skupni porabi vode na nivoju skupne porabe v letu 2017. Zato tudi govorimo, da je naše uspešno poslovanje v veliki meri odvisno od poslovanja naših največjih porabnikov. Temu pritrjuje tudi naslednji podatek: štirje naši največji porabniki porabijo več vode kot vse tri manjše občine skupaj (v občinah Loški Potok, Sodražica in Kostel imamo 1.784 odjemalcev).

Tabela 7: Največji porabniki vode

Naziv odjemalca	Poraba v m ³		Indeks	Delež leta 2018	
	2018	2017	2018/2017	drugi porabniki	celotna prodaja
GO - KO d.o.o.	62.114	70.135	88,56	12,77	3,77
Melamin d. d.	52.328	57.518	90,98	10,76	3,18
Farne lhan d.d.	41.918	49.568	84,57	8,62	2,55
Rotis d.o.o.	21.875	25.227	86,71	4,50	1,33
Inotherm d.o.o.	12.472	12.179	102,41	2,56	0,76
DSO Kočevje	11.253	11.371	98,96	2,31	0,68
Komunala Ribnica d.o.o.	10.417	8.723	119,42	2,14	0,63
SKUPAJ	212.377	234.721	90,48	43,65	12,90

Povprečna poraba gospodinjstev je relativno nizka in znaša v povprečju 10,57 m³ mesečno.

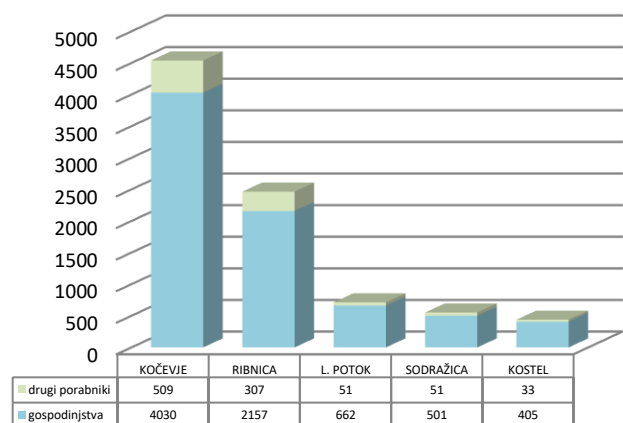
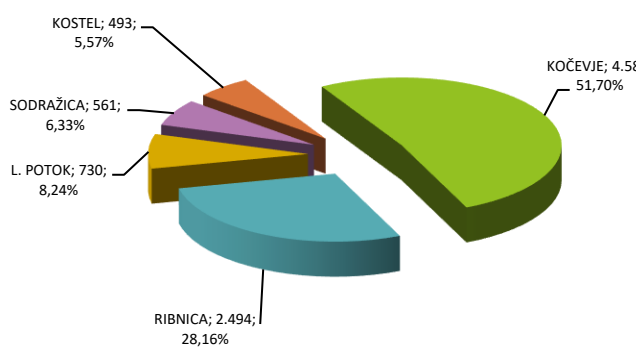
Tabela 8: Poraba pitne vode v m³ glede na dimenzijo vodomera

Dimenzija vodomera	Povprečna poraba v letu 2018 v m ³ /mesec
DN 15	8,49
DN 20	10,57
DN 25	39,62
DN 32	97,64
DN 40	104,11
DN 50	111,33

6.2.2 Odjemna mesta

Število odjemalcev je zaradi novih priklopov nekaj višje. Na dan 31. 12. 2018 smo imeli skupaj 8.858 (v preteklem letu 8.798) odjemnih mest.

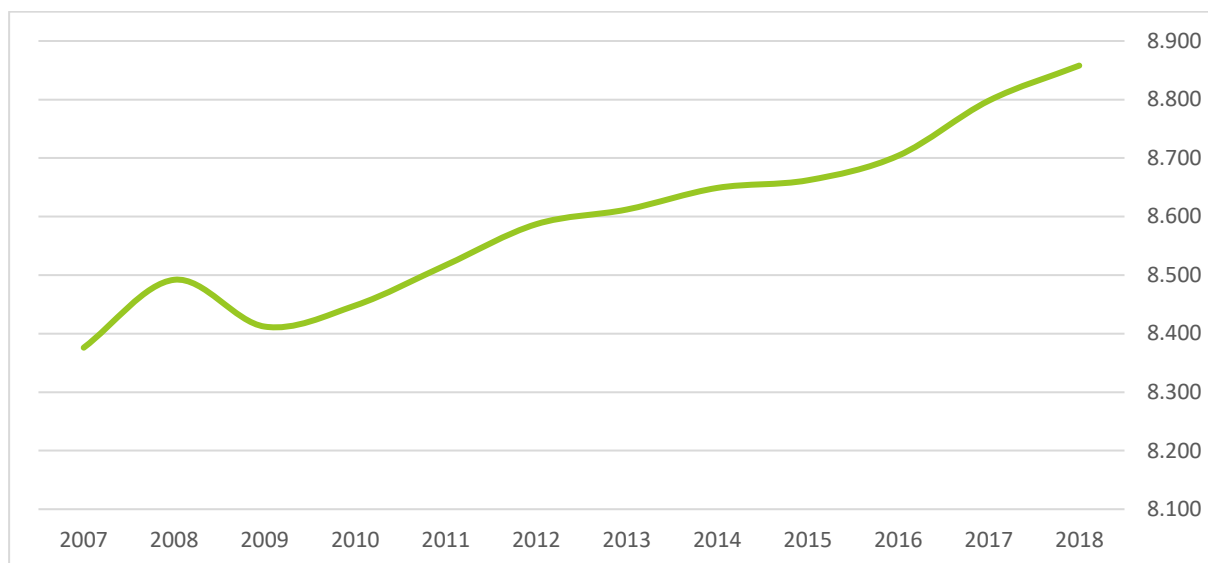
Graf 15: Odjemna mesta po občinah

Graf 16: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih

NAZIV SISTEMA	ŠIFRA	ŠT. OM
KUŽELJ	1000	30
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Kočevje	1092	3.823
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Ribnica	1092	2.073
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Sodražica	1092	379
LOŠKI POTOK	1093	629
DOL	1094	139
DOL - Črnomelj	1094	271
GORA	1095	80
KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	1096	163
JAKŠIČI - FARA	1097	195
BREZOVICA - VIMOLJ	1098	61
KOČEVSKA REKA	1099	96
KOPRIVNIK	1100	36
ŽIMARICE	1102	81
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Ribnica)	1103	179
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Sodražica)	1103	21
SAJEVEC DANE (FRANČIŠEK)	1104	242
SMUKA - STARI LOG	1105	53
VRH - KRKOVO	1106	97
DOLNJA BRIGA - GORNJA BRIGA	1107	17
SPODNJI LOG	1108	5
POLOM - SEČ	1109	30
TRAVA - SREDNJA VAS	1110	50
STARI KOT	1910	16
KNEŽJA LIPA	1111	8
ŽAGA	1112	8
BOROVEC PRI KOČEVSKI REKI	1113	21
NOVI KOT	1500	35
LAZE PRI PREDGRADU	1501	20
SKUPAJ	/	8.858

Graf 17: Odjemna mesta število po letih

V vseh občinah imamo skupno še 5 pavšalnih porabnikov. Gre za prazne objekte (vikendi, stare domačije, ipd.), kjer ne pridemo do ustreznega dogovora z lastniki ali pa je vgradnja vodometra iz različnih razlogov otežena.

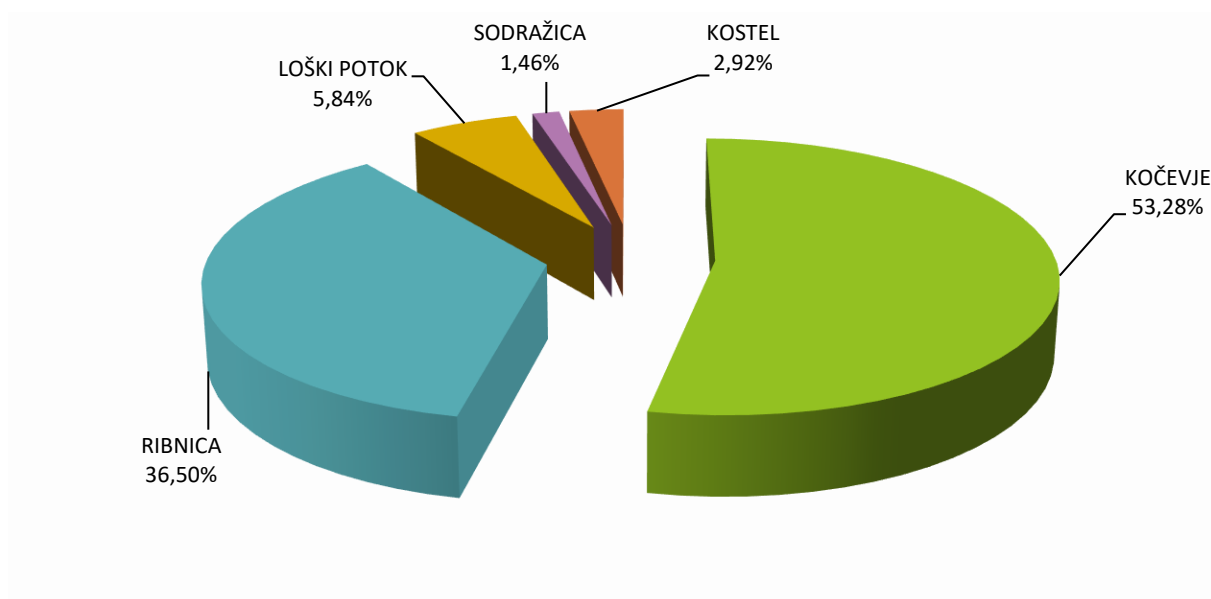
6.2.3 Okvare na vodovodnem omrežju

Tabela 9: Število okvar na vodovodnem omrežju

OBČINA	LETO 2018		LETO								
	Število	delež	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
KOČEVJE	73	53,28	57	69	91	63	76	89	112	76	98
RIBNICA	50	36,50	51	62	75	61	80	68	80	39	68
LOŠKI POTOK	8	5,84	6	11	26	33	30	12	23	17	30
SODRAŽICA	2	1,46	10	12	11	10	14	12	6	5	1
KOSTEL	4	2,92	4	8	11	3	6	4	12	4	0
SKUPAJ	137	100,00	128,00	162,00	214	170	206	185	233	141	197

Glede na dolžino omrežja se presenetljivo veliko število okvar pojavlja na področju občine Ribnica, kar kaže na stopnjo dotrajanosti omrežja.

Graf 18: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah

Poleg okvar, ki so posledica starosti omrežja, smo v preteklem letu evidentirali in odpravili tudi 27 okvar, ki so jih na javnem omrežju povzročile tretje osebe.

6.2.4 Cena vode

V skladu s 16. členom *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja*, je cena storitve oskrbe s pitno vodo sestavljena iz:

- **Vodarine**
Vodarina predstavlja variabilni del cene storitve javne službe. Porabnikom se praviloma obračunava mesečno v odvisnosti od količine dobavljene pitne vode. V skladu z določili Uredbe, cene za istovrstne storitve izvajanja javnih služb ne smejo biti diferencirane.
- **Omrežnine**
Omrežnina zajema poleg stroškov javne infrastrukture (amortizacija, najemnina, zavarovanje infrastrukture,...) tudi stroške obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod in stroške rednih menjav vodomero. Omrežnina je odvisna od dimenzije vgrajenega vodomera.

V okviru omrežnine je vključeno tudi vzdrževanje hišnih priključkov in redne menjave vodomero. Poudariti velja, da skladno z veljavnimi občinskimi odloki v okviru vzdrževanja hišnih priključkov, izvajamo tudi postopno prestavitev gospodinjskih merilnih mest v vodomerne jaške izven objektov, kar ima kar nekaj vpliva na višino omrežnine, je pa pri strankah zelo dobro sprejeto in imamo tudi veliko povpraševanje po teh delih.

Tabela 10: Cene oskrbe s pitno vodo

OBČINA	Vodarina na dan 1. 1. 2019 za m ³ brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	0,6639	0,00%	0,6639	1.12.2015	0,7270
KOSTEL	1,6027	15,00%	1,3623	1.06.2013	1,4917
SODRAŽICA	0,8671	0,00%	0,8671	1.06.2013	0,9495
RIBNICA	0,6603	0,00%	0,6603	1.09.2013	0,7230
LOŠKI POTOK	1,2267	0,00%	1,2267	1.07.2013	1,3432

OBČINA	Omrežnina na dan 1. 1. 2019 za m ³ za vodomer DN 20 brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	5,9635	10,00%	5,3672	1.12.2015	5,8770
KOSTEL	6,9158	0,00%	6,9158	1.06.2013	7,5728
SODRAŽICA	5,9605	15,00%	5,0664	1.06.2013	5,5477
RIBNICA	4,9760	0,00%	4,9760	1.09.2013	5,4487
LOŠKI POTOK	6,9112	0,00%	6,9112	1.07.2013	7,5678

Na področju cen oskrbe s pitno vodo v letu 2018 ni bilo sprememb, se je pa skladno s sprejetimi sklepi v vseh občinah (razen Ribnice, kjer subvencije ni in Loškega Potoka, kjer se je že iztekla) znižala subvencija in sicer za 5 % točk.

Kot smo že navedli, je *Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* uvedla omrežnino, ki pokriva letne stroške javne infrastrukture: amortizacijo, najemnino, stroške obnove in vzdrževanja hišnih priključkov ter nekatere druge stroške. Omrežnina se določi glede na faktorje, oblikovane po različnih zmogljivostih priključkov, določenih premerov vodomera, skladno s preglednico iz 17. člena uredbe. To pomeni, da je zaračunana omrežnina porabnikom odvisna od velikosti vgrajenega števca in ne od porabljene količine vode. Bistveni del omrežnine predstavlja najemnina, ki jo javno podjetje plačuje občini za javno vodovodno infrastrukturo. Občinski odloki z novo Uredbo še niso usklajeni.

V skladu z *Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* mora cena storitve javne službe zajemati vse stroške, ki so potrebni in upravičeni za opravljanje javne službe, torej tudi celotno amortizacijo oz. najemnino. Občina ima možnost subvencioniranja cene storitve javne službe, pri čemer subvencija ni več omejena.

Ob navedbi cen pitne vode je porabnikom vedno zanimiva primerjava z drugimi. Pri tem dostikrat sploh ne poznajo posebnosti posameznih področij in načina pridobivanja ter distribucije pitne vode, zato vsaka primerjava ne da realne slike glede razlike v ceni. Na stroške izvajanja javne službe pa pomembno vplivajo:

- dolžina omrežja,
- količina prodane vode,
- število porabnikov,

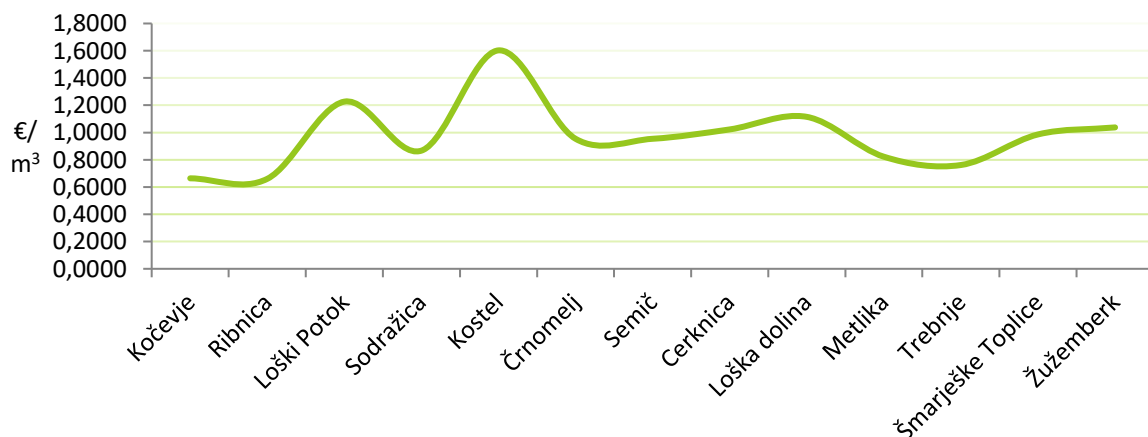
- število in gostota odjemnih mest,
- zmogljivost in izkoriščenost kapacitet javne infrastrukture,
- gostota poseljenosti in velikost oskrbovalnega področja,
- število vodooskrbnih sistemov in razgibanost terena,
- starost infrastrukture, itd.

Razmere v dveh občinah niso nikoli popolnoma enake, kljub temu pa v nadaljevanju navajamo pregled cen vode sosednjih občin, ki imajo razmere, vsaj v grobem, primerljive našim pogojem izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo.

Tabela 11: Primerjava cen vode (1. 1. 2019)

OBČINA	Vodarina	
	Cena za m ³ v € brez DDV	Indeks (osnova cena Kočevje)
Kočevje	0,6639	100,00
Ribnica	0,6603	99,46
Loški Potok	1,2267	184,77
Sodražica	0,8671	130,61
Kostel	1,6027	241,41
Črnomelj	0,9541	143,71
Semič	0,9541	143,71
Cerknica	1,0227	154,04
Loška dolina	1,1149	167,93
Metlika	0,8225	123,89
Trebnje	0,7616	114,72
Šmarješke Toplice	0,9860	148,52
Žužemberk	1,0375	156,27

Graf 19: Primerjava cen vode s sosednjimi občinami (1. 1. 2019)

Nekatere parametre, ki vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe, smo zbrali v naslednji tabeli:

Tabela 12: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih

OBČINA / VODOVODNI SISTEM	Cevovodi v m	Število OM	Poraba v m ³ / letno	Poraba v m ³ dnevno	Poraba v m ³ letno / m cevovoda	Poraba v m ³ mesečno / OM	Število OM / km cevovoda	Strošek električne energije letno	Strošek električne energije / m ³ prodane vode	Strošek električne energije / OM
OBČINA ČRNOME LJ	12.826	271	21.825	60	1,70	6,71	21,13	4.142,33	0,19	15,29
1094 DOL	12.826	271	21.825	60	1,70	6,71	21,13	4.142,33	0,19	15,29
OBČINA KOČEVJE	207.122	4.309	988.604	2.709	4,77	19,12	20,80	51.964,85	0,05	12,06
1092 KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	152.295	3.823	931.630	2.552	6,12	20,31	25,10	39.989,12	0,04	10,46
1094 DOL	8.898	139	8.851	24	0,99	5,31	15,62	1.679,90	0,19	12,09
1098 BREZOVICA - VIMOLJ	6.286	61	6.421	18	1,02	8,77	9,70	2.343,01	0,36	38,41
1099 KOČEVSKA REKA	16.607	117	19.543	54	1,18	13,92	7,05	3.468,70	0,18	29,65
1100 KOPRIVNIK	1.204	36	6.792	19	5,64	15,72	29,89	831,64	0,12	23,10
1105 SMUKA - STARI LOG	9.212	53	6.311	17	0,69	9,92	5,75	0,00	0,00	0,00
1107 DOLNJA BRIGA - GORNJA BRIGA	2.449	17	1.754	5	0,72	8,60	6,94	718,20	0,41	42,25
1108 SPODNJI LOG	1.045	5	1.913	5	1,83	31,88	4,78	659,70	0,34	131,94
1109 POLOM - SEČ	2.554	30	2.998	8	1,17	8,33	11,75	971,72	0,32	32,39
1111 KNEŽJA LIPA	3.832	8	1.652	5	0,43	17,21	2,09	781,44	0,47	97,68
1501 LAZE PRI PREDGRADU	2.740	20	739	2	0,27	3,08	7,30	521,42	0,71	26,07
OBČINA KOSTEL	38.339	493	32.159	88	0,84	5,44	12,86	2.313,84	0,07	4,69
1096 KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	18.360	163	8.395	23	0,46	4,29	8,88	2.010,50	0,24	12,33
1097 JAKŠIČI - FARA *	12.214	195	16.306	45	1,34	6,97	15,97	0,00	0,00	0,00
1106 VRH - KRKOVO *	6.660	97	5.026	14	0,75	4,32	14,56	0,00	0,00	0,00
1112 ŽAGA	588	8	1.091	3	1,86	11,36	13,61	303,34	0,28	37,92
1000 KUŽELJ	517	30	1.341	4	2,59	3,73	57,99	0,00	0,00	0,00
OBČINA LOŠKI POTOK	41.736	730	69.113	189	1,66	7,89	17,49	13.612,94	0,20	18,65
1093 LOŠKI POTOK	29.884	629	64.819	178	2,17	8,59	21,05	11.987,69	0,18	19,06
1110 TRAVA - SREDNJA VAS	4.006	50	2.368	6	0,59	3,95	12,48	994,54	0,42	19,89
1910 STARI KOT	1.508	16	489	1	0,32	2,55	10,61	0,00	0,00	0,00
1500 NOVI KOT	6.338	35	1.437	4	0,23	3,42	5,52	630,71	0,44	18,02
OBČINA RIBNICA	106.365	2.494	464.729	1.273	4,37	15,53	23,45	34.293,48	0,07	13,75
1092 KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	88.841	2.073	408.350	1.119	4,60	16,42	23,33	31.348,68	0,08	15,12
1103 KOT - JURJEVICA - BREŽE	7.338	179	25.607	70	3,49	11,92	24,39	1.899,39	0,07	10,61
1104 FRANČIŠEK	10.186	242	30.772	84	3,02	10,60	23,76	1.045,41	0,03	4,32
OBČINA SODRAŽICA	40.060	561	69.963	192	1,75	10,39	14,00	4.307,28	0,06	7,68
1092 KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA	26.497	379	53.415	146	2,02	11,74	14,30	2.743,38	0,05	7,24
1095 GORA	5.006	80	5.362	15	1,07	5,59	15,98	1.110,97	0,21	13,89
1102 ŽIMARICE	3.568	81	8.309	23	2,33	8,55	22,70	452,93	0,05	5,59
1103 KOT - JURJEVICA - BREŽE	3.507	21	2.877	8	0,82	11,42	5,99	0,00	0,00	0,00
1104 FRANČIŠEK	1.483	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SKUPNA VSOTA	446.448	8.858	1.646.393	4.511	3,69	15,49	19,84	110.634,72	0,07	12,49
OBČINA ČRNOME LJ	12.826	271	21.825	60	1,70	6,71	21,13	4.142,33	0,19	15,29

Analiza zapisanih parametrov daje zanimive in logične odgovore. Hkrati daje tudi odgovor, zakaj cena pitne vode nekoliko odstopa v občinah Kostel in Loški Potok.

Metodologija za oblikovanje cen komunalnih storitev omogoča tudi formiranje enotne cene pitne vode na nivoju upravljavca. V Sloveniji je že nekaj primerov, ko so se občine odločile, da

imajo na nivoju določene mikroregije enotno ceno pitne vode. Veljalo bi razmisliti ali ne bi tudi na nivoju Hydrovoda formirali enotno ceno pitne vode, če ne prej, pa po dokončanju kohezijske investicije SORIKO.

6.2.5 Kvaliteta pitne vode

Zagotavljanje varne in nemotene oskrbe s pitno vodo je ena temeljnih, stalnih in vsakodnevnih nalog upravljavca vodovodnega sistema. Za porabnika to pomeni, da v običajnih razmerah motenj v sistemu praktično ne zaznava, pitna voda na pipi je skladna in zdravstveno ustrezna, prejema jo v željenih količinah in pod ustreznim tlakom. Hydrovod se svoje odgovornosti glede navedenega dobro zaveda in posveča posebno pozornost skrbi za ohranjanje in izboljšavo varne oskrbe s pitno vodo.

S pomočjo sistema HACCP, po katerem delujemo že nekaj let, smo za vsak posamezen vodovodni sistem določili dejavnike tveganja, pa tudi načrt, ki določa postopke, katerim moramo slediti, da zagotovimo nadzor nad tveganji, ki so pomembna za zagotavljanje varnosti pitne vode.

Učinkovitost sistema kakovosti pitne vode, ki ga izvajamo, zagotavljamo s spremljanjem skladnosti pitne vode v vseh fazah, od črpanja surove vode do pip pri porabnikih.

Z notranjim nadzorom, ki ga za nas izvaja Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, oddelek Novo mesto, preverjamo obvladovanja tveganj, ki se pojavljajo v procesu vodo-oskrbe.

V letu 2018 je bilo v okviru notranjega monitoringa odvzetih 359 vzorcev za mikrobiološke preiskave in 103 vzorci za sanitarno - kemične preiskave.

V zaključnem poročilu Nacionalnega laboratorija za leto 2018 sta bila dva vodovodna sistema označena kot neustrezna.

1. Vodovodni sistem Žimarice:

V obdobju september-november je prišlo do nekontroliranega vdora fekalno onesnažene vode iz starega zajetja v vodovodni sistem Žimarice. Po sanaciji, razkuževanju kompletnega vodovodnega sistema, so vsi vzorci skladni.

Ob dogajanju je prišlo tudi do anonimne prijave na inšpekcijske službe, odrejen je bil izredni nadzor, kjer pa je bilo ugotovljeno, da so bili vsi naši ukrepi v tem primeru ustrezni.

2. Vodovodni sistem Kuželj

Z mesecem januarjem 2017 je vodovodni sistem Kuželj na slovenski strani prešel v upravljanje javnega podjetja Hydrovod d.o.o.. Vodovodni sistem smo vključili v naš sistem HACCP in s tem tudi v notranji nadzor in monitoring vzorčenja.

Vodni vir za vodovodni sistem Kuželj, vključno s sistemom dezinfekcije, je na hrvaški strani, na katerem kot upravljavec nimamo nadzora in tudi ne vpliva. Kljub našim

željam, sprotim obveščanjem in kontaktiranjem z upravljavcem hrvaškega dela vodovoda se je pokazalo, da so vrednosti prostega klora v tem delu večinoma prenizke in ne zagotavljajo konstantno dezinfekcije in s tem tudi ne zdravstveno ustrezne pitne vode pri končnem porabniku. Po kar nekajmesečnih urgencah, dodatnih vzorčenjih in dokazovanjih smo dosegli, da je upravljavec Komunalac d.o.o. Delnice zamenjal dozirno črpalko za hipoklorit. Zaenkrat so rezultati skladni.

Državni nadzor oz. državni monitoring, ki ga zagotavlja Ministrstvo za zdravje, preverja, ali pitna voda na pipah porabnikov izpolnjuje zahteve Pravilnika o pitni vodi, predvsem zahtevam za mejne vrednosti parametrov, ki so določene v prilogi tega pravilnika. Tako je bilo v letu 2018 s strani državnega monitoringa odvzeto 130 vzorcev za redne mikrobiološke in kemijske preiskave ter 16 za občasne razširjene preiskave.

V dveh vzorcih na področju Kostela (vodovodni sistem Jakšiči- Fara in vodovodni sistem Vrh-Krkovo) je bila ugotovljena prisotnost koliformnih bakterij, ki neposredno ne predstavljajo tveganja za zdravje porabnikov, jih pa Pravilnik o pitni vodi ne dovoljuje. Njihova prisotnost je predvsem znak zastajanja oziroma postane vode.

V vzorcu vode iz vodovodnega sistema Žimarice je tudi državni monitoring zaznal vdor starega zajetja in prisotnost fekalnega onesnaženja.

Vsa ostala oskrbovalna območja, ki so v našem upravljanju in so pod nadzorom državnega monitoringa, so ocenjena kot skladna.

V letu 2018 so bili opravljeni trije celodnevni inšpekcijski nadzori s strani Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije. Temeljito je bilo preverjeno delovanje in učinkovitost sistema HACCP ter notranjih kontrol kvalitete pitne vode, pa tudi fizičen ogled in nadzor nad objekti na treh vodovodnih sistemih v našem upravljanju.

Na vodovodnem sistemu Gora smo dobili ureditveno odločbo, saj je bilo ugotovljeno, da objekta vodohrana Kračali in Kržeti, nista v ustreznem stanju. Inšpektor v svojem zapisniku ugotavlja, da zasnova, velikost, razporeditev, izvedba ter opremljenost objektov ne omogoča učinkovitega čiščenja in razkuževanja. Nemogoče je preprečiti nabiranje umazanije in vnosa delcev v pitno vodo.

Odločba se sicer nanaša le na oba vodohrana, kot upravljavec pa vemo, da so tudi ostali objekti tega vodovodnega sistema potrebni temeljite sanacije in obnove.

Rok za izvršitev odločbe je konec letošnjega leta. Trenutno smo v fazi popisa najnujnejših obnovitvenih del ter finančnega ovrednotenja sanacije.

V letu 2018 smo se na inšpekcijskih pregledih začeli srečevati z ugotovljenimi neskladji in pozivi k ukrepanju v zvezi z indikatorskim parametrom motnosti. Še v preteklem letu je bila meja za motnost na izvidih 4,0 NTU in so bili vzorci z izmerjeno motnostjo do 4,0 NTU skladni in zdravstveno ustrezni. Inšpektorji po novem vztrajajo pri meji 1 NTU. Zahtevajo redno merjenje motnosti na vstopu vode v napravo za pripravo (dezinfekcija pitne vode) ter ukrep

prekuhavanja v vsakem primeru preseganja motnosti nad 1 NTU, dokler z mikrobiološkimi preskušanji ni dokazano, da je voda kljub temu zdravstveno ustrežna.

Pravilnik o pitni vodi v prilogi postavlja mejno vrednost parametra motnosti:

» Sprejemljiva za uporabnike in brez neobičajnih sprememb«

V opombi 6, ki je vezana na ta parameter, pa pravi:

» V primeru priprave pitne vode iz površinske vode, motnost ne sme presegati 1,0 NTU v vodi pri izstopu iz naprave za pripravo pitne vode.«

Mnenja se krešejo predvsem na definiciji izraza »površinska voda«, »stik s površinsko vodo«, pa tudi merilno negotovostjo same meritve, na koncu pa še z različnimi mnenji stroke, glede ukrepanja v primeru povišane motnosti.

Tako imamo tudi na vodovodnem sistemu Loški Potok izrečeno opozorilo s strani inšpekcije, da sicer kljub temu, da imamo že nekaj let vse vzorce skladne, vzpostavimo konstanten nadzor nad motnostjo na vstopu vode v vodovodni sistem ter ukrepamo, z ukrepom prekuhavanja, pri vsaki izmerjeni vrednosti nad 1,0 NTU.

V našem manjšem laboratoriju, kjer s testi, ki sicer niso akreditirani, sami izvajamo določeno dodatno kontrolo kvalitete vode, je bilo v letu 2018 za različne potrebe kontrolne službe vzetih in analiziranih 148 vzorcev pitne vode.

Kot upravljavec vodovodnega sistema smo za kvalitetno in skladno pitno vodo odgovorni od zajetja do pipe pri porabniku. Porabniki postajajo iz leta v leto zahtevnejši, velikokrat pa pozabijo, da do težav s kvaliteto pitne vode na posameznih odjemnih mestih še vedno prihaja tudi zaradi neustrezne dimenzioniranosti, izvedbe (mrtvi kraki), predvsem pa neustreznega vzdrževanja internega vodovodnega omrežja, na katerega kot upravljavec javnega vodovodnega sistema nimamo vpliva. Za odpravo tovrstnih težav je odgovoren lastnik. Kot izvajalec javne oskrbe s pitno vodo lahko porabnike samo opozarjamo in pomagamo z nasveti in priporočili.

6.3 ZAPOSLENI

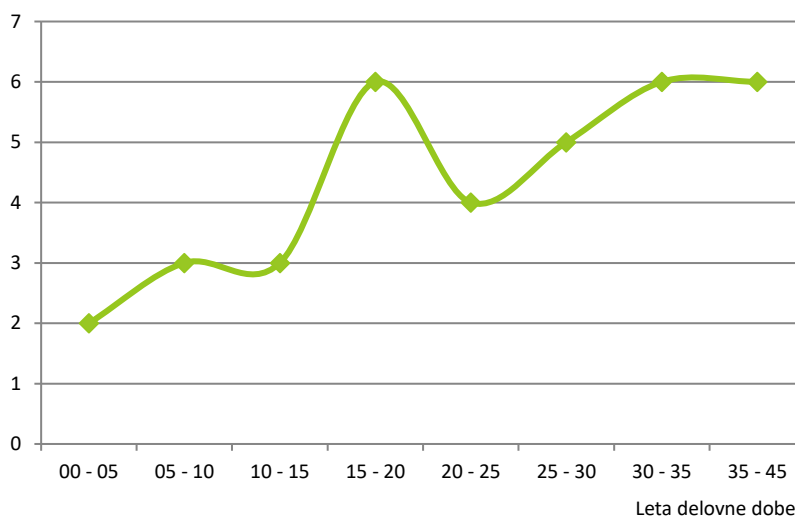
V podjetju je bilo na dan 31. 12. 2018 zaposlenih 35 delavcev (v navedenem številu je zajeta tudi sodelavka, ki začasno nadomešča sodelavko, ki je že dalj časa odsotna). Povprečno število zaposlenih v letu 2018, izračunano na podlagi delovnih ur, je znašalo 35,55, če upoštevamo ure bolniške odsotnosti, pa 33,71 delavca.

Število delavcev postopoma približujemo številu, ki smo ga že imeli pred več kot 10 leti, vendar pa smo bili prisiljeni število delavcev postopoma reducirati predvsem zaradi zagotavljanja finančne likvidnosti, ki je bila ogrožena s prenizko ceno pitne vode. Ob tem vsako leto pridobivamo v upravljanje dodatne vodovodne sisteme, odseke ter naselja, ki pomenijo dodaten obseg dela. Tako se nam je v zadnjih dvajsetih letih vodovodno omrežje povečali za gotovo 100 km, kar je zelo povečana obremenitev za vse nas. Ne glede na dejstvo, da ima pretežni del na javno vodovodno omrežje na novo priključenih vasi izredno nizko porabo (kar pomeni tudi nizke prihodke), ima upravljavec z le-temi enake obveznosti, enake skrbi in enak

obseg dela, kot pri sistemih z veliko porabo. Z letom 2012 smo prevzeli v upravljanje tudi hišne priključke v občinah Kočevje, Ribnica, Sodražica in Kostel (v občini Loški Potok smo jih upravljali že prej). S tem se nam je krepko povečal obseg del, saj smo dobili v upravljanje več kot 140 km novega omrežja.

V letnih poročilih že vrsto let opozarjamo, da je za Hydrovod značilno, da ima visok delež starejših delavcev. To je zaradi narave in pogojev dela (terensko delo, neprijazni vremenski pogoji: visoka temperatura, mraz, dež, sneg, vlaga,..) dokaj neugoden podatek. Zato smo imeli v preteklosti veliko število delovnih invalidov in tudi invalidskih upokojevanj. V zadnjih letih se je starostna struktura nekoliko izboljšala.

Graf 20: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo

Že nekaj let izvajamo pomladitve zaposlenega osebja s postopnimi kadrovskimi menjavami, a kljub temu nas v nekaj letih čaka še kar nekaj upokojitev. V tem trenutku en delavec že izpolnjuje pogoje, pa se za upokojitev še ni odločil. Čez noč poiskati primerno nadomestilo za kader, ki je usposobljen za vsa specifična dela na vodovodu in, kar je še posebej pomembno, je samostojen, pozna ves teren, vse vodovodne sisteme (ki jih ni malo) in princip delovanja letih, je nemogoče (uvajanje novih sodelavcev v delo preprosto zahteva dovolj dolgo obdobje). Poleg tega ustreznega kadra (monterji, kovinarji, vodoinštalaterji, ipd.) na našem področju skorajda ni, zaradi tega smo prisiljeni zaposlovati tudi kandidate, ki nimajo v celoti ustrezne izobrazbe ter jih potem sami izobraziti za delo, ki ga opravljamo. Ob tem je vredno omeniti, da mnoge mlade ljudi zaradi neugodnih terenskih pogojev dela, pa tudi plače, zaposlitev na vodovodu preprosto ne zanima. Tako se nam je v preteklosti že nekajkrat zgodilo, da kljub objavljenemu razpisu za moneterska dela nismo dobili ustreznega delavca, pa tudi plača, ki jo lahko ponudimo, očitno ni dovolj stimulativna.

V letu 2016 so se delavci Hydrovoda, ki so bili organizirani v sindikat podjetja Hydrovod, odločili, da sindikat razpustijo. Vsi so iz sindikata izstopili, sam sindikat pa ukinili. Navedeno je

verjetno posledica dejstva, da podjetje do zaposlenih redno izpolnjuje vse svoje obveznosti. Pravice zaposlenih se zaradi ukinitve sindikata niso spremenile.

Ker se zavedamo, da je terensko delo težko, vlagamo veliko naporov, da z dobavo potrebne opreme in voznega parka izboljšamo pogoje dela, kjer je to mogoče.

V podjetju veliko pozornosti posvečamo varstvu in zdravju pri delu. V ta namen redno organiziramo usposabljanja zaposlenih skladno s Pravilnikom o varstvu pri delu, skladno z veljavno zakonodajo pa delavce tudi redno napotujemo na zdravstvene preglede. Z namenom ohranjanja zdravja zaposlenim omogočamo tudi športne aktivnosti oz. rekreacijo.

S kadrovskimi menjavami izboljšujemo tudi izobrazbeno strukturo zaposlenih. Ta se je v zadnjih desetih letih izrazito izboljšala in sedaj lahko z razpoložljivim kadrom poleg izvajanja rednih vzdrževalnih del na vodovodu tudi kandidiramo in izvajamo vse večje investicije oziroma gradnje vodovodov, za kar imamo tudi ustrezno registracijo.

6.4 NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA

Tekom leta smo uspešno izvedli dva postopka oddaje javnega naročila male vrednosti. Že v prvi polovici leta smo tako oddali naročilo za sukcesivne dobave pogonskega goriva in kurilnega olja v 4-letnem pogodbenem obdobju od 1. 8. 2018 dalje. Izbrani ponudnik, tako za dobave pogonskega goriva kot kurilnega olja, je družba Petrol d. d. Drugo naročilo male vrednosti je predstavljala nabava mini bagra goseničarja v drugi polovici leta. Stroj je bil dobavljen v sredini novembra 2018.

Največji delež oddanih naročil po predhodno izvedenih javnih razpisih so v letu 2018 predstavljale sukcesivne dobave vodovodnega materiala. Posamezna naročila vodovodnega materiala smo oddajali na osnovi okvirnih sporazumov, sklenjenih v letu 2017 po izvedenem odprtem postopku oddaje javnega naročila. Tekom leta smo tako pri treh skleniteljih okvirnih sporazumov naročili za 356.910,35 EUR (brez DDV) vodovodnega materiala. Še v letu 2017 smo pričeli tudi postopek s pogajanjem brez predhodne objave za sukcesivno dobavo obračunskih vodomerov s kompatibilnimi radijskimi moduli za daljinsko odčitavanje. Dobave po sklenjenem okvirnem sporazumu so potekale v letu 2018 in se bodo iztekale v marcu 2019. V letu 2018 je bilo na osnovi tega okvirnega sporazuma realiziranih za 158.302,69 EUR (brez DDV) naročil vodomerov in modulov ter pripadajočega materiala.

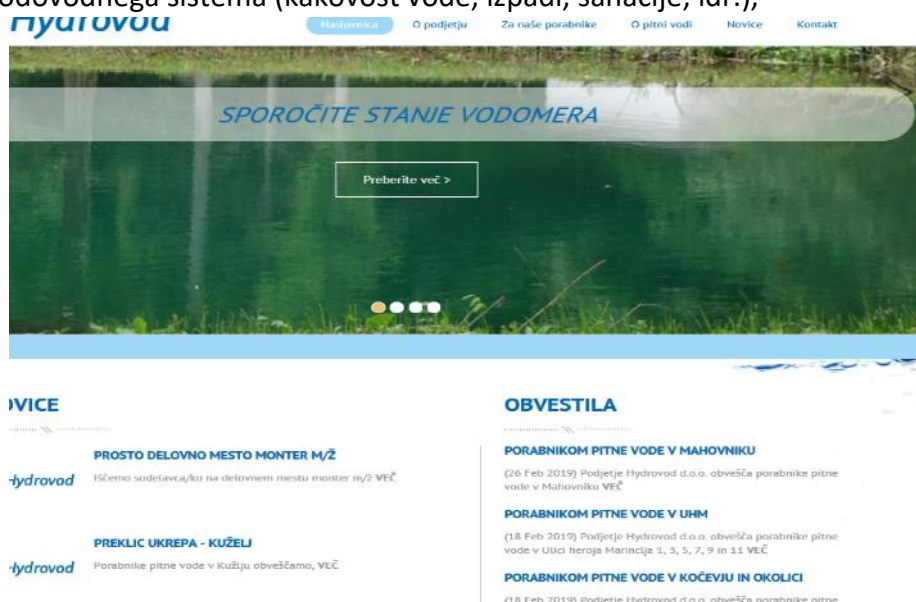
Na osnovi izvedenih postopkov oddaje javnih naročil iz leta 2016 in 2017 oz. sklenjenih okvirnih sporazumov smo tekom leta naročali še dva pomembna predmeta; električno energijo in storitve tiskanja, kuvertiranja ter pošiljanja tiskovin. Električno energijo smo kupovali po cenah, ki so bile enake kot že leta 2017, dosežene v skupnem javnem naročilu 12 komunalnih podjetij, oddanem v letu 2016, za leti 2017 in 2018.

Preostala naročila tekom leta 2018 so bila tako imenovana evidenčna naročila, za katera ni potrebno izvajati javnih objav in smo jih oddajali po določbah Navodila za oddajo evidenčnih naročil. Ob spoštovanju načel učinkovitosti, gospodarnosti in uspešnosti smo pred oddajo tovrstnih naročil zasledovali cilj, da je bilo posamezno naročilo oddano najprimernejšemu ponudniku. Postopke oddaje evidenčnih naročil smo tako pričenjali s temeljitimi analizami trga, preverjanjem cen pri potencialnih ponudnikih in nenazadnje tudi s presojo, ali lahko določeno storitev ali gradnjo s svojimi kapacitetami izvedemo gospodarnejše. Evidenčna naročila smo oddajali bodisi s sklenitvijo pogodbe ali izdajo naročilnice. Zanje smo dolžni voditi evidenco in poročati na portalu javnih naročil po njihovih ocenjenih vrednostih. Za leto 2018 smo tako lahko poročali o skupno oddanih 463 naročilih v skupni vrednosti 608.449,46 EUR brez DDV.

6.5 SODELOVANJE Z JAVNOSTJO

Sodelovanje z javnostjo je pomemben del delovanja upravljavca vodovodnih sistemov v lokalnem okolju. Pri svojem delu evidentiramo komunikacijo z javnostjo na naslednjih sklopih:

- odčitavanje, obračun in plačevanje porabljene pitne vode,
- sistem javljanja napak na vodovodnem sistemu,
- upravljanje z vodovodnim sistemom in izdajanje pogojev ter soglasij za priključitev,
- drugo komuniciranje v zvezi z razvojem vodovodnih sistemov in varstvo vodnih virov,
- reševanje pritožb porabnikov,
- sporočanje stanja vodovodnega sistema (kakovost vode, izpadi, sanacije, idr.),
- preko spletne strani podjetja www.hydrovod.si, preko katere naše porabnike redno obveščamo o dogodkih v zvezi z dobavo pitne vode.

Sodelovanje javnosti pri upravljanju z vodovodnimi sistemi je zelo pomembno, saj je prav javnost tista, ki lahko najbolj razpršeno in učinkovito bdi nad stanjem vodovodnega sistema, javlja napake in pripombe, ki se nanašajo na varno in učinkovito delovanje vodovodnega sistema in zaščito vodnih virov. Upoštevajoč to dejstvo želimo svoje delo čim bolj približati našim porabnikom. Zato so le-ti o vseh pomembnih zadevah in zanimivih informacijah redno obveščeni. Pri tem največkrat uporabljamo lokalno radijsko postajo, kamor posredujemo različna obvestila, občasno pa tudi polurne oddaje, ki gredo v živo, z možnostjo

zastavljanja vprašanj poslušalcev. Poleg tega načina informiranja posredujemo informacije tudi v občinskih glasilih ali v drugih tiskanih medijih. Vsa obvestila redno objavljamo tudi na naši spletni strani. V izjemnih primerih, ko gre za manjši vodovodni sistem, posredujemo pomembno informacijo na oglasne deske naselij ali pa neposredno na naslove vseh porabnikov. Stranke smo obveščali o aktualnih dogajanjih na področju vodooskrbe, o kvaliteti pitne vode, načinih obveščanja, ipd. S strani porabnikov smo prejeli precej pozitivnih odzivov, zato bomo s takim načinom obveščanja nadaljevali tudi v bodoče, ker se zavedamo, da medsebojne komunikacije ni nikoli preveč.

Ob izvedbi vzdrževalnih del, odpravi okvar ali v primeru pomanjkanja vode v sušnih obdobjih, informacije najpogosteje posredujemo prek lokalne radijske postaje, in sicer večkrat na dan, pa tudi z objavo obvestil na spletni strani.

Če je bilo potrebno podati neposredno pojasnilo ali opraviti usklajevanje glede določenih vprašanj, ki so se nanašala na konkretno naselje, krajevno skupnost ali vodovodni sistem, smo organizirali sestanke ter se odzvali na vabila, ki so prihajala na naš naslov.

6.6 RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST

6.6.1 Oskrba s pitno vodo

V dosedanjem delu poročila smo že nakazali osnovne težave, s katerimi se soočamo pri našem delu. Naj jih še enkrat omenimo:

- dotrajanost vodovodnih sistemov,
- velike vodne izgube na vodovodnih sistemih,
- cevovodi neprimernih dimenzij (poddimenzionirani ali predimenzionirani cevovodi),
- veliko zmanjšanje izdatnosti določenih zajetij v sušnih obdobjih,
- nedefinirani rezervni vodni viri,
- zajetja z onesnaženo vodo zaradi neustreznega odvajanja odpadnih voda,
- visoka ranljivost vodnih virov na kraškem območju,
- klimatske spremembe in spremembe vodnih režimov,
- neustrezne bilance vodnih količin vodnih virov (dolgoročno zmanjševanje izdatnosti posameznega zajetja), itd.

Iz naštetih težav izhajajo tudi ukrepi, ki jih že izvajamo vsako leto, enako pa bo tudi v prihodnosti. Prizadevali si bomo za:

- pravočasno obnovo dotrajane vodovodne infrastrukture,
- zmanjševanje vodnih izgub,
- zagotavljanje rezervnih vodnih virov,
- iskanje dodatnih vodnih virov, ki imajo stabilno izdatnost ter vodo, ki ne zahteva posebne dodatne priprave,

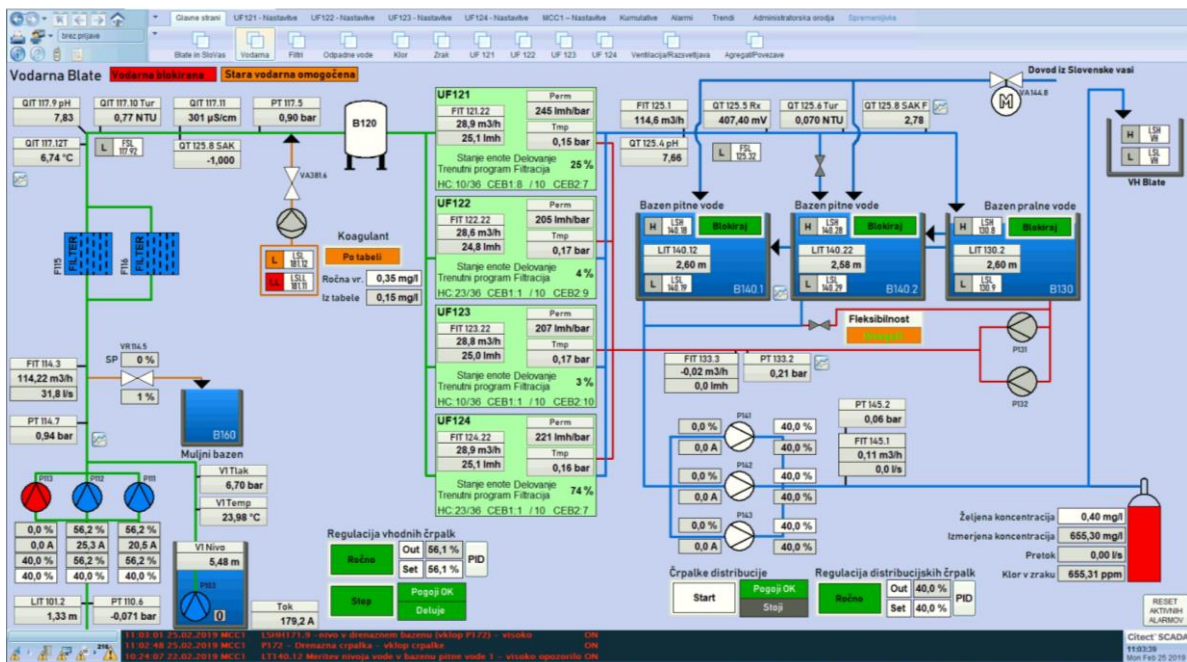
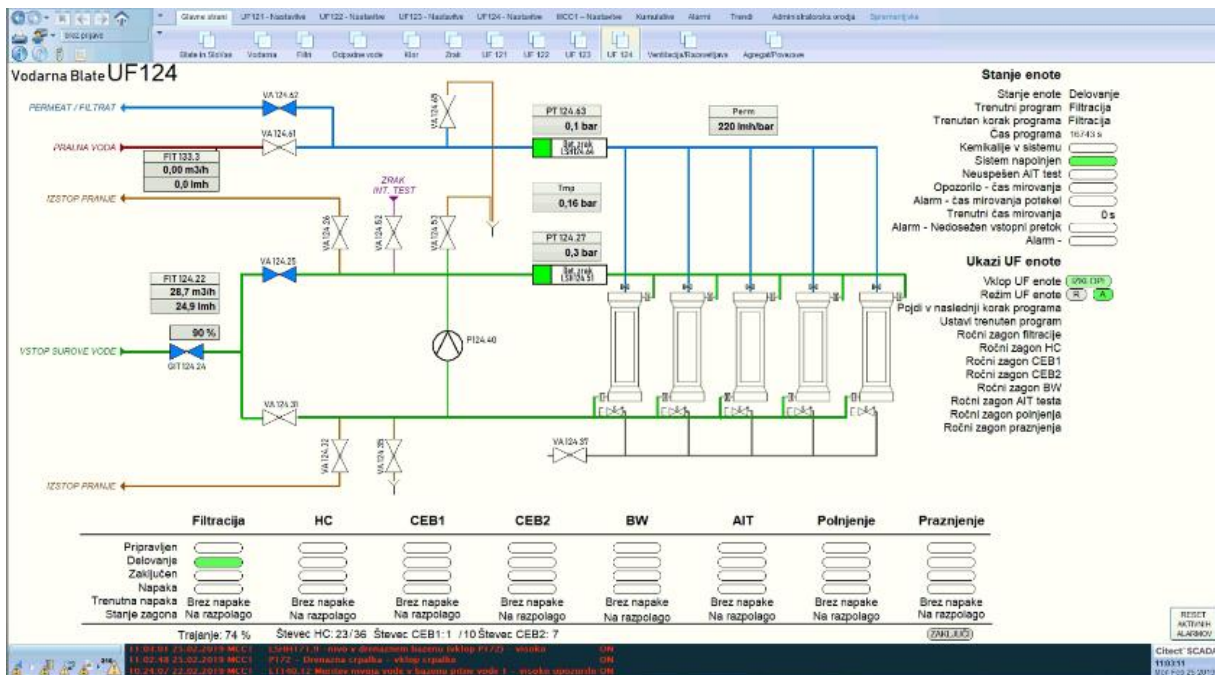
- dograditev obstoječih vodarn s sistemi za pripravo vode,
- dograditev sistema daljinskega spremljanja delovanja vodovodne infrastrukture,
- hidravlične izboljšave omrežja,
- dokončanje projekta daljinskega odčitavanja vodomeroev,
- izdelavo dobrega operativnega katastra vodovodne infrastrukture
- vključitev novih čistilnih naprav v obratovanje in, v času poskusnega obratovanja, izobrazbo kadra za njihovo spremljanje in upravljanje.

Prikazani cilji so jasni in zelo razumljivi, niso pa enostavno dosegljivi. Povezani so s stalnimi aktivnostmi, ker je oskrba s pitno vodo takšna dejavnost, ki zahteva stalno pozornost in stalno prisotnost. Celoten proces oskrbe s pitno vodo se dogaja v naravi, stanje v naravi pa se nenehno spreminja. Temu se je potrebno sprti prilagajati, vedno je mogoče še kaj dograditi in izboljšati. Govorimo o nikoli dokončanem procesu.

6.6.2 Predvidene novosti v poslovanju in organizaciji družbe

V podjetju poskušamo vsako leto doseči napredek pri organizaciji, delovanju in poslovanju podjetja. Tako tudi za leto 2019 načrtujemo organizacijske in tehnološke spremembe v sami organizaciji podjetja, delovnih postopkih in pri zagotavljanju ustreznih pogojev dela za zaposlene.

Razvoj telemetrije je naša stalna naloga, saj razvoj telemetrije oziroma daljinskega upravljanja in spremljanja delovanja vodovodnih sistemov in objektov bistveno pripomore k varni vodopreskrbi in tudi zniževanju stroškov. Vsako leto poskrbimo za prenos določenih novih podatkov v center na sedežu podjetja, kar nam v veliki meri olajša spremljanje zelo razvejanega vodovodnega sistema. Prioriteta leta 2018, kot tudi tekočega leta, je prenos podatkov iz novih čistilnih naprav na našo telemetrijo.

Telemetrija čistilne naprave - izsek

V podjetju se nenehno trudimo posodabljati in modernizirati tudi same procese v podjetju. Zadnje čase se v naši državi veliko pogovarjamo o digitalizaciji in prednostih, ki jih ta prinaša. Za nas ta proces ni nič novega, ker se z digitalizacijo ukvarjamo kar nekaj časa. Pred leti smo uvedli elektronsko potrjevanje prejetih računov, nekaj kasneje smo pričeli z elektronskim potrjevanjem izdanih računov, strankam nudimo možnost plačevanja preko mobilnega telefona. Hkrati želimo tudi na drugih področjih postopke modernizirati in storiti še kakšen korak naprej k »brezpapirnemu« poslovanju. Gre za zelo obsežen in zahteven projekt, povezan s spremembo organizacije dela in toka dokumentov.

Enako kot v preteklih letih si bomo še naprej prizadevali izboljševati svoj operativni kataster vodovodne infrastrukture. V kataster postopoma dodajamo tudi podatke o potekih hišnih priključkov, najprej tiste, ki smo že obnovili in tiste, ki jih še bomo.

Nadaljevati želimo z vgradnjo daljinskih vodomero, trenutno imamo z daljinskimi moduli opremljenih cca 5.250 odjemnih mest. V letu 2019 izvajamo vse redne menjave vodomero z vgrajenim daljinskim modulom. Upamo, da bo sredstev dovolj, da bomo vse menjave v tem letu izvedli z vodomero z možnostjo daljinskega odčitavanja.

7 RAČUNOVODSKI IZKAZI

7.1 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

Postavka		tekoče leto	predhodno leto	indeks
A.	ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	3.027.623,16	2.879.652,16	105,14
	- čisti prihodki, pridobljeni z opravljanjem gospod. javnih služb	2.243.024,68	2.199.515,27	101,98
	- čisti prihodki od drugih dejavnosti	784.598,48	680.136,89	115,36
B.	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
b	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
Č.	USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN LASTNE STORITVE	0,00	0,00	/
D.	SUBVENCije, DOTACIJE POVEZANE S POSLOVNIMI UČINKI	83.647,30	113.504,81	73,69
E.	DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	1.967,21	8.281,36	23,75
F.	KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA (A+B+B+Č+D)	3.113.237,67	3.001.438,33	103,72
G.	POSLOVNI ODHODKI (I+II+III+IV)	3.118.272,97	2.939.543,94	106,08
I.	Stroški blaga, materiala in storitev	1.870.445,75	1.689.923,26	110,68
1.	NV prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	795.598,04	705.508,82	112,77
	- stroški materiala	628.218,64	551.657,22	113,88
	- stroški energije	154.156,10	144.531,29	106,66
	- drugi stroški materiala	13.223,30	9.320,31	141,88
2.	Stroški storitev	1.074.847,71	984.414,44	109,19
	- transportne storitve	72.836,26	66.575,12	109,40
	- najemnine	454.810,02	455.759,59	99,79
	- povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	3.278,99	1.581,11	207,39
	- drugi stroški storitev	543.922,44	460.498,62	118,12
II.	Stroški dela	976.427,22	961.865,39	101,51
1.	Stroški plač	731.898,34	715.212,62	102,33
2.	Stroški pokojninskih zavarovanj	85.640,94	82.275,22	104,09
3.	Drugi stroški socialnih zavarovanj	53.203,88	52.008,25	102,30
4.	Drugi stroški dela	105.684,06	112.369,30	94,05
III.	Odpisi vrednosti	91.946,66	113.409,44	81,07
1.	Amortizacija	80.849,00	94.424,93	85,62
2.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	0,00	0,00	/
3.	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	11.097,66	18.984,51	58,46
IV.	Drugi poslovni odhodki	179.453,34	174.345,85	102,93
H.	DOBIČEK IZ POSLOVANJA (F-G)	0,00	61.894,39	0,00
I.	IZGUBA IZ POSLOVANJA (G-F)	5.035,30	0,00	/
J.	FINANČNI PRIHODKI (I+II+III)	545,69	6.406,73	8,52
I.	Finančni prihodki iz deležev	0,00	0,00	/
II.	Finančni prihodki iz danih posojil	0,00	0,00	/
II.	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	545,69	6.406,73	8,52
K.	FINANČNI ODHODKI (I+II+III)	1.267,75	1.385,79	91,48
I.	Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb	0,00	0,00	/
II.	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	1.266,16	1.319,06	95,99
III.	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	1,59	66,73	2,38
L.	DRUGI PRIHODKI	11.352,95	7.936,76	143,04
M.	DRUGI ODHODKI	110,87	2.159,11	5,13
N.	CELOTNI DOBIČEK (H-I+J-K+L-M)	5.484,72	72.692,98	7,55

O.	CELOTNA IZGUBA (-H+I-J+K-L+M)	0,00	0,00	/
P.	DAVEK IZ DOBIČKA	0,00	16.334,16	0,00
R.	ODLOŽENI DAVKI	0,00	0,00	/
S.	ČISTI DOBIČEK OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (N-P-R)	5.484,72	56.358,82	9,73
Š.	ČISTA IZGUBA OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (O+P+R)	0,00	0,00	/

7.2 BILANCA STANJA

	Postavka	Tekoče leto	Predhodno leto	Indeks
	SREDSTVA:	2.038.686,28	1.979.031,76	103,01
A	DOLGOROČNA SREDSTVA	863.751,94	852.597,52	101,31
<i>I.</i>	<i>Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR</i>	926,52	2.697,75	34,34
1.	Neopredmetena sredstva	926,52	2.697,75	34,34
<i>a.</i>	<i>Dolgoročne premoženjske pravice</i>	926,52	2.697,75	34,34
2.	Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	0,00	0,00	/
<i>II.</i>	<i>Opredmetena osnovna sredstva</i>	862.825,42	840.378,75	102,67
1.	Zemljišča	55.015,03	58.585,51	93,91
2.	Zgradbe	552.737,62	564.155,87	97,98
3.	Proizvajalne naprave in stroji	238.807,26	201.835,19	118,32
4.	Druge naprave in oprema	5.383,26	4.919,93	109,42
5.	Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo	10.882,25	10.882,25	100,00
6.	Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Naložbene nepremičnine</i>	0,00	0,00	/
<i>IV.</i>	<i>Dolgoročne finančne naložbe</i>	0,00	9.521,02	0,00
1.	Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Dolgoročna posojila	0,00	9.521,02	0,00
<i>V.</i>	<i>Dolgoročne poslovne terjatve</i>	0,00	0,00	/
<i>VI.</i>	<i>Odložene terjatve za davek</i>	0,00	0,00	/
B.	KRATKOROČNA SREDSTVA	1.172.903,38	1.124.494,25	104,30
<i>I.</i>	<i>Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo</i>	0,00	0,00	/
<i>II.</i>	<i>Zaloge</i>	138.136,55	124.087,36	111,32
1.	Material	138.136,55	124.087,36	111,32
2.	Proizvodi	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Kratkoročne finančne naložbe</i>	0,00	0,00	/
1.	Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Kratkoročna posojila	0,00	0,00	/
<i>IV.</i>	<i>Kratkoročne poslovne terjatve</i>	549.819,60	486.619,47	112,99
1.	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	473.855,82	444.794,85	106,53
2.	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	75.963,78	41.824,62	181,62
<i>V.</i>	<i>Denarna sredstva</i>	484.947,23	513.787,42	94,39
C.	KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	2.030,96	1.939,99	104,69
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	12.341.184,72	12.380.572,64	99,68
	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV:	2.038.686,28	1.979.031,76	103,01
A.	KAPITAL	1.583.209,89	1.575.000,47	100,52
<i>I.</i>	<i>Vpoklicani kapital</i>	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00
1.	Osnovni kapital	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00
2.	Nevpoklicani kapital	0,00	0,00	/

II.	Kapitalske rezerve	0,00	0,00	/
III.	Rezerve iz dobička	234.815,73	178.456,91	131,58
1.	Zakonske rezerve	178.456,91	178.456,91	100,00
2.	Rezerve za lastne deleže	0,00	0,00	/
3.	Lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)	0,00	0,00	/
4.	Druge rezerve iz dobička	56.358,82	0,00	/
IV.	Revalorizacijske rezerve	0,00	0,00	/
V.	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	-7.090,56	-9.815,26	72,24
VI.	Preneseni čisti poslovni izid	0,00	0,00	/
VII.	Čisti poslovni izid poslovnega leta	5.484,72	56.358,82	9,73
B.	REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR	128.987,43	125.624,32	102,68
1.	Rezervacije	128.987,43	125.624,32	102,68
2.	Dolgoročne pasivne časovne razmejitev	0,00	0,00	/
C.	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	12.635,87	12.635,87	100,00
I.	Dolgoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	/
II.	Dolgoročne poslovne obveznosti - druge	12.635,87	12.635,87	100,00
III.	Odložene obveznosti za davek	0,00	0,00	/
Č.	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	312.503,09	263.645,83	118,53
I.	Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	0,00	0,00	/
II.	Kratkoročne finančne obveznosti	4.006,50	6.709,87	59,71
III.	Kratkoročne poslovne obveznosti	308.496,59	256.935,96	120,07
a.	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	224.280,94	160.325,28	139,89
b.	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	84.215,65	96.610,68	87,17
D.	KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.350,00	2.125,27	63,52
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	12.341.184,72	12.380.572,64	99,68

7.3 RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

7.3.1 Izkaz poslovnega izida

Ad A) Čisti prihodki od prodaje (3.028 tisoč €)

Čisti prihodki od prodaje so evidentirani na analitičnih kontih skupine 760 in so vodeni za vsako dejavnost posebej. Pri opravljanju osnovne dejavnosti smo evidentirali naslednje čiste prihodke:

- Prihodki od prodaje – gospodarska javna služba 2.243 tisoč €
- Prihodki od prodaje – dopolnilne dejavnosti 785 tisoč €

Ad D) Subvencije, dotacije povezane s poslovnimi učinki (84 tisoč €)

V tej postavki so zajeti prihodki od subvencioniranja storitev gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo, na podlagi sprejetih sklepov občin ustanoviteljic.

Ad G.I) Stroški blaga, materiala in storitev (1.870 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški porabljenega materiala in opravljenih storitev. Pomembnejše skupine stroškov materiala so:

- Stroški materiala 523 tisoč €
- Stroški energije 154 tisoč €
- Nadomestni deli in material za vzdrževanje 83 tisoč €
- Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature 13 tisoč €

Zaloge materiala vodimo po sistemu zadnjih cen, poraba pa se prav tako obračunava po zadnjih cenah.

Pomembnejše skupine stroškov storitev:

- Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem 229 tisoč €
- Stroški transportnih storitev 72 tisoč €
- Stroški analiz pitne vode 34 tisoč €
- Stroški zavarovalnih premij 26 tisoč €
- Stroški plačilnega prometa in bančnih storitev 7 tisoč €

Stroški storitev so v poslovnih knjigah izkazani na podlagi prejetih in potrjenih računov oz. pogodb. Kot stroški storitev se izkazujejo le vrednosti tistih storitev, ki so jih za družbo opravili drugi. Vrednost storitev, ki jih podjetje opravi samo, se izkazuje po izvirnih vrstah stroškov. Kot stroške storitev v zvezi z vzdrževanjem, podjetje obravnava stroške, ki nastajajo pri vzdrževanju in obnavljanju lastnih osnovnih sredstev in najete infrastrukture, če pri tej obnovi ne prihaja do pomembnih izboljšav v delovanju teh sredstev oziroma do podaljšanja dobe koristnosti ter pri vzdrževanju infrastrukturnih objektov in naprav.

Ad G.II) Stroški dela (976 tisoč €)

Med stroški dela izkazujemo kosmate zneske plač in nadomestila plač, ki pripadajo zaposlencem in bremenijo družbo, stroške socialnih zavarovanj, druga plačila in povračila zaposlencem ter dajatve, ki bremenijo izplačevalca. Plače in nadomestila ter ostali stroški dela so se izplačevali v skladu z veljavno *panožno kolektivno pogodbo*, ki smo jo v podjetju Hydrovod d.o.o. dolžni spoštovati. V skladu z določbami *Panožne kolektivne pogodbe*, *Podjetniške kolektivne pogodbe* ter *Sistemizacije delovnih mest* je vsako delovno mesto razvrščeno v ustrezni tarifni razred in ovrednoteno s koeficientom, ki odraža razmerje do najenostavnejšega dela. Plača zaposlenega je sestavljena iz osnovne plače, dodatka za minulo delo v višini 0,5 % za vsako dopolnjeno leto delovne dobe, dodatka na stalnost ter dela plače na podlagi delovne uspešnosti. Delavci, ki so razporejeni v dežurne ekipe, prejemajo tudi dodatek za dežurstvo – pripravljenost na domu. Delavcem, ki so pristopili k pokojninskemu načrtu v skladu z določili kolektivne pogodbe, podjetje plačuje dogovorjeni znesek dodatnega pokojninskega zavarovanja (v letu 2018 v skupnem znesku 11 tisoč €).

Ad G.III) Odpisi vrednosti (92 tisoč €)

1.) Amortizacija (81 tisoč €)

Tudi v letu 2018 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Url. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje znašajo:

Amortizacijska skupina	Amortizacijska stopnja v %
Elektro oprema vodovoda (črpalni agregati, elektro razdelilne omare, nizkonapetostni bloki, visokonapetostni bloki, transformatorji, elektro agregati in druga elektro oprema)	10,00
Laboratorijska oprema	15,00
Merilna in regulacijska oprema vodovoda (merilno-regulacijska oprema, oprema za krmiljenje)	15,00
Oprema za vodenje in prenos podatkov (telemetrija)	7,00
Pisarniška oprema	12,00
Računalniška, strojna in programska oprema ter tehnično varovanje	25,00
Upravne stavbe in skladišča	1,67
Vozni park - osebna vozila	12,50
Vozni park - tovorna vozila	14,00
Zunanja ureditev upravnih stavb in skladišč	4,00

2.,3.) Prevrednotovalni poslovni odhodki (11,1 tisoč €)

Prevrednotovalni poslovni odhodki (konti 720,721) zajemajo oblikovanje popravka vrednosti terjatev do kupcev ter prevrednotovalne poslovne odhodke obratnih sredstev. Podjetje oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 1 % od stanja terjatev na 31. 12. obravnavanega leta in ga usklajuje enkrat letno ob koncu poslovnega leta.

Ad IV.) Drugi poslovni odhodki (179 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški vodnih povračil, ki jih plačujemo od načrpane pitne vode ter drugi poslovni odhodki, ki po vsebini ne spadajo v nobeno od prejšnjih postavk.

Ad J.) Finančni prihodki (0,5 tisoč €)

V tej postavki so zajeti finančni prihodki od obresti bančnih depozitov ter drugi finančni prihodki.

Ad L) Drugi prihodki (11,3 tisoč €)

Drugi prihodki zajemajo prejete odškodnine s strani zavarovalnice na podlagi prijavljenih škod ter druge prihodke (opomini, neobičajne postavke,..).

Ad M.) Drugi odhodki (0,1 tisoč €)

Drugi odhodki leta 2018 so izkazani v minimalnem znesku in zajemajo razne neobičajne postavke, ki se ne pojavljajo redno in pogosto.

Podjetje je imelo na dan 31. 12. 2018 35 zaposlenih. Povprečno število zaposlenih v letu 2018 (iz števila opravljenih ur) pa znaša 35,55.

7.3.2 Bilanca stanja

A) Dolgoročna sredstva (864 tisoč €)

Ad I) Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR (0,9 tisoč €)

Neopredmetena sredstva sestavljajo dolgoročne premoženjske pravice (računalniški programi), digitalni kataster, projekti ter neopredmetena sredstva v gradnji oziroma v izdelavi. Vsa sredstva so bila pridobljena z nakupom od drugih pravnih oseb in so ovrednotena z nakupno ceno, povečano za vse stroške, povezane s pridobitvijo teh sredstev. Družba je sredstva razvrstila na neopredmetena sredstva s končnimi dobami koristnosti, ki se amortizirajo, za merjenje po pripoznanju neopredmetenih sredstev pa je izbrala model nabavne vrednosti.

Ad II) Opredmetena osnovna sredstva (863 tisoč €)

Opredmetena osnovna sredstva sestavljajo zemljišča, zgradbe, oprema, stroji, naprave in opredmetena osnovna sredstva v gradnji oziroma izdelavi. Analitične evidence osnovnih sredstev so vzpostavljene ločeno glede na namen uporabe posameznega osnovnega sredstva.

B) Kratkoročna sredstva

Ad II) Zaloge (138 tisoč €)

Zaloge materiala se izkazujejo po zadnjih nabavnih cenah in vključujejo tudi neposredne stroške nabave. Nakupna cena se zmanjša za dobljene popuste. Kot material se šteje tudi drobni inventar z dobo koristnosti do enega leta, pa tudi tisti drobni inventar z dobo koristnosti več kot leto dni, čigar posamična nabavna cena po dobaviteljevem računu ne presega 500 €.

Ad IV) Kratkoročne poslovne terjatve (550 tisoč €)

Kratkoročne terjatve do kupcev vzpostavimo na podlagi izstavljenih računov po opravljenih storitvah oz. dobavljenem materialu. Poslovne terjatve zajemajo:

- Terjatve do kupcev 474 tisoč €
- Druge kratkoročne poslovne terjatve 76 tisoč €

Podjetje svojih terjatev nima posebej zavarovanih. Pri terjatvah do občanov je izterjava zaradi nizkih zneskov in specifičnih primerov (Romi, preselitve, smrti,..) otežena. Poplačilo terjatev skušamo doseči z rednim opominjanjem, izvršbami ter tudi s prekinitvami dobave pitne vode. Kljub vsem ukrepom predstavljajo največji problem pri izterjavi odprtih terjatev Romi, ki so zelo slabi plačniki, pa tudi ukrepi kot so opominjanje, izvršbe, ipd. pri njih nimajo učinka. Podjetje ima oblikovan popravek vrednosti terjatev v višini 4,7 tisoč €.

Kratkoročne poslovne terjatve do drugih zajemajo terjatve za vstopni DDV, terjatve do ZZS, terjatve za obresti, ipd.

Ad V) Denarna sredstva (484 tisoč €)

Denarna sredstva predstavljajo sredstva, ki jih ima podjetje na svojih transakcijskih računih ter sredstva, vezana v kratkoročnih bančnih depozitih.

C) KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (2 tisoč €)

Gre za kratkoročno odložene stroške, ki ob svojem nastanku še ne bremenijo dejavnosti in v tekočem letu ne vplivajo na poslovni izid (stroški bodo vračunani v naslednjem letu) ter za kratkoročne nezaračunane prihodke. Kratkoročno nezaračunani prihodki so zneski, ki jih v poslovnem letu utemeljeno upoštevamo kot prihodke, za katere pa še ni bilo prejeto plačilo in jih tudi še ni bilo mogoče zaračunati.

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A) KAPITAL (1.575 tisoč €)

Ad I.1) Osnovni kapital (1.350 tisoč €)

Podjetje je v 100 % lasti občin Kočevje (60,68 %), Ribnica (24,80 %), Loški Potok (6,23 %), Sodražica (5,85 %) in Kostel (2,44 %). Na osnovi sklepa skupščine podjetja z dne 23.3.2017 se je podjetje v letu 2017 dokapitaliziralo iz sredstev družbe. Osnovni kapital podjetja znaša 1.350.000,00 EUR, v letu 2018 ni bilo sprememb.

Ad A.III) Rezerve iz dobička (235 tisoč €)

Rezerve iz dobička so sestavljene iz zakonskih rezerv in drugih rezerv iz dobička. Na 31.12.2018 zakonske rezerve znašajo 178.456,91 €, druge rezerve iz dobička pa 56.358,82 €. Zakonske rezerve se lahko porabljajo zgolj za povečanje osnovnega kapitala oz. kritje izgube.

Ad A.VI) Čisti poslovni izid poslovnega leta (5 tisoč €)

Čisti poslovni izid poslovnega leta je enak 5.484,72 €. Bilančni dobiček poslovnega leta pa znaša:

čisti poslovni izid poslovnega leta	5.484,72
+ preneseni čisti dobiček	0,00
- prenesena čista izguba	0,00
+ zmanjšanje rezerv iz dobička	0,00
- povečanje zakonskih rezerv po sklepu uprave	0,00
BILANČNI DOBIČEK	5.484,72

Ad B/1) Rezervacije (129 tisoč €)

Skladno s SRS 10 podjetje oblikuje rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine, ki jih bo v prihodnosti (ob upokojitvi oziroma dopoljnjeni delovni dobi v podjetju) izplačalo svojim zaposlencem. Izračune vsako leto opravi pooblašeni aktuar.

Ad Č/III) Kratkoročne poslovne obveznosti (308 tisoč €)

V tej postavki so zajete kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v višini 224 tisoč € ter druge kratkoročne finančne in poslovne obveznosti v višini 84 tisoč €. Kratkoročni dolgovi so v knjigah izkazani z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku. Podjetje plačuje obveznosti v roku.

Večji dobavitelji v letu 2018:

CMC Group d.o.o., Enerkon d.o.o., Energija plus d.o.o., Zagožen d.o.o., Eko Lux d.o.o.

Ad D) Kratkoročne pasivne časovne razmejitve (1,3 tisoč €)

Kratkoročne pasivne časovne razmejitve so kratkoročno odloženi prihodki in kratkoročno vnaprej vračunani stroški oziroma kratkoročno vnaprej vračunani odhodki.

Zunajbilančna evidenca (12,3 mio €)

V zunajbilančni evidenci podjetje izkazuje prejete in dane instrumente finančnih zavarovanj ter vodovodno infrastrukturo občin, ki jo imamo v najemu.

7.3.3 Druga razkritja

1. Podjetje nima zaloge proizvodov.
2. Podjetje vsako leto preveri obračanje, uporabnost in unovčljivost zalog materiala. V poslovnem letu 2017 je podjetje odpisalo material v višini 1.905,13 €, v letu 2018 pa je odpisalo material v višini 383,03 €.
3. Podjetje nima deležev v kapitalu drugih družb.
4. Podjetje ni družbenik v drugih družbah.
5. Podjetje nima lastnih deležev.

7.4 VLAGANJA V INFRASTRUKTURO

V letu 2018 je bilo po naših podatkih skupaj investirano v infrastrukturo 335.257,46 €, kar je nekaj manj kot v preteklem letu. Podroben pregled vlaganj v infrastrukturo je prikazan v prilogah k poročilu.

7.5 RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV

Skupščina podjetja Hydrovod d.o.o. je dne 15. 12. 2014 sprejela Sodila za razporejanje splošnih in skupnih stroškov in prihodkov, ki so usklajena z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2014, 109/2012)*.

Osnovna določila sprejetih sodil:

Zaradi večje transparentnosti poslovanja in tudi zakonskih zahtev se poslovanje podjetja spremlja na več nivojih. Podjetje za vsako dejavnost oblikuje svoje stroškovno mesto, ki se deli še na podrejena stroškovna mesta:

1. Temeljna stroškovna mesta:

- **Javna gospodarska služba** - oskrba s pitno vodo, ki se deli na:
 - *Pripravo in distribucijo pitne vode ter vzdrževanje javne infrastrukture*. Le-ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo. Izjema od tega pravila je t. i. infrastruktura v mešani lasti*.
 - *Omrežnino (vzdrževanje hišnih priključkov)*. Le ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo.

* *infrastruktura v mešani lasti* – v tem primeru se vsi stroški in odhodki na občine delijo v skladu z deležem lastništva oz. na podlagi dogovora med občinami solastnicami infrastrukture.

– **Dopolnilne dejavnosti**

2. Skupna stroškovna mesta:

- **Skupno stroškovno mesto za vse dejavnosti** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo na obe dejavnosti.
- **Skupno stroškovno mesto za dejavnost javne gospodarske službe** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo le na osnovno dejavnost (javno službo), se pa nanašajo na več občin.

Na temeljna stroškovna mesta se v prvi fazi že med letom knjižijo vsi neposredni stroški, odhodki in prihodki. To so tisti prihodki, odhodki oz. stroški, kjer lahko na podlagi knjigovodskih listin ugotovimo, na katero dejavnost in/oz. občino spadajo.

Veliko poslovnih dogodkov je take narave, da jih ni mogoče sproti ali vsakega posebej razporejati in knjižiti na posamezno občino oz. dejavnost. Vsi stroški, odhodki oz. prihodki (posredni stroški oz. prihodki), ki se jih ne more evidentirati neposredno iz knjigovodskih listin na temeljna stroškovna mesta, se med letom knjižijo na skupna stroškovna mesta. V drugi fazi (konec leta) pa se, na podlagi sprejetih sodil, prenašajo na temeljna stroškovna mesta. Podjetje lahko za namene natančnejšega spremljanja vsako temeljno oz. skupno stroškovno mesto razdeli na več podrejenih stroškovnih mest.

Sodila za delitev skupnih stroškov, odhodkov in prihodkov

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov ter tudi odhodkov in prihodkov na posamezne dejavnosti je:

delež proizvodjalnih stroškov posamezne dejavnosti

v vseh dejavnostih, ki jih izvaja podjetje.

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov, odhodkov in prihodkov, ki odpadejo na javno službo med posamezne občine je:

delež proizvodjalnih stroškov posamezne občine

v skupnih proizvodjalnih stroških javne gospodarske službe vseh.

Za izračun obeh sodil se uporabljajo podatki tekočega leta. Pri izračunu proizvodjalnih stroškov lahko podjetje izloči večje storitve, ki jih le posreduje.

V skladu z navedenimi sodili smo za obravnavano leto izračunali naslednja sodila:

Naziv sodila	Osnovna dejavnost	Dopolnilne dejavnosti	Občina				
			Kočevje	Loški Potok	Ribnica	Kostel	Sodražica
Splošno sodilo	66,89	34,11	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
Sodilo občin	XXXXX	XXXXX	57,48	6,51	25,84	4,26	5,91

8 PREDLOG SKLEPA

Uprava podjetja predlaga, da skupščina sprejme naslednji sklep:

Na podlagi 17. člena Družbene pogodbe, sprejema skupščina družbe naslednji

S K L E P

1. Sprejme se Letno poročilo podjetja Hydrovod d.o.o., družbe za komunalno dejavnost, za leto 2018 v predloženem besedilu.
2. Bilančni dobiček iz poslovnega leta 2018 v višini 5.484,72 € se razporedi v druge rezerve iz dobička.
3. Direktorju podjetja se podeli razrešnica za leto 2018.

Predsednik skupščine podjetja Hydrovod d.o.o.

Kočevje, dne _____

Številka: _____

9 SEZNAM TABEL, GRAFIKONOV, PRILOG

Seznam grafikonov:

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah	72
Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih	73
Graf 3: Stroški električne energije	74
Graf 4: Delež električne energije v prihodkih od vodarine.....	74
Graf 5: Najemnina po letih	75
Graf 6: Najemnina po letih in občinah	76
Graf 7: Delež najemnine v prihodkih od omrežnine	76
Graf 8: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom.....	78
Graf 9: Struktura bolezni	78
Graf 10: Prodaja vode po letih	80
Graf 11: Prodaja pitne vode po mesecih	81
Graf 12: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih.....	81
Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah	82
Graf 14: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih.....	83
Graf 15: Odjemna mesta po občinah	84
Graf 16: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih	85
Graf 17: Odjemna mesta število po letih	86
Graf 18: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah	87
Graf 19: Primerjava cen vode s sosednjimi občinami (1. 1. 2019)	89
Graf 20: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo	94

Seznam tabel:

Tabela 1: Prihodki in stroški najema nekaterih manjših vodovodnih sistemov	21
Tabela 2: Poslovanje vodovodnega sistema Smuka – Stari Log	21
Tabela 3: Prikaz opravljenih del iz naslova vzdrževanje hišnih priključkov	47
Tabela 4: Finančni rezultat po dejavnostih	70
Tabela 5: Osnovna dejavnost – PI po občinah	71
Tabela 6: Kazalniki	79
Tabela 7: Največji porabniki vode	83
Tabela 8: Poraba pitne vode v m ³ glede na dimenzijo vodomera.....	84
Tabela 9: Število okvar na vodovodnem omrežju	86
Tabela 10: Cene oskrbe s pitno vodo	88
Tabela 11: Primerjava cen vode (1. 1. 2019).....	89
Tabela 12: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih	90

Seznam prilog

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom	113
Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom.....	114
Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom	115
Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2018	116

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom

OBČINA	I-XII 2018					I-XII 2017					Plan 2018	Indeks			
	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj		skupaj	skupaj	drugi	gospodinjstva
	m ³	delež	m ³	delež		m ³	delež	m ³	delež						
KOČEVJE	331.151	32,8	679.278	67,2	1.010.429	346.344	33,3	692.207	66,7	1.038.551	1.008.845	97,29	100,16	95,61	98,13
KOSTEL	6.108	19,0	26.051	81,0	32.159	5.827	19,6	23.832	80,4	29.659	30.345	108,43	105,98	104,81	109,31
SODRAŽICA	14.204	20,3	55.759	79,7	69.963	11.193	16,1	58.500	83,9	69.693	70.985	100,39	98,56	126,90	95,31
RIBNICA	121.238	26,1	343.491	73,9	464.729	117.608	25,6	340.911	74,4	458.518	454.356	101,35	102,28	103,09	100,76
LOŠKI POTOK	13.836	20,0	55.277	80,0	69.113	10.693	15,7	57.570	84,3	68.264	67.023	101,24	103,12	129,39	96,02
SKUPAJ	486.537	29,6	1.159.856	70,4	1.646.393	491.665	29,5	1.173.020	70,5	1.664.685	1.631.553	98,90	100,91	98,96	98,88

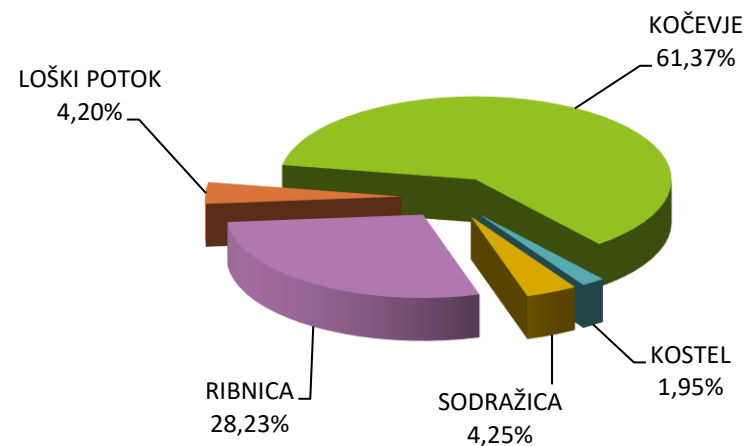
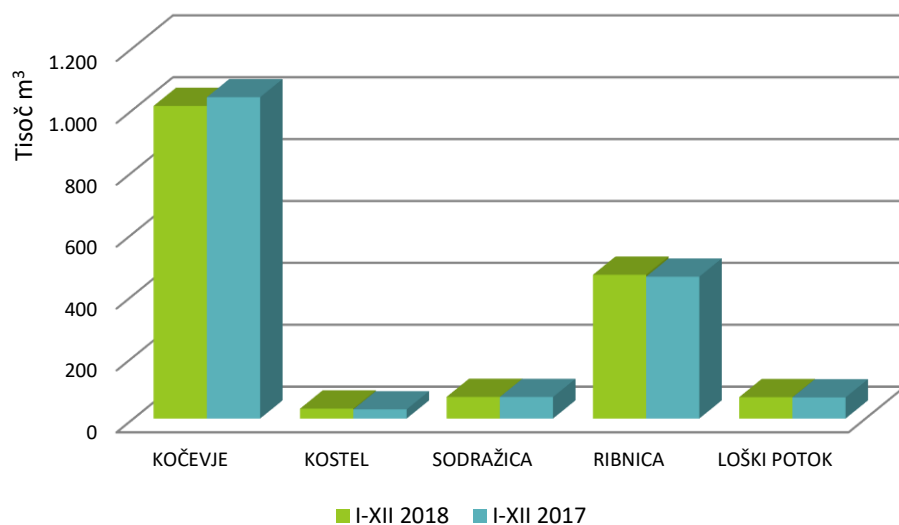

Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA PRIHODKA			PRIHODKI						INDEKS			DELEŽ		
			I-XII 2018			I-XII 2017			PLAN	I-XII 2018 /	I-XII 2018 /	2018	2017	PLAN
			OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	2018	I-XII 2017	PLAN			
POSLOVNI PRIHODKI	KOČEVJE	VODARINA	689.695,29	/	689.695,29	695.993,78	/	695.993,78	682.202,18	99,10	101,10	22,07	23,08	24,24
		OMREŽNINA	652.778,79	/	652.778,79	651.060,13	/	651.060,13	649.525,68	100,26	100,50	20,89	21,59	23,08
		SKUPAJ	1.342.474,08	0,00	1.342.474,08	1.347.053,91	0,00	1.347.053,91	1.331.727,86	99,66	100,81	42,96	44,67	47,32
	RIBNICA	VODARINA	312.197,81	/	312.197,81	302.794,22	/	302.794,22	300.011,20	103,11	104,06	9,99	10,04	10,66
		OMREŽNINA	292.521,55	/	292.521,55	290.277,36	/	290.277,36	287.980,73	100,77	101,58	9,36	9,63	10,23
		SKUPAJ	604.719,36	0,00	604.719,36	593.071,58	0,00	593.071,58	587.991,93	101,96	102,84	19,35	19,67	20,89
	LOŠKI POTOK	VODARINA	84.779,94	/	84.779,94	83.696,40	/	83.696,40	82.216,82	101,29	103,12	2,71	2,78	2,92
		OMREŽNINA	76.256,92	/	76.256,92	74.904,48	/	74.904,48	74.857,20	101,81	101,87	2,44	2,48	2,66
		SKUPAJ	161.036,86	0,00	161.036,86	158.600,88	0,00	158.600,88	157.074,02	101,54	102,52	5,15	5,26	5,58
	SODRAŽICA	VODARINA	60.664,83	/	60.664,83	60.452,23	/	60.452,23	61.550,83	100,35	98,56	1,94	2,00	2,19
		OMREŽNINA	60.602,41	/	60.602,41	60.501,30	/	60.501,30	60.007,65	100,17	100,99	1,94	2,01	2,13
		SKUPAJ	121.267,24	0,00	121.267,24	120.953,53	0,00	120.953,53	121.558,48	100,26	99,76	3,88	4,01	4,32
	KOSTEL	VODARINA	51.522,74	/	51.522,74	47.589,53	/	47.589,53	48.633,27	108,26	105,94	1,65	1,58	1,73
		OMREŽNINA	45.651,70	/	45.651,70	45.750,65	/	45.750,65	45.165,38	99,78	101,08	1,46	1,52	1,60
		SKUPAJ	97.174,44	0,00	97.174,44	93.340,18	0,00	93.340,18	93.798,65	104,11	103,60	3,11	3,10	3,33
PRIHODKI OD STORITEV		/	784.598,48	784.598,48	0,00	680.136,89	680.136,89	495.000,00	115,36	158,50	25,11	22,55	17,59	
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI		1.296,14	671,07	1.967,21	5.776,92	2.504,44	8.281,36	9.000,00	23,75	21,86	0,06	0,27	0,32	
SKUPAJ POSLOVNI PRIHODKI			2.327.968,12	785.269,55	3.113.237,67	2.318.797,00	682.641,33	3.001.438,33	2.796.150,94	103,72	111,34	99,62	99,52	99,36
FINANČNI PRIHODKI			490,24	55,45	545,69	5.444,97	961,76	6.406,73	8,52	6,82	0,02	0,21	0,28	
DRUGI PRIHODKI			8.130,42	3.222,53	11.352,95	7.557,28	379,48	7.936,76	143,04	113,53	0,36	0,26	0,36	
SKUPAJ PRIHODKI			2.336.588,78	788.547,53	3.125.136,31	2.331.799,25	683.982,57	3.015.781,82	2.814.150,94	103,63	111,05	100,00	100,00	100,00
DELEŽ			74,77	25,23	100,00	77,32	22,68	100,00	/	/	/	/	/	

Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA STROŠKA / ODHODKA	ODHODKI						Plan	INDEKS		DELEŽ		
	I-XII 2018			I-XIII 2017				I-XII 2018/ I-XIII 2017	I-XII 2018/ PLAN	2018	2017	PLAN
	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ						
STROŠKI MATERIALA	486.978,70	308.619,34	795.598,04	470.007,83	235.500,99	705.508,82	660.457,88	112,77	120,46	25,50	23,97	23,72
- stroški materiala	347.029,52	294.412,42	641.441,94	338.304,50	222.673,03	560.977,53	518.126,97	114,34	123,80	20,56	19,06	18,61
- stroški energije	139.949,18	14.206,92	154.156,10	131.703,33	12.827,96	144.531,29	142.330,91	106,66	108,31	4,94	4,91	5,11
STROŠKI STORITEV	839.462,37	235.385,34	1.074.847,71	790.962,47	193.451,97	984.414,44	851.879,00	109,19	126,17	34,45	33,45	30,60
- transportne storitve	66.290,58	6.545,68	72.836,26	61.821,70	4.753,42	66.575,12	64.000,00	109,40	113,81	2,33	2,26	2,30
- storitve v zvezi z vzdrževanjem OS	215.973,81	12.825,18	228.798,99	173.526,96	11.083,87	184.610,83	175.000,00	123,94	130,74	7,33	6,27	6,29
- najemnine	454.056,91	753,11	454.810,02	455.094,08	665,51	455.759,59	464.815,08	99,79	97,85	14,58	15,49	16,69
- nadomestila zaposlencem	2.160,43	1.118,56	3.278,99	1.102,95	478,16	1.581,11	2.000,00	207,39	163,95	0,11	0,05	0,07
- intelektualne in osebne storitve	49.137,72	7.681,33	56.819,05	45.225,21	6.114,47	51.339,68	50.000,00	110,67	113,64	1,82	1,74	1,80
- reklama in reprezentanca	0,00	8.481,81	8.481,81	0,00	9.189,83	9.189,83	8.500,00	92,30	99,79	0,27	0,31	0,31
- ostale storitve	51.842,92	197.979,67	249.822,59	54.191,57	161.166,71	215.358,28	87.563,92	116,00	285,30	8,01	7,32	3,15
STROŠKI AMORTIZACIJE	57.792,09	23.056,91	80.849,00	70.606,30	23.818,63	94.424,93	93.476,24	85,62	86,49	2,59	3,21	3,36
DOLGOROČNE REZERVACIJE	2.182,12	1.129,78	3.311,90	2.226,83	965,39	3.192,22	0,00	103,75	/	0,11	0,11	0,00
STROŠKI OBRESTI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	/	/	0,00	0,00	0,00
STROŠKI DELA	829.693,90	146.733,32	976.427,22	800.531,74	161.333,65	961.865,39	1.005.610,95	101,51	97,10	31,30	32,68	36,12
- plače, regres, povračila zaposlenim	614.458,21	122.191,29	736.649,50	587.549,93	132.429,15	719.979,08	771.677,62	102,32	95,46	23,61	24,46	27,72
- nadomestila plač	111.518,10	0,00	111.518,10	105.882,01	0,00	105.882,01	112.408,73	105,32	99,21	3,57	3,60	4,04
- prispevki, druge dajatve, rezervacije	103.717,59	24.542,03	128.259,62	107.099,80	28.904,50	136.004,30	121.524,61	94,31	105,54	4,11	4,62	4,36
DRUGI STROŠKI IN ODHODKI	180.556,73	8.060,99	188.617,72	183.099,42	10.583,62	193.683,04	172.734,97	97,38	109,19	6,05	6,58	6,20
- vodna povračila	147.166,92	0,00	147.166,92	140.547,58	0,00	140.547,58	144.734,97	104,71	101,68	4,72	4,78	5,20
- drugo	33.389,81	8.060,99	41.450,80	42.551,84	10.583,62	53.135,46	28.000,00	78,01	148,04	1,33	1,81	1,01
SKUPAJ STROŠKI IN ODHODKI	2.396.665,89	722.985,70	3.119.651,59	2.317.434,59	625.654,25	2.943.088,84	2.784.159,04	106,00	112,05	100,00	100,00	100,00

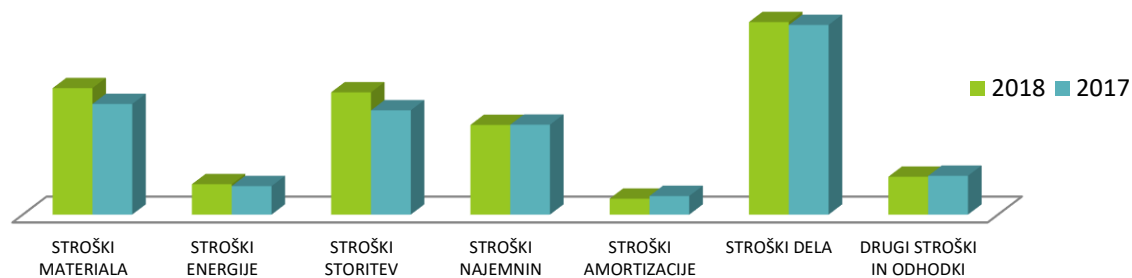

Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2018

Vrsta osnovnega sredstva	2018				2017				Indeks
	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	2018/2017
I. Neopredmetena dolg. sredstva	32.441,22	31.514,70	926,52	97,14	32.441,22	29.743,47	2.697,75	91,68	34,34
1. Računalniški programi, digitalni kataster..	32.441,22	31.514,70	926,52	97,14	32.441,22	29.743,47	2.697,75	91,68	34,34
II. Opredmetena osnovna sredstva	1.905.664,35	1.053.721,18	851.943,17	55,29	1.860.432,86	1.030.936,36	829.496,50	55,41	102,71
1. Zemljišča	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	58.585,51	0,00	58.585,51	0,00	93,91
2. Gradbeni objekti	654.414,77	101.677,15	552.737,62	15,54	654.414,77	90.258,90	564.155,87	13,79	97,98
3. Oprema za opravljanje dejavnosti	825.121,28	646.706,89	178.414,39	78,38	782.739,56	652.456,37	130.283,19	83,36	136,94
4. Elekt. in računalniška oprema	53.110,25	32.488,91	20.621,34	61,17	48.282,32	28.819,79	19.462,53	59,69	105,95
5. Pisarniško pohištvo	44.258,36	43.974,30	284,06	99,36	44.867,15	44.407,85	459,30	98,98	61,85
6. Oprema za servisiranje in vzdrževanje	82.066,61	70.361,45	11.705,16	85,74	82.811,22	65.603,91	17.207,31	79,22	68,02
7. Merilne in kontrolne naprave	163.441,00	135.658,69	27.782,31	83,00	162.135,28	127.712,42	34.422,86	78,77	80,71
8. Druga oprema	28.237,05	22.853,79	5.383,26	80,94	26.597,05	21.677,12	4.919,93	81,50	109,42
SKUPAJ	1.938.105,57	1.085.235,88	852.869,69	55,99	1.892.874,08	1.060.679,83	832.194,25	56,04	102,48

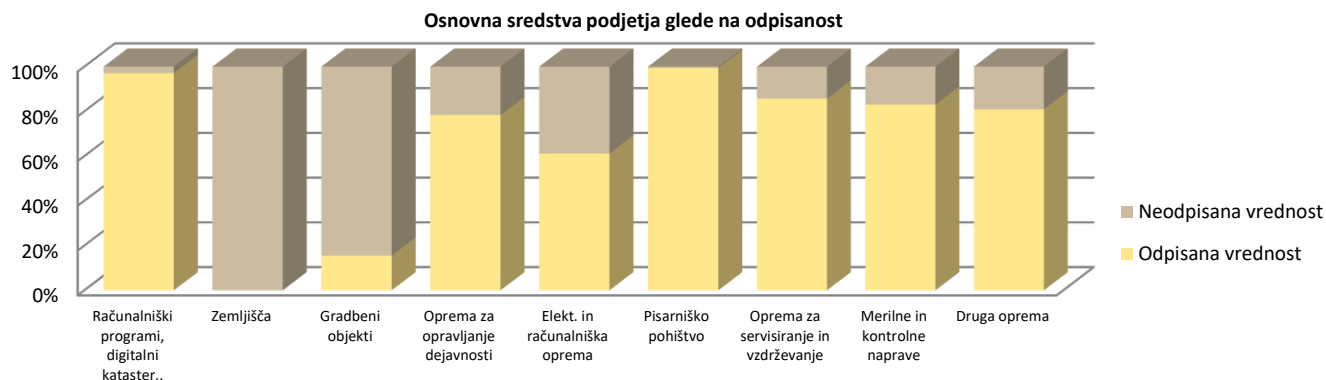

Tabela 4: Investiranje v infrastrukturo v letu 2018

Zap. št.	Naziv investicije	Investirano* v letu 2018
1.	Izgradnja cevovoda - Industrijska cona LIK	144.101,05
2.	Prestavitev cevovoda UHM 10	1.709,75
3.	Zamenjava hidrantov IC LIK II	6.282,59
4.	Obnova vodovoda - železniška postaja	21.291,50
5.	Prestavitev hidranta Koblarji	522,91
6.	Obnova vodovoda Opekarska ulica	9.604,56
7.	Prestavitev vodovoda IS-RE	6.799,79
8.	Zamenjava vgradilnih garnitur Koblarji	810,89
SKUPAJ KOČEVJE		191.123,04
1.	Prestavitev hidranta Hrastje	1.590,03
2.	Obnova vodovoda Spar-Mol-Inles	33.185,52
3.	Obnova vodovoda Hrovača	9.409,42
4.	Vodovod Sv. Gregor	30.185,53
SKUPAJ RIBNICA		74.370,50
1.	Zamenjava, prestavitev hidrantov	1.130,76
2.	Obnova vodovoda Sodražica center - dokončanje del	2.917,99
SKUPAJ SODRAŽICA		4.048,75
1.	Poglobitev cevovoda v Malem Logu - dokončanje	2.775,34
2.	Zamenjava hidranta	439,26
3.	Obnova vodovoda Hrib - Retje	45.021,90
4.	Industrijska cona Podpreska	17.478,67
SKUPAJ LOŠKI POTOK		65.715,17
SKUPAJ INVESTIRANO V LETU 2018		335.257,46

* tabela vsebuje podatke o investicijah, ki jih je izvajalo podjetje Hydrovod d.o.o.